

FROM
THE LIBRARY
OF
SIR WILLIAM OSLER, BART.
OXFORD

7785 47

M77

7785

47

على صوفى وجميع اهل البيت

سیدنا محمد مجاہد

اهل بيته عليهم السلام
 ختم الله عليهم
 فليست عنا عتق
 اليوم حد نك

[Handwritten Persian text:]

عبدالله بن محمد
بن احمد بن محمد

11/12/13/14/15/16/17/18/19/20/21/22/23/24/25/26/27/28/29/30/31/32/33/34/35/36/37/38/39/40/41/42/43/44/45/46/47/48/49/50/51/52/53/54/55/56/57/58/59/60/61/62/63/64/65/66/67/68/69/70/71/72/73/74/75/76/77/78/79/80/81/82/83/84/85/86/87/88/89/90/91/92/93/94/95/96/97/98/99/100/101/102/103/104/105/106/107/108/109/110/111/112/113/114/115/116/117/118/119/120/121/122/123/124/125/126/127/128/129/130/131/132/133/134/135/136/137/138/139/140/141/142/143/144/145/146/147/148/149/150/151/152/153/154/155/156/157/158/159/160/161/162/163/164/165/166/167/168/169/170/171/172/173/174/175/176/177/178/179/180/181/182/183/184/185/186/187/188/189/190/191/192/193/194/195/196/197/198/199/200/201/202/203/204/205/206/207/208/209/210/211/212/213/214/215/216/217/218/219/220/221/222/223/224/225/226/227/228/229/230/231/232/233/234/235/236/237/238/239/240/241/242/243/244/245/246/247/248/249/250/251/252/253/254/255/256/257/258/259/260/261/262/263/264/265/266/267/268/269/270/271/272/273/274/275/276/277/278/279/280/281/282/283/284/285/286/287/288/289/290/291/292/293/294/295/296/297/298/299/300/301/302/303/304/305/306/307/308/309/310/311/312/313/314/315/316/317/318/319/320/321/322/323/324/325/326/327/328/329/330/331/332/333/334/335/336/337/338/339/340/341/342/343/344/345/346/347/348/349/350/351/352/353/354/355/356/357/358/359/360/361/362/363/364/365/366/367/368/369/370/371/372/373/374/375/376/377/378/379/380/381/382/383/384/385/386/387/388/389/390/391/392/393/394/395/396/397/398/399/400/401/402/403/404/405/406/407/408/409/410/411/412/413/414/415/416/417/418/419/420/421/422/423/424/425/426/427/428/429/430/431/432/433/434/435/436/437/438/439/440/441/442/443/444/445/446/447/448/449/450/451/452/453/454/455/456/457/458/459/460/461/462/463/464/465/466/467/468/469/470/471/472/473/474/475/476/477/478/479/480/481/482/483/484/485/486/487/488/489/490/491/492/493/494/495/496/497/498/499/500/501/502/503/504/505/506/507/508/509/510/511/512/513/514/515/516/517/518/519/520/521/522/523/524/525/526/527/528/529/530/531/532/533/534/535/536/537/538/539/540/541/542/543/544/545/546/547/548/549/550/551/552/553/554/555/556/557/558/559/560/561/562/563/564/565/566/567/568/569/570/571/572/573/574/575/576/577/578/579/580/581/582/583/584/585/586/587/588/589/590/591/592/593/594/595/596/597/598/599/600/601/602/603/604/605/606/607/608/609/610/611/612/613/614/615/616/617/618/619/620/621/622/623/624/625/626/627/628/629/630/631/632/633/634/635/636/637/638/639/640/641/642/643/644/645/646/647/648/649/650/651/652/653/654/655/656/657/658/659/660/661/662/663/664/665/666/667/668/669/670/671/672/673/674/675/676/677/678/679/680/681/682/683/684/685/686/687/688/689/690/691/692/693/694/695/696/697/698/699/700/701/702/703/704/705/706/707/708/709/710/711/712/713/714/715/716/717/718/719/720/721/722/723/724/725/726/727/728/729/730/731/732/733/734/735/736/737/738/739/740/741/742/743/744/745/746/747/748/749/750/751/752/753/754/755/756/757/758/759/760/761/762/763/764/765/766/767/768/769/770/771/772/773/774/775/776/777/778/779/780/781/782/783/784/785/786/787/788/789/790/791/792/793/794/795/796/797/798/799/800/801/802/803/804/805/806/807/808/809/810/811/812/813/814/815/816/817/818/819/820/821/822/823/824/825/826/827/828/829/830/831/832/833/834/835/836/837/838/839/840/841/842/843/844/845/846/847/848/849/850/851/852/853/854/855/856/857/858/859/860/861/862/863/864/865/866/867/868/869/870/871/872/873/874/875/876/877/878/879/880/881/882/883/884/885/886/887/888/889/890/891/892/893/894/895/896/897/898/899/900/901/902/903/904/905/906/907/908/909/910/911/912/913/914/915/916/917/918/919/920/921/922/923/924/925/926/927/928/929/930/931/932/933/934/935/936/937/938/939/940/941/942/943/944/945/946/947/948/949/950/951/952/953/954/955/956/957/958/959/960/961/962/963/964/965/966/967/968/969/970/971/972/973/974/975/976/977/978/979/980/981/982/983/984/985/986/987/988/989/990/991/992/993/994/995/996/997/998/999/1000/1001/1002/1003/1004/1005/1006/1007/1008/1009/1010/1011/1012/1013/1014/1015/1016/1017/1018/1019/1020/1021/1022/1023/1024/1025/1026/1027/1028/1029/1030/1031/1032/1033/1034/1035/1036/1037/1038/1039/1040/1041/1042/1043/1044/10

الحمد لله
الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لاه
الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لاه

محمود

(Faint handwritten Persian script)

Handwritten text in Arabic script, likely a manuscript or a page from a book. The text is written in a cursive style and is partially obscured by a large, dark, irregular stain or mark in the center. The visible text includes words such as "وَاللَّهُ" (And God) and "وَالْحَمْدُ" (And praise).

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

مظفر
مظفر

مظفر
مظفر

143

از ان حقان حاکم

22. II. 57
w. 11

من طبع نوزن هم طلب برابر و طلب نوزن
و چهار قلم ما و کم

Handwritten text in Persian script, likely a list or ledger, with various entries and numbers. Includes phrases like "از ان حقان حاکم" and "من طبع نوزن هم طلب برابر و طلب نوزن".

Handwritten text in Persian script, likely a list or ledger, with various entries and numbers. Includes phrases like "از ان حقان حاکم" and "من طبع نوزن هم طلب برابر و طلب نوزن".

بسم الله الرحمن الرحيم تمم بالخير

ترتیب اختتامی رساله بر حسب باب و خاتمه باب اول در امراض سر و
دماغ باب دوم در امراض عین باب سوم در امراض اذن باب چهارم در
امراض الف باب پنجم در امراض لسان و فم و حنجره باب ششم در امراض
دریشتان باب هفتم در امراض حلق باب هشتم در امراض صدر و ریه و ولات
تنفس باب نهم در امراض قلب باب دهم در امراض اندامی باب یازدهم در امراض
معه باب دوازدهم در امراض حجاب سینه و هم در امراض طحال و میرقان
باب چهاردهم در امراض امعاء و مقعد باب پانزدهم در امراض مجاری و مثانه باب

ششم در امراض رحم و عجز حمل و کثرت استقاط **باب** هفتم در امراض
انثین و قصب **باب** نهم در امراض صفای و فح **باب** نهم در امراض وحمیات
و روزنای بجران **باب** یستم در اورام و ثور و خاتمه در ذکر ادویه مرکبه **باب**
اول در امراض سرد و دماغ از انجکه صد است و انرا در باری در و سر گویند
و آن بر چند قسم است **قسم اول** در صداع سافج یعنی انکه از مجرای مغز خارج
شود و بغیر زیاده و این بر دو نوع است یکی انکه صداع سافج خارج بود
و چنین با سبب خارجیت یا داخلیه اما آنچه از سبب خارجیه بود چون
ملاقات حرارت آفتاب و آتش **عقبت** و می تقدم ببحث حرارت ملس سرد
اعتدال بول و نیز از خشکی دهن و حیاض و عطش و دومی و عدم نقل و تدو
در سرد و بجز نای بار و منتفع شدن **سلاج** است که هوا و انکه را سرد نمایند و
نقل آب سرد و کلاب سر کنند و طبوبات بارده چون صنبل و کافور و کلاب

اول در امراض

جایگاه برآید و اگر این تدبیر تسکین نشود جگر که بالفعل و بالقوه بار و بار
 چون روغن کل ما آب سرد و خنک در روغن کدو بر برف سرد خسته بر سر ریزند
 و گاهی درین قسم احتیاج بخور ایندن معایب دانه و شیر و معرک که دشمن و غیره میشود
 و هر چه از اشیا مایعه بر طایفه حضور ریزند و در آنرا انطول گویند و این بخشن
 را منطبل و اگر بخشن به او را بنات بلکه اندک اندک آنرا سکو گویند و آنجا که
 سیف فوجی بود و سکه و کلاب و عکلی بر تارک سر استعمال نمایند بر طریقه گفته
 شود و در عمل آه رون او و قویه میر و انگاه رحمت است که بخارات کم باشند
 و الا لازم است که در انطول روغن مایونه مقدار نشت بفرایند تا از حضرت حرس
 بارده که باعث عدم تحلیل است این باشد و همین قسم در نان قهقهی صبیان شکر
 بسیار منع است همین قاعده مرعیدارند و تا حاجتی بسیار نشود سکه استعمال نکنند
 خصوصاً بر موز سر که قال جالینوس لاسنخی و لیم و موز الراس فانه یبصر

خصی

المصطب طریق استعمال که در غیره بر تارک سیر است که موی یا فوخ بتراشند و از

تحدوده

قیمه و نه یعنی بلندی لبس ترا حاجبین احاطه کند از خمیره یا مانند آن و او دویه

سایه

را در میان محوطه بر سازند و زمان معتدله بگذرانند و تعریق سر به نسبت **فایده**

کافی درین صداع طینین هم میشود و سبب است آنچه در دماغ **صداع** ان روغن

صداع یا روغن

کل سرکه که کلاب بر طلا نمایند و سرکه میباید چهارم حصه و عنکبوت باشد و مطیل

کلاب هم فایده میکند و ویم انکه بار بود و علاش ضد آن مثل منطل آب گرم

و بونیدن طبوبات حاره مثل خندید ستر و غیره و تر کس و فس علی بد **قسم** دوم

و صداع مادی یعنی حلطی و حلط جسمی رطب سیال که حاصل میشود از اول

استحاله غذا و غذا است که جزو بدن تواند شد **فایده** غذای که وارد بدن میشود

تا الوقت که جزو تمام اعضا گردد و آنرا چهار استحاله لاحق میشود و هر استحاله را

بهم گویند و در هر یک حلاصه و فضا را یکدیگر جدا نمیشود و خلاصه چیست تغذیه محفوظ

مانند فصد بطریق اسهال یا ادرار بول و عرق و سنج و جگر منصف کرد و مضم
 اول نزد محققین از آن وقت است که غذا در مضم می آید تا که در معده قرار گیرد
 و مثلاً یک شلک علیها شود و او را یک کیوس گویند و درین استحاله غذا از صورت
 نوعی خود بهر نمی آید زیرا که طعمش باقی میماند و میثاقها سزا نمی کشد و مضم دوم
 در کبد است و آن عبارت است از استحاله کیوس به اخلاط و درینجا صورت گوی
 غذا می رود و آنرا کیوس گویند و مضم سوم در عروق است و آن کنایت است
 از استحاله اخلاط که خلط جاریست دم و صفرا و بلغم و گوشت و ادم یعنی خون گرم و شیراب
 لای که گزیده و حباب امراضی اطاوله و علاجهای با بقصد و الاشیاء الباردة فایده یل
 دیگر این است که اخلاط را شیرین باریکان داده اند و هوا که زیر کوه اش است مرطوب
 حار و رطوبت همین قسم دم هم زیر صفرا است مرطوب حار و رطوبت چنانچه
 میقد در کردن فصد مفصل معلوم میشود صفرا یعنی نیمه گرم و خشک است و لیکن

کسب نایب
 رطوبت نایب
 ی فصد و فصد
 در اعصاب و از
 از سینه و رگوب و هک
 مشابه اخلاط و غیر
 بیایست و صورت و در
 تحت همین قدر بسند اقلا

نموده شد بلغم و تر است بیدل علی ذلک و لای مثل و لای الی الذکر کوفه فی الدم
و بود اسر و خشک است و مراد از خشکی صفرا بود و خشک بالقوه است نه بالفعل

صحیح به اعضا بحسب مزاج فقط و مفهم چهارم در اعضا است و آن مراد است از

استحاله رطوبت و ماده که متبایه اعضا شود به اعتبار بنیات و صورت و درین

مختصرین قدسند اقفا و علا صداع و موی حرمت عین و انتفاخ و و احین

فتیح و جرد و احقان و عظم مض و سرخی و غلط بول و حدوث ثقل عظم و صریان

و سر و کثرت ناس **علاج** نخوت و ضد فیضال کتد و بعده غیاب و لای الی الذکر

و مانند آن در عرق غلبه شب بکشد صبح بدون غنای بالیده و صا

نموده شیر که کما توقفت لعاب استبول بر آورده شربت الومانو حل کرده

بوشند غذا مارا الشجره شربت بنو فرمزوج نموده بنوشند و فایده طریقی

بکن مارا الشجره است که شکر حدیقه در آب شیرین و صاف تباش ملائم بنهند

و جازرند

و کف بر گیرند تا که بخت شود پس این صفت ساخته شدت بنویسند و مخرج نموده
 طعم دارند و در وزن و موصله مار الشجر و راس حکما اختلاف بعضی گویند و
 چند ثوباید و عند بعضی صفت چهار صفت و قال الشيخ اخو دار الشجر ان يكون
 اما قدر شتر من الكحل و الشجر سكره واحدة اما اتفاق محقق بر چهارده
 چند است و همین معمول است **ب** اگر در چهار پنج در صداع بر طرف شد فو المراد والا
 سهل صفرا و نه صف **ب** شتر شتر خراسانی نمیدانی سرخ و روق غلب
 مالیده صافی نموده کفند اضافی سائیده حل نموده مغز فلوس مالیده صاف نموده
 روغن بادام داخل کرده بنوشند و این قاعده کلیه یار دارند که مغز فلوس بدون
 روغن بادام نمیدانند **ب** صداع صفراوی رز و بلرک همه و بلخ و بن ریاض
 عطش شدت حرارت ملس و بویست مخرب و عدم خواب و شکمی و سرعت نبض و
 صورت صفائی بول **ب** به بنقیه منفع صفرا و نه صف **ب** ان کل سرخ کل بنویسند

ب
 و کاهی بلخ و بن
 زیر که صفرا و نه
 ب

ملر

کل مفت سبستان آلو بخارا پوست نج کاسنی عنب الثعلب تخم کاسنی ملوکوب
یک کاهوزبان زرشک سدا نه در عرق عنب الثعلب کساسته صلیبه
صاف نموده کافور اقصابه ساید حل نموده بنوشند و اگر ضرر باشد مسهل
دهند و همین نسخه مفرطوس شیر خشت مرندی کافور اقصابه ریخته
عذامار الشیر و بعد مقیه صفرا طلاء نمایند **نسخه** ان ضدل تخم کاهوزبان کوفته طویله
و مجتمعه همین طلا و صدا ع و موی هم فایده میکند و اگر وجع شدید باشد با شوره
خلیج نیم میکشند **نسخه** ان کل ملوکوب کل خطمی کل مفت سکس کشم اردو حرم
ساده و آب پزیده انار بچشند نصف که بماند مالیده صفا ناکرده با شوره
نمایند **نسخه** در هر مرض جارین با شوره میکشند **نسخه** خلیج و آن مفود است یا مر
لاکن برای تب صفراوی موضوع است مفود مثل تر پوز تر اشیده بگویند یا
خیار برین بگویند مرکب شاف ما میثا کل ارمنی براده ضدل صلیب براده

برنج کشیده خشک نموده است شیر سبز حل کرده سرکه انگوری اضافه نموده در
شیشه دس گذاشته کرده چنانچه بوی کبکند و ششهای جایز است چهارصد گاه
با سینه که خوب نیز از او چهار انگشت میکشد فایده بعد بنفشه سبز منحل مزاج از آب
و لیمو و با نوبه و خزان از نذایر برده که در صفا دی ذکر یافته بشرط ضرورت و در
موسی هم میکشد **صداع** یعنی عدم شدت وجع و لغت و دس و وقت عطل و در
هوای سرد زیاده شدن و وقت گرمی کم دکاهای بر آب شدن دس و گرمی
راس و کدورت حواس و کثرت نوم و برودت طبع و بطوبت متحرک و در بر ماندن
مرض و بطور مرض و غلظ بول **فایده** غلظ بول را دو سبت یکی انکه ماده کثرت ببرد
و خود بخود منفع گردد و دوم انکه از دفع طبعیت باشد انچه اکثرت بودن نمی
آست که بولش بر منی باشد و بول خاص بود و انچه از دفع طبعیت باشد نشان
دهی است که در روز بخان افتد و پس از آن حقت و حیت روی و **علاج**

منفع و سبب نمید که بیدار جا و خوابند و غذا نور مای قلبه با حنجره و بعد از نفقه
 قریض نفیل مفوده و مجتهد و روق غلبه سینه طلوع نمایند **بسته** بعد نفقه عام
 نفقه خاص هم میکنند یک هر شب یا قیامت حب ابرج بخورند و صبح بدیهه هم
 مسهل بدین طریق و اون حب ابرج در سبب هم میدهند و معمول وزن هفت تا
 تانهاست و چون در نسخه حب ابرج غار لقون و شحم حنظل داخل است لهذا در
 مسهل غار لقون و شحم حنظل میدهند **نسخه** حب ابرج که دماغ و اعصابی است
 را از حصول مغیبه پاک میکنند ابرج فقیر اثر بد بیدار از هر یک یک دریم حب السیل غار لقون
 اینون از هر یک یک دریم شحم حنظل یک سندی از هر یک انگلی و شکوفه و نخله است
 را از ابرج برشند و حب **زندان** ابرج صغیر معمول حیوانی خاص حب **مصلک**
 و اجینی اساردن سبب الطیب بلسان زعفران عود بلسان سندی صبر قوطر
 اجرام سادی سدی که صبر قوطری و در حصه داخل کنند **صداع** سوداوی پس

نسخ مسهل غار لقون و شحم حنظل
 نسخ مسهل غار لقون و شحم حنظل
 نسخ مسهل غار لقون و شحم حنظل
 نسخ مسهل غار لقون و شحم حنظل
 نسخ مسهل غار لقون و شحم حنظل

نسخ مسهل غار لقون و شحم حنظل
 نسخ مسهل غار لقون و شحم حنظل
 نسخ مسهل غار لقون و شحم حنظل
 نسخ مسهل غار لقون و شحم حنظل
 نسخ مسهل غار لقون و شحم حنظل

حاشیہ و کثرت بیداری و خیالات فاسد و عدم شدت در دوکامی محبتی

و این دوکامی ترشی آن و نقل راس و خشکی آن و کمبود و شیرگی یون و دقت

و یون و نبض و مباض و رفته بول و این تا انگاه است که ماده خام باشد زیرا که بعد

از تصفیه تمام بول سبزه و غلیظ القوام می بود و جفاف تمام بدن نیز از علت

اینست اگر بود از بدن منتهی باشد و باید دست که نقل راس و صداع

سوداوی نسبت بلغمی کم میباشد **علاج** هر صبح ماده سبیل و منصف بود و تقوین می کرد

خواهد شد بدین دو باقی نذایر بعد تدایر صداع بلغمی است **فایده** چون سوداوی

انفصاحت منضجیات از بلغمی زیاده ورین باید و او قسم سوم و در صداع ریخی

علت آن است که وجه منقل بود و در سر تد و محوس شود و نقل و در گوش

دومی عارض گردد و آن بر دو قسم است گاهی لشکرکت معده باشد و گاهی بلا

شکرکت آن هرگاه لشکرکت معده باشد **علت** آنست که در ملا زیاد شود و در خلط کم

علاج اول تدارک معده از خلط غالب کتد بعد معاجیل کاسه الرماح مثل کویا
 و غیره استعمال نمایند غذا شور با فقط و یا کاهنی باید که خشک **صفت** نسخه معجون کویا
 زیزه کرمانی بدینجه درم فلفل سیاه پانزده درم زنجبیل سداب از هر یک است
 درم پوره از منی بخورم عسل سه وزن ادویه معجون سازند چنانکه رسم است
 شربت می کشیقال و و صیقله بپاشد کت معده باشد **علامت** است که بر خوار میگردد
 باشد **اعلیه** آن اگر بدن متملی باشد اول تنفیه بدن از بلغم و سودا نمایند بعد آن
 ادویه کاسه الرماح استعمال کنند و اگر بدن متملی نباشد فقط ادویه کاسه الرماح
 باید و او غذا فلبه خشک و اندر خرباشی مولد ریا ح بر سر فرمایند از قبل با قند و گود
 و دال باشد **جبارم** در صداع که بکست معده میباش **علامت** آن غلبه
 است در شکم سیریه و جفت آن در شکم تی و آن از خلط میباش **علامت**
 هر یک طبع است پس اگر صفا باشد **علامت** است که شکمی سید بود و مزه و سبب

صداع کویا
 صداع کویا

صداع اگر معده

باشد و در وقت باشد و عینان بود و فرودی چشم و پس از قی
صفه او می پسین باطن نیز از تن وی است **علاج** قی کنند که چنان و آب گرم
نوشیده و نفقه صفه انامید و بعد از آن قرص مثلث بر سر ضا و کنند و ضا و صندل
بار و غن کل هم فایده میکند و قس علی بن ضا و کردن طحلیب و حصص یکی است
عنب الثعلب و دیگر خجی العالم یعنی هینت بهار با عصاره عصی الراعی یعنی لال ساک
فایده میکند غذا را الشیر افغانا خیره نسخه قرص مثلث که بر پیشانی و صدین طلا
مینمایند **وقت** آن ایون مصری مرکبی لادن کاخور زعفران برز السنج پوست
بنج لفاح از هر یک یک درم کنند و از زردت ابله کل از مینی از هر یک ده درم کوفته بخت
بکند و آب کاهوشده اقراص زنده سلو ما از دیگر اقراص ممتاز باشد و در
وقت حجت استعمال نمایند پس اگر بلغم باشد **علاج** لفعج معده است و تقدم تحمیر است
لعاب و شوع پس از قی بلغمی راحت باطن دارد و خ ترش آمدن و عدم شدت

وجع و قلت تسکین و نقابت دهن **علاج** منقح و مسهل ملغم و منهد و صفا و گردن دار
و قرفل و فلفل فایده دار و پس اگر بود آب است **علاج** حره معده است و کثرت
اشتها و قی سودا و سی خفت با فسن و زمختی دهن و کماهی ترشی آن **علاج**
منقح و مسهل بود او منهد و صفا و صداع ملغمی نمایند **بنه** قی در هر سه فایده دار
و از ویه بر یک کفر خواهد یافت به آن اخراج خلط غالب نمایند **فایه** بر نفع اگر
وز معده اشتها باشد بدون خوانیدن غذا قی بکنایت و دل باشد خورنده قی
کنایت **قسم** پنجم در صداع ضرب و لقطه و موجب الم از ضرب و لقطه یا مجروح و ادیب
و نکایت اگر لاحق شود بر جمیع یک بر قی موضوع است با درم که عارض کرد و در جگر
دماغ یا در عشته یا شقاق که حادث شود در دماغ یا در حجت و اخلی یا در سینه
مجلت از خارج یا اگر عارض کرد و در عظم سر و بدن سبب اعشیه ممتد کردند
یا ترنوع که لاحق شود دماغ را و لقطه و ضرب که موجب ترشح دماغ کرد و مملکت

از جانب موافق
بگیرند

فی الاکثر و صیغه قط با ضرب بر سر رسد و بکسر اتفاق نه اینجا میدهند و بکسر
که پشت وجه و ادم حادث خواهد شد یا شده باشد بر دوی قصد با یکدیگر
درین مرتبه و لقطه قصد فعال خوف دارد چنانکه خالص حب حرم و زوده اند که در
خانه غیاث الدین خان سحی افتاد و ضرب بر رسید که ادم حکمی بود قصد سر زد کرد
مریض بدوشش شد نهان گفت و مرد و در قصد سر زد اول مرتبه و دیگر مواد طرف
و مانع رجوع میکند و میزد و با سبکی اسناد و نامیکند و در قانون نهاد ادم و از جانب
موافق بکیرند پس اگر درم کم شده بعد از مسهل فلوس خیار شیر شیر خشت مسهل
تبرکتش خراسانی و در غرق عین الثعلب مالیده صافی کرده کلقتند اقامی سبیده
حکمرده روغن بادام داخل کرده بپزند و اگر درم کم شد بعد قصد با سبکی قصد
فیقال نمایند پس بعد از مسهل مذکور عمل آرند **رشد** اخراج خون و قصد بکیرند نباید
همگر و جرا که اخراج صاف ازین خون منظور نیست بلکه چهار خمره ای که توقف کرده

خون باید گرفت که درین اخراج فاعدا خون میشود و چون فاسد میشود
بر می آید و ضا و شیاف نامی و حصص کمی و عصب الشکب سبز بر سر نمایند غذا اگر
نور مزاج گرمی باشد مار را شیر دهند و الا شد اسفنا حریفه مسهل فی الخور باید داد
اسطوخودوس باید کرد و اگر قطعه باغری تمام سر را رسیده باشد فصد با سلیق از دست
راست باید گرفت **قسم** ششم در صداع غیر مشهور آنی است که کوز مزاج گرم
سازج در صدغ و چشم افتد بس در اینجا درو پیدا کرد و در این جناب بود که شیخ
در آفتاب بنابر کرد و در سردمانده سر خود را در هوای سرد و اکند و بدان
سبب میندشوند و حرارت محقق نمایند **فایده** هفتم است که وجه مجروح شروع
طلوع آفتاب کرد و تا وقت زوال در زیاد و یابست و چون آفتاب زوال
آید این صداع قدری قدری کمی بنزد و تا که سبب شود بس در سبب اثری از آن
باقی نماند **علاج** و رتبه بدو اصح کوشند قدری کاخورد و روغن حلکده و زیتون حکایت

که بسیار فایده دارد چون المذهب صداع بر طرف میشود **سر**م در می باشد که
و نقش و مانع و حاجات نشود اگر سبب یادی و م باشد از اقرانطیس سرگوشه
علائق ان بت ایم و نقل اس شدت حرمت و جوعین و دندان و ضحک و
نفس عظیم و غلط قاروره و سرخی ان و حشونه ان و کاهی شک از بیم در این
بغیر از ده و کراست صور و خون از الف بر آمدن **علاج** قصد فصال کتند و خارج
دم موافق قوت بگیرند و در غلظت ایم امل قصد باید کرد و باقی علاج لعینه مانند علاج
سرهم صفراوی است که ذکر میشود لکن درین صداع نیز یکمتر از صفراوی باید داد
غذا مارا شیر و اگر سبب یادی صفرا باشد از اقرانطیس خالص مانند **سبب** شدت
حرارت حمی و میداری و حقت راس و حقاوین و متحرین و ضعف لون و زبان
و اضطراب و غضب و کور خلق بر عت نفس ناریه قاروره و غلطی و خشکی وین **و علاج**
نیز بدینند که در حمی صفراوی است ان را دعا و اگر خواهد یافت قصد فصال بگیرد لکن

94

بنیاد فاضل بیت المملوک

اعلى الفهرست

منه، و من هذا الكتاب

فانما هذا هو الحق

از دومی که در **فایده** پنجم صفا بدین چون از اراض حاذقه است
 هفتم **صفت** آن کل نیست کل منور سیستان غنا و لایمی تخم کاسنی
 بگوشت اغلب آن بخار را و اگر سرخ نباشد عمر نندی می میدهند و رنگ
 در عرق غلبه بسیار است صبح بزودن غنا مالیده صاف نموده و مویس
 خیارشور کله قنداق با آب سبب حل نموده شمرخت مصحح تر بکنن خراسانی مکرر مالیده
 زودن مادام افزوده نباشند و صبح شمر بد که بعد پس صفا میدهند و و کرانی
 آید بدین و غذا برود و وقت مارا شیر و حقه صفا هم میکنند **صفت** آن کل عطی
 غلبه غنا و لایمی سیستان تخم کاسنی بگوشت خارج حک مفسر و آب
 سانا بخت تند نشت که باند مالیده صاف نموده تیل شیرین داخل کرده
 مویس تر بکنن خراسانی مکرر مالیده صاف نموده و و دفعه بعد آرد و قیل ازین
 به آب گرم خالص حقه نمایند **فایده** سهرن طریقی حصه است که پشت جاسد و سر

عم خوارق
٦٩

مجلس اول در بیان فضیلت
کتاب و علم و ذکر احوال
و مناقب ائمه اطهار علیهم السلام

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

مبارک الشیخ المصطفیٰ بن عبد اللہ بن محمد بن عبد الوہاب
فی ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۸۵

سوس حویقہ

برای این نام نهاده اند که فراموشی لازم این علت است **علت** ان تنادب یعنی
کثرت خمیازه **تبارتی** یعنی حالیکه در میان نوم و یقظه باشد و جانب نوم بر یقظه
عاشق شد و کل وقت و نیم و نقل راس و احتلاط عقل و بیاض سان و کل راجوا
و کل از حرکت اجفان و سکون و بیان بود **علاج** منفع و سهل بلغم و بند **صفت**
ان غنا و لانی بر سیاوشان مونیر معنی اصل الیوس مغش برنگ کا و زبان کیلا
و اگر در مزاج سرد و بسیار باشد یا دایان نه یا دایان و روع غلبه غلبه
نفت که بماند مالیده صاف نموده و مخلقه افتای سائیده حل کرده بنوشند چهار
منفع داده بعد منفع نام سهل و بند و رین نشتر بر بید مجوف برک سناکی
منفع اضافه نمایند و الیوس و مخلقه افتای در وزن زیاده نموده کل سناکی
منفع بلغم و روعن با دام و اخل کرده بدین غذا اقله خشک و اگر این فایده نشود
حقنه بلغمی کنند **صفت** ان کل با یون کل خطی بر سیاوشان اصل الیوس نقشه

دوسی بود علاج منفع و مسهل بلغم و سبک کردن کراسته و با تریب اطفال مخفوج نموده خوردن

و عقب آن کلقتید افغانی در عرق بادیان عرق غلبه شنبلیله صاف کرده بپزند و در آب بپزند

و شکر و فلفل و بلغمی بپزند و اگر دم باشد **دست** آن حمره و جود و عین و حلاوت و

و انقاج روق و سحریت بلغم اسه زرد و ورشدن و دوار و سیالان

و مع باشد علاج اول قصد قبالت نماید و بعد آن مصلحت خون و نبت **دست** و روق

غلبه عرق کاسنی عرق شانه شربت بنوفریا شربت انارین و اصل **دست**

و اگر صفرا باشد بدین غذا **دست** و زردی و نبت و

کورش و مانع خیال نمودن الوان زرد و سرعت بیض زیادتی عطش کردن آن به

ادویه بارده بود علاج تدبیر مذکور نمایند و **دست** صفرا بپزند و اگر ماده زیاده باشد

مسهل صفرا دهند با ملیدجات غذا خلیه خشک تهرندی و داخل نموده **دست** اطفال

کثیرتری با عرقیات هم میدهند و یا عقب مسهل اطفال منجور است و اگر دوار سیاح

جاره باشد بپزند اگر غلبه صفراوریدن باشد بپزند ان گوشند مثل کلاب کشند

و ککشد و بندد اگر ضرر باشد فلوکس هم بندد و اگر غلبه دم دریدن باشد مضد

میقال نمایند **ا** و در اکثر کت معده باشد اگر سبب ماوی بلغم بود **مسئله** **ا**

چند اثرش در بومهم و ضعیف معده و اختلاف دارد در اشند او سکون به اختلاف

حال معده در خلود امتداد و سبب و قوت عطش و لغایت دهن و کثرت بزاق و

عدم کورش معده بود **مسئله** ککشد اخلاقی و عرق ماوی با پیده شیر بر آورده شیر

گرم نموشند و اگر قفس باشد شاف نمایند و الا مسهل بلغم و حقه بلغم و قی ان عمل دارند

قلیه خشک و اگر سبب صفرا باشد **مسئله** ان بطلان شیره و سست شدن انفس و حقا

س و انقلق و حدوث شدن عیثان بیش از و اوقتی صفراوی و کثرت

عطش و حر و خم معده و سرعت نبض و حرمت فارورده بکثرت تناول نمودن شیرینی

خبرای گرم زیاده شدن بود **مسئله** بنقیه صفرا نمایند بخوردن شکم و آب گرم زیاده

اطلاعت عقل
حوت از کاه نیست
ضایع نماید بن حوت
دقت شکر اند
دارون رسد
بزرگتر میل
و در اکثر معده

و در اکثر معده

نعمی

قلیل باشد اصلاح صفرا نمایند مثلاً در عرق غلبه القلب عرق کاسی است
انارین یا شکمچین بهیو یا شربت انار برش بیند و اگر احتیاج زیاده
باشد بمسل **صفت** آن در عرق غلبه القلب تر بخین خراسانی
شیر خربصه می ترند می منقی مکرر مالیده صاف نموده کلضمه اخصا
ساییده موفوس مالیده حل کرده روغن بادام اضافه کرده نوشند **صفت**
نیمه انفع بخوردن مار الحین سرد و قشایین میکند چنانکه ذکر کرد
قسم خواهد آمد غذا شده ترند می مخلوط کرده یا دانه می دهند مالک اگر سبب
ف و غذا باشد اگر طبیعت متوجه قی باشد در کلاب کلضمه ساییده
کنند در اگر طبیعت متوجه قی نباشد شهاب مکتد **صفت** مرضی باشد که چنان
محموس شود که بخار از بدن متصاعد شود و سبب آن جستم تاریک شود و طبع
کوش حادث شود و ماده این مرض در اکثر از اجلاط بارده بود **علاج**

دو در سبب غذا

سخت

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

افتریک علاج دوار باشد آنچه در آن ذکر شد از حقنه و منقبه بعمل
آرد و اگر سبب قطره و ضرب باشد فصد با سلق نکند و سر از بخار و اصاب
نکند و اندام عظمه نباید و تعریق سرد بدن و او سخن ننماید و موم روغن
سرها نکند **فایده** استرخاشی بود که در لغی از بدن حادث شود و عضله
و دتر با سخت شود و عضو که حرکت آن از آن عضله باشد بجا کرد و لغی
جشن و حرکت آن عضو برود و حس او نیز زایل شود و حرکت آن عضو برود
جناحه و رفاع دومی و بطلان یا نقصان حرکت حس سبب است و کثرت
ماده است و رفاع لفظ تازی است زیرا که در لغت فاعل تفتیح را گویند
که ایقال فاعل است ای قسمته بعضی و همین قسم درین مرض حس و حرکت
نصف بدن باطل میشود و می راس و اگر دماغی باشد در سر تا قدم حرکت
نصف بدن بر طرف میکنند و اگر مایه باشد فایده و لویه است و اگر تمام بدن

نصف بدن

و کما

نصف بدن

نصف بدن

نصف بدن

سوای راس فرو گیرد آنرا ابو لیمیا گویند و اگر بطول حرکت مخصوص نکند
 آنرا استخوان مند و سبب خلط مغزی بود که در کتب روح لغزنی نمید
 گویند **بطلان** آن بطول حرکت بود و بعضی بطبی تفاوت قاروره
 معین مایل بکدرت و غلیظ القوام بود و حرکت حس مایل شود و بکباریک
 افتد بی وقوع نقطه و صریح **فایده** اگر لون عضو مصلح متغیر شود و پخته تر ده کرد
 امید بر او توان داشت و الا فلان کما قال البرزجی او اکان العضو **مصلح**
 شد به الزل اصف فلا علاج که اکان حصبا علی لون البدن **معالج**
 در ابتدا هیچ علاج قوی متول نباید شد و تا چهار روز فاقه باید کشید
 و بجای آب مندا و دین چهار روز بر مار عمل اکفا باید کرد و آن برود
 قسم کی شکشیده و دویم شکشیده و کسی را که مزاجش حار باشد با هوا
 گرم باشد شکشیده نباید داد و کسی را که مزاجش باره آورده **صفت**

ابو یقین

و در راس میگذرانند

سایده حل کرده روغن بادام داخل کرده بوشند و صبح جلاب هم کنند
در عرق بادام بخت تند نصف که بماند مالیده صاف نموده کافور باشد

روغن اضافه نموده بوشند و در جلاب دوم ملید کالی ملید سیاه اضافه

نمایند و در سهیل هم بماند حبیب کوز است و صبح برقه بن

سهیل باشد و اگر بوسه سهیل یا قدری آنرا بماند الوقت بدین روغن ها بوشند

مثل روغن لبان روغن بخیان روغن قطر روغن نارین و روغن بیدار

مکرم و معجزات استعمال آرند مثل ترانی اربعه یا ترانی فاروق یا مرقه

و بطوس و اگر در مزاج صغف باشد و در المک حلو و نوش داروده

مفروده و مجتمعه استعمال آرند برای نفی قلب خمیره کاوزان غیری

درین قسمند **صفت** روغن قط که برای فالج نافع است قط فلفل

فرقون عاقر قره چند سیر شراب کینه روغن زیت بجا درم قط

حبیب کوز است و صبح برقه بن
سیاه مالیده صاف نموده کافور باشد
داده اند و حکم جلاب هم کنند
روغن بادام بخت تند نصف که بماند مالیده صاف نموده کافور باشد
روغن اضافه نموده بوشند و در جلاب دوم ملید کالی ملید سیاه اضافه
نمایند و در سهیل هم بماند حبیب کوز است و صبح برقه بن
سهیل باشد و اگر بوسه سهیل یا قدری آنرا بماند الوقت بدین روغن ها بوشند
مثل روغن لبان روغن بخیان روغن قطر روغن نارین و روغن بیدار
مکرم و معجزات استعمال آرند مثل ترانی اربعه یا ترانی فاروق یا مرقه
و بطوس و اگر در مزاج صغف باشد و در المک حلو و نوش داروده
مفروده و مجتمعه استعمال آرند برای نفی قلب خمیره کاوزان غیری
درین قسمند **صفت** روغن قط که برای فالج نافع است قط فلفل
فرقون عاقر قره چند سیر شراب کینه روغن زیت بجا درم قط

در روغن عطرداری
شکر در آن اجزای

فلعل عاقر قرحا یکوفته در شراب حب شد یک شب یک صبح شراب

را بچون شد نایب نیم آید بعد آن روغن زیت در آن بریزند و جند آن بگو

که شراب و در روغن مانند بعد آن چند پیستر و فر صیون کوفته و بخته

در آن بریزند و در مایه از آنش فرو و کوفته باشد **صفت** روغن نارون

منقول از قانون اوجاع بارده اخت و قولنج و محض رگی را نافع باشد

با دمای غلیظه را بشکند و چون در سبی چکانند صداع و لطیفه بارده را

سود دارد و رنگ را خوب گرداند و رحم را گرم کند و چون در اخیل

چکانند اراض فشانند نافع باشد و این روغن اشرف و غنی است و

منافع این بسیار است و فایده را نفع میکند قصب الریه سود و رقی العار و

بلان ساد و بندگی برکت او و خراش را پس قردمانا مرز خوش

سادی یکوفته در شراب آب حب بند ماک باشد روز دیگر صفت

کشد و باروغن کنجد و یاخت شد تا آب برود و روغن بماند **صفت** روغن
ریحان فاج و دروز انور اناج است باشد آب بکمال و در روغن
کنجد و یاخت شد تا آب برود و روغن بماند **صفت** روغن بیدانجیر در کب
فاج و لثوه و سده جگر و سپرز اناج باشد و قویج بکشد یا کواه ستر
فودنه کوهی تخم کرفس سنبل مصطکی اسرون از هر یک صبت درم پنج
کرفس پنج کوسن راس خشک از هر یک ده درم شطرح و قفل از هر یک
درم زنجبیل دارچینی قاصد جوز بواکبا به دار فلفل حر بواکبا به شنبلیله
کردیا از هر یک چهار درم مجموع بکوفته در آب یک شنبلیله و زنجبیل
تا نرم شود و با لنت صند و بجاه درم روغن بیدانجیر سده بر روی آن
و یاخت شد تا آب برود و روغن بماند بیدانجیر **صفت** روغن بیدانجیر سده
بر بیان کرده گویند و یاخت شد و کف گیرند و نگاه میدارند تا کام

Handwritten text in Persian script, likely a continuation of the letter or a separate note, written in a cursive style.

از خاتم انوار
لغات
عقوبات
در جنس
مصلحت
ارباب
عقوبات
مصلحت
ارباب
عقوبات
مصلحت
ارباب

دو روز در این روز
صالح و نوب

و حرمت وجه و عین و لون و استیلاح و در این بود **علاج** قصد باطن ارجا
مخالف پیش از حارم بعل **ارند فایه** اگر فالج بالقوه باشد قصد جانب
موافق بگیرد برای اینکه در قصد جانب مخالف متعاقب قطرس می آید **فایه** ^{لذم} **دگر**
اگر برای امان قدر می از جانب مخالف بگیرد و بعد از آن از جانب متعاقب
بتر است و یا ماسروده روز مضح و **هند صفت** ان عنب الثعلب تخم کاسنی میگو
بوت پنج کاسنی مویر غنقی و روق عنب الثعلب و روق کاهوزبان میگو
سیوم حصه که باند مالیده صاف نموده شربت کاهوزبان کلصنداقانی ^{دور} ^{دور} ^{دور}
حل کرده بوشند روزی سردیم مسهل بند و رین چوشیده باقی باقی
روق مدکور اسطوخودوس کاسنی و روق حمیده برسانشان صاف
نموده بچون تند نشت که باند مالیده صاف نموده موعولس حذر حذر
کلصنداقانی سبب حذر نموده عارلقون موعول اضافه کرده روعین مادام ^{دور} ^{دور} ^{دور}

دو روز

داخل کرده بنوشند و صبح جواب تخم کنوبه در عرق غلبه شنبلیله عرق
 کاوزبان بکوبند و نصف که بماند مالیده کلغند افند یا سبزه
 حلتهوده بنوشند و در سبیل دوم پوست بلبله کالی سبزه اضاف نمایند
 و روز سبیل سیوم به شنبلیله همانند اما راجه حقرا حب نعل سبزه و صبح
 بد روزه همین سبیل بنوشند که گوشت سبیل اثری با فمنا من تدین بر دهن باد
 فحومات که در فاج ملغمی ذکر یافته استعمال نمایند اگر در فراج ضعف
 باشد خمیره کاوزبان غبیری تالیف جد و حرم نواب حکیم المملک نیز
 استعمال نمایند برگ کاوزبان کل کاوزبان براده ضد لیسید تخم
 بادرنخورد تخم مالکونشک غیر شیب ورق نقره خند لیسید موافق
 معمول تیار نمایند **فایده** غذا اچار روز بر کستند و تا که سکنی صادق شود
 نزدیک غذا اندک دهند و تا شکی سخت بدیده آید آب بنوشند و اگر سکی

بنوشند
 بنوشند

سبزه و فمنا من تدین
 کاوزبان
 بلبله کالی

آب مارچس نوشند نهر است و از اعتدیه هر چه لطیف و مناسب باشد تناول
فرمایند مثلا نورمای مرغ جوان یا دراج یا کباب البه و بنودند رود
کنجک بریان و مانند آن و اگر برین صبر نتوان کرد نان آرد بسوس
ناگرفته محذوق نادبان با همین نور یا کباب میتوان داد و اگر
خوف بخش باشد مرغ بادهن جانواران باید داد بد آنکه غذا در فاج
دموی حرف شیو اگر تب باشد میبندد و درین قسم مانع غذا نمیشوند بجاه
رزد و ایمان اف م مرغ جوجه اختیار باید کرد چون حرارتش بسیار کم
است اگر تب فاج باشد رعایت خمی نمایند که قال الله و اجمع الحمی
و الفاج فاخر الفاج **فایده** دیگر چون امراض شوند ابتدا به جای مرضی باید کرد
که او را کمی از شرط باشد اول آنکه بترنایه موقوف بر بر اول باشد مثل
درم و فخر که چون جمع شوند ابتدا به علاج درم باید کرد و مکمل درم نافع

قرحه باشد دویم آنکه یکی سبب دیگری بود مثل سده و تب که سده سبب
تب است ابتدا معالجه آن ضرورت اگر چه حجت بسنجین باشد که تب را معر
ض باشد و مثل سده و حمی که علاج مثل بحقیقات کنند و از یک ند دارند سیوم
آنکه یکی از دیگری ایتم تر باشد خطرناک باشد مثل حمی محرقة و فاج که اول علاج
تب باید کرد و از استعمال معر و ات اگر چه فاج در امراض بود اندک نباید کرد
چون مرض و عرض جمع شوند اول معالجه مرض باید کرد و مکروه و عصبه عرض است
اند چنانچه در وجه که عرض قولنج است استعمال محذرات حایر داشته و از
بقولنج اندیشه کرده اند و این مجموع که گفته شد بحکس طبع است و اندواید
والت که غیر از این معالجات که گفته شد معالجات دیگر است مثل نفخ و
تنشيط امراض با خوار حکایات ملائم و حضار دوت و آواز با می طعیت
بو با می خوش و از انجمله انفال هوا می هوا می و از کسی مکنی و غیره است

متاثر بود مثل آنکه صبی حول را تکلیف کنند که نظر بکوشد و حساب بقوه
را که در آینه حسی نظر کند و امثال این سیاست و همه تقدیر از دیدگاه است
چه بمقدیر صحت بواسطه این سیاست حاصل میگردد و مقتدیر او صحت بواسطه
این امور را میگرداند است فادری بر چه خواهد نوشت هر چه خواهد کند **فایده**
دیگر در فایده بلغمی بول سرخ هم میباشد اگر فایده جانب است بواسطه آنکه
غذا که دارد بدن میزند و او را چهار استحاله لاحق میشود که هر یک را هم گویند
چنانچه بیان نموده شد در مواضع خود عرض آنکه همراه این غذا آب هم
در همه جایم در همه اعضاء اعتدال میسازد و اگر آب همراه غذا نباشد
غذا همه اعضاء معتدز میماند چرا که غذا غلیظ است و آب بر اثر ارضی
میکنند و بعد از این غذا آنچه آب باقی میماند بر جبهه قهقری میریزد و در
در عروق می آید و از آن جا در کبد و در کلیه و در کلیه در رگها و

و از او نشانه از احوال بیرون می رود و کبد سبب قوه خود نم زند
 از آب جدا میکند و بول صافی آید و سبب ضعف خود قادر بر جدا کردن
 دم از آب نیست پس بول با وجود بر دوت مزاج سرخ خواهد بود همین
 نسبت کسی که خدا در دست می بندد بول او سرخ می آید **لغوه** دان
 علی است که اندر عضله های رفته چشم و ابرو پوست میانی و
 لبها از یک جانب فرو کشیده شود و از نسبت طبعی هر کرد و لب که معنی
 با هم وصل شوند و او می اندر یکیدن و قطع عاجز شود و الله اگر نخواهد
 تفرقه از یک جانب بر آید مستوی جانچه تواند اطفا اسراج نمودن و بک
 چشم تبر علی ماستی بطلی شوند و این همه گفته اند و فنی است که علت
 در یک لثه و چه بود و این نسبت افتد اما گاه باشد که علت در هر دو لثه
 و چه باشد که شعله های هر دو جانب را بگیرد و در یونف پیچ می در دهن طای

فانی است که
 و لغوه که با فانی
 سینه خای خواهد بود و با فانی
 سینه خای را می رسد و می

نمی شود لکن در اصطلاح اجفان خلل می افتد و دیگر اعراض زیاده می شود

که در یک جانب بود که حکای الراضی ان رجلا احتجم و اطال ارجوح حدث

به لقوه لم يتوج منها فخر لکن عسر علی اطراف احد عین و لم یکن اطراف الثانیة

قطعا و ان بردو قسم الشی و ستر خای **قسم** اول در لقوه الشی **قسم** ان

تد و پوست بینانی و در پوست سرد و ناحیه کردن نشی بدید آید و آب از

و مان کمتر آید و پوشیدن جنیم که سبب سلیم است متعذر شود و **فایده** در نشی

یا پس قلت یق و براق طاهر است و در مادی یق و براق زیاده از

یا پس ساده میباشد **علاج** لقوه نشی ساده علاج ندارد و لقوه نشی پس

مادی نمیشاید مگر از بود ایستاد **علاج** بوده اگر از احتراق صفرا باشد

مار الحین و اگر از احتراق بلغم مادم یا بود انقباض باشد و دیگر سبب از جوب حسن

خبری دیگر نیست و انقباض در بخت بالیخو لیا ذکر مار الحین و جوب حسن

در نشی رطوبتی طرف نمیشود
جانبی که کیده می شود و مایه
مسخر می شود و طرف دیگر
میسوزد و چین می افتد
۱۴

خواهد آمد اگر قوه نسجی مادی سبب احتراق دم باشد و در حش صفاد می بود
از اماند الجبر فاین میکند لیکن بعد قصد چون بود ای **دومی** بعضی اقصا
بر می آید **قسم** دوم در قوه استرخایی این چنان باشد که عصبها و
عضله تا کمی سبب طبعت قوت که از دماغ فرو آید ترواشند و سست شود
و مجاری روح منبسط گردد و بدین سبب حرکت آن اندامها سست شود
فرو رنجند **کود و علت** آن استرخا و ضعف حرکت دهن و قلب و جلد و
فرو آمدن جفن ز برنج چنانچه جفن بالا آن نرسد و آنکه از چشم پل
بود و کدورت حواس **علاج** بدستور فایده **نمی** **فرق** در شیمی در سحر
است که جالینوس میگوید در زیت که در میان کام می آید و جدید
هر همه استخوانها از روی بد است و اندرون و مانع از سستی است که
این غشایان پوسته است پس هرگاه قوه استرخایی شود در هر لحظه که

استرخای بودنی کام به نظر سترخی می شود و غیر اللون و ذی ربط
مینماید و طایق ویش نیست که طبیب انگشت مرزبان در این بند نازبان
فروتر نشیند پس در کام او نظر کند پس اگر درش و جانب ناف استرخا
واقع باشد حکم کند که لقوه استرخایی است و درشچی این علت نمیشد
و دیگر اعراضی که درشچی گفته شد از تمد و پوست پستی بی من و منور استرخا
نمیشد و الف و در استرخایی بلب قطا حرکت نمیکند و درشچی حرکت نمیکند اگر
علیل جدید کند لکن بلبک و می منطلق نمیتواند باشد فایده محمد ذکر یا کوید هر که
مستعد لقوه باشد از حجت اندر علت لقوه افتد و میگوید دو مرد را دیدم
اندر یک روز حجت کردند و هر دو پیش از حجت تخم مرغ خورده بودند
هر دو را همان روز در لقوه پدید آید و هم او میگوید مردی خجالت کرد و پس
از آن کر سگی کشید ویر لقوه شد و دو مان و روا و کج شد حیران بود که

جسم برهم توانست نمود و بگاه آب خورد می اندوان میخیت سباحت آب
 طبل مدعا بود چنانکه بدشوار بیدار شود و سبب آن بود راجع بار و بود مادی
 یاسنج و اگر مادی بود **مست** آن نقل سرو سیلان آب زمینی و کثرت
 بزاق و جستن جسم ابر و صحت استاده از خواب بود **مست** منفعی بجم و سبب
 آن حقه لغمی که ذکر شده بعمل آرند غذا بدستور امراض لغمی و اگر کور راجع بجم
 بود که عارض کرد و دماغ را **مست** است که سبب شدید که سر را رسد و
 و با واسطه او و یه محذره که از داخل یا خارج استقال فرمایند مثل افیون و
 شکر آن بیدار کرد و یک علامت است که در وجه ندوب باشد و لون وجه
 مایل لطاف سبزی باشد و در بعضی صلاحت دهند بود و بعضی متفاوت
 باشد یعنی زمان سکون که واقع میشود در میان حرکت و انقباض طویل
 باشد **مست** و در امسک حلو و مشرد و بطاس بر و غن با لونه و شبت بدین

سایه ای

سایه سنج

و سبب آن که در وقت آن خواب
 جانب بود و در وقت که سبب
 بیدار می شد و در وقت که سبب
 که خداوند تعالی از چهار درگاه
 از چهار کسب در آن خط کشیده
 لغوه که اندر دو ماه در این
 و در چهار کسب در آن خط کشیده

و چون قادر است به
 و جانب سبب
 و جانب سبب
 و جانب سبب

کحت سهر

سهر صواب

سهر بود او

سهر بلغمی

سهر نایند و وضع مفرق او دویه مخدره کشتد و کاهی سبب است از بر بادتی دم باشد

عکس حرمت عین و انفاج او دواج و سرخی چهره علاج است قصد صفال

اکثر اوقات و حقه نای حاده و سبب بلغمی بسیار فایده میکند **سهر** سیدار

و بچوایی که از حالت طبیعی خارج باشد و ان اقسام است یا سبب غلبه صفرا میباش

علامت آن روزی رنگ خشکی و این و مرارت فم بود **علاج** روغن کدو

باشید و خمر در بینی جگاند و او دویه مبرده و بند **صفت** آن شبیه موی کرم کدو

و خوشنند یا یکم خرفه مقشر و روق عسل شعل بر آورده شربت بنفشه حلو

غذا مارا شیر قلیه حوض مرغ و تخمهای بارده استعمال نمایند **سهر** اگر از این

مردات مرطوب شود سهل صفا دهند و اگر از نود بود **علامت** آن خشکی

و این فحیالات فاسد **علاج** بقیه بود و مارا الحین فایده میکند و اگر از او

بقیه بود متبر مارا الحین دهند و اگر سبب بلغمی باشد **علامت** آن رطوبت

متحرک در مص عین و کراتی کم و کسر و جلد بعد از شدن این خواب **سلاج**
 منفع و سبیل بلغم و صفرا و بند غذا فلیه خشک و بر سر از غذا نمانی بکس و لغز
 نمایند **سلاج** مالیدن کف دست و پا و آزار آب واد موجب خواب بود و هم تمام
 سبب **اصیبت** و الباطن اطراف علیل وقت شب محکم بنبذ و از بیکه کردن و
 سنگی منع و نمایند و در بروی او و روشنی چراغ و شمع بسیار بگذارند و
 نرو او و مردمان بسیار از افارت و ستان جمع شوند و نقل های عجیب
 کنند و قصه بخوانند تا او را ایجاد ماندگی حاصل شود و وقت دست و پا
 بکشند و روشنی دور نمایند و مردم خاموش شوند البته خواب می آید
 و این تدبیر شکر است و در جمیع **اسباب** سبب می مرضی باشد که از اجتماع
 اسباب **اسباب** سبب حادث شود **و علت** است که گاهی خواب طویل باشد و
 گاهی سبب و گاهی سبب معطر و دردی برآید باشد و رنگ آن سرخی یا

و سبب از احتیاط معطر او و تمام و تمام است و در جمیع **اسباب** سبب می مرضی باشد که از اجتماع
 اسباب **اسباب** سبب حادث شود **و علت** است که گاهی خواب طویل باشد و
 گاهی سبب و گاهی سبب معطر و دردی برآید باشد و رنگ آن سرخی یا

سبب سبب

بسیار بی مایل باشد **فایده** در غلبه بلغم بر صفرا میباش **علاج** منہج و مسهل

کحت سمر

بلغم باند یک اودیه صفراوند **صفت** آن بادمان سحمان مویر مفتی کو

سمر صفراوند

سج کمر گوت سج کرس بر سیاوشان اصل الویس مفتی کلر سج کمر کاستی

یکوب کل مفتی در عرق بادمان عرق غلبه بلغم بادمان حوت شد ثلث

که باند مانیده صاف نموده کلصند افغانی سائیده حل نموده استعمال نمایند و

در مسهل خلوص خیارشور سنابر بحسن خراسانی اضافی نمایند و دیگر تدبیر

بها نفسم است که در کربانه و حفته بلغمی اگر ضرر باشد بدین **سمر** سبانی

سمر بودا و

علامت آن غلبه صفرا زیاد بر بلغم **علاج** منہج و مسهل صفراوند باند یک

اودیه بلغم **صفت** آن غلبه بلغم کل مفتی کل کاستی یکوب سبتان

پوست بختی سبسی کلر سج مویر مفتی کاو زبان حوت سینه صاف کرده سرت

نیلو فرشت مفتی داخل کرده استعمال نمایند و در آخر از مسهل خلوص سیر

سمر بلغمی

سبانی

و من بعد آن

و غضب و کجا تفرقه باشد علاج استفراغ بود و در نمایند بفضد ماسنی خوب حبس
ببند و تقویات قلب استعمال ازین مثل خمیره کاهن بن غیر بی و دو در ملک دارد
ملک استعمال خوب حبس کند خوب حبس که کم کره باشد و رنگ گل کلاب
داشته باشد و اگر در آب میارند یا لایم نیاید و روشن هم شود و گرم خورده
نباشد و آن را ورق ورق کسند و روز اول یک کاش از آن در جاره سبزه
بالس ملائم بخت تند تا نصف مانند پس آن را صاف نمایند و نقل آن که مانند بنای
تمام نگذارند پس روز دوم دو ماشه خوب حبس بآن نقل مکرر بطریق مرسوم
بچون تند تا نصف مانند باشد نموده نقل ما حیاط بکند از روز سوم سه ماشه
مال نقل مکرر بدستور بچون تند تا نصف مانند عوض هر روز یک ماشه دو ماشه سه ماشه
اصاف نموده تا سه روز رسد و بطریق موصوف هر روز بچون تند و در هر
نایمانده سرد یک از آن را در ناچار میساید و یا لایم جزی کران بگذارند

تفصیل در صورت اول فصر کردن و اگر وضع فرودون
بلکه دفعه و سبب او را شرح میکند

بند نمایند

اصح

وضاحت دیکر بسته تر و علیل دارند و بر کرسی مشک دیکر گذارند و
علیل را بر کرسی پشت تند و خمیر از دور دیکر بسته بسته و در کتد تا بخار
بیهوشی بر آید و زینهار و قهقهه سر پوش بر ندارند تا بدن را نوز و دیکر بکنند
تا عضو ناف مخاری او بسته بخار بکنند با آن وقت که قریب غش شدن
برسد آن وقت موقوف نمایند و یک فتح یا دو قحح همان وقت در وقت
بخار کفن از بین آید و بنشینند و در خوردن آب مکرر تدریج نیست
هر قدر جو این بخورند و در کفن خوب حتی خنجر زیادتی کرده اند و پیش
که باید نمود تدریج بکشانند و دماش کم نمایند تا که در ایام بهبوده تمام بود مگر نه
کم نمایند و ارشاد استاد اگر اثر هوازدگی در انشای خوردن شود و مضایقه
نیست و اگر نه حادث شود خوب حتی موقوف می شود اول منفع پس ادا
خوب حتی شروع نمود و اگر در سه چهار روز رقیق شد یا شروع خوب حتی

بیس

میکنند مضایفه ندارد و ملاحظه عرف را خشک کرده از لحاظ مرآت و تفر
لباس نماید و مجموع آب خوب حتی او شربت و در مصرف نمایند و اگر مریض را
تکمل و قدرت باشد هر روز بخار بگیرند و آلا و روز در میان و طعام از بوم
آب ببرند و بخار تا جمل روز بکشد و غذا فایده خشک بسیار کم است و اگر هم در بوم
مضایفه ندارد و بلا و اول از هر قتر کم است همراه نان بدید اگر کم است
باشد مضایفه ندارد و طعام کم شیرین هم میدهند و در بوم جانشید که مطلق
هوا نرود و بعد از فراغ از خوب حتی تا جمل روز جماع مضایفه و در عین
جوب حتی بطریق اولی و برای مزاج سرد و موسم ریح است که آند که است
و برای مزاج حار و غلبه است که آند که است و اگر بود او خود و مقصود است
و باز از احتراق بلغم باشد و طوبت متحرک و سیلان معات و این و بلا و کسل
و سکون و قلت اضطراب **علاج** تنقیه از بلغم نماید و بعد از آن خوب حتی است

جوب یعنی نفع دارد و آند که فایده
دارد از این امر و این معنی است

و اگر ضرورت باشد فصد با سینی بکشد و اگر از احتراق صفایا باشد **علاج**

آن جنون و تحیر و پیدمان و اضطراب استعمال اغذیه جاره بابیه مزاجه **علاج**

و خشکی دهان و غضب و شتام و صیباح و صفت لون و سهر و غفلت سکون و **علاج**

حرارت طبع بدن نظیر مثل نظر سیاه کردن و تقدم استعمال اغذیه جاره بابیه

سهر از علامت نیست و مزاجه فم و خشکی دهان **علاج** فصد با سینی و تبرید

بسته و بند مثل شیر و تخم خرفه و فلفل شیر و فلفل کدو و شیر و فلفل تخم بند ناف

عرق غلب عرق کاسنی بر آوره و شیریت بنیوفر حل کرده استعمال **علاج**

نمایند غذا فلفل که مار الشیر و مار الجحش سر که و بند **علاج** ان بسیار بد مشیر

بزرگ خونی زاع جشم که از وضع و وضع حمل روز گذشته باشند او را

معلق کنند یکدو ساک اسفناخ و کاه بود یک سر شیر سر که انکوری **علاج**

سر که مالت بود سی و فلفل که غلبان اید باید داخل کرد و بوی بخیر **علاج**

بر چهار باره بر هم میزند تا شیر باده شود پس از بار چهارم صیقل و ولای میگذرد
 تا آب از بنر جدا شود و این چوش در ظرف سر قلمی یا شیشه آب را
 در ظرف حبشی میگذارد و وقت صبح باز چوش میدهد و کف بار میگذارد باز چوش
 و ولای میگذارد و بر هم میزند پس روز اول شش دام او آب دفعه با شربت
 بنفشه میخورد بحال نیم انار سه توده فلوکس کبری بفاصله یک و نیم گرمی و بعد
 بر نوشتن صد سجده قدم راه برود و هر روز بعد یک و نیم دام و دو
 دام اضافه نماید تا بر نیم انار هجده جانی برسد و در نیم انار که چهل و
 سه توده شربت بنفشه داخل کرده تا سه روز چهارم توقف لازم و در وقت
 ناهار تا بکنوله بخورد و علی بنده القیاس که حلاوت حلاوت است
صفت شکمبخت افیتوی اسطوخودوس بنجدرم لعلی ده توده و میان بنجدرم تخم
 شش بنجدرم افیتون دلاستی ادرم شش صغری ادرم برک سنارکی

عالم

بنفشه رازر

او درم پوست بلیله کمالی او درم همکوب کرده در سرکه بنجاه درم یک سوز
 و با صندل صیدسم انار بقوام آرد **لحم** نفوف لاجورد پوست بلیله سیاه
 پوست بلیله کمالی، پسته پوست بلیله رزده، ماشه اسطوخودوس، ماشه
 افتمون دلاشی، ماشه تنگ سیاه، ماشه تنگ پوری، ماشه چواری
 ماشه پیرفروختک، ماشه لاجوردی، نجات معطل کوفته و بجه نفوف سیاه
 و بعضی اوقات از نادانی صغرا که دهن نخ می شود در مسهل بدین نفوف
 تکریم می نمود شیر خشک بود و بر کفین بود و صاف نموده کافور اضافی بود
 ساین حله نموده روغن بادام، ماشه و اخگرده به استعمال آردند و اگر صغرا
 شود اسم باشد چنانکه درین قسم حلاط بدکور با نفوف می بیند **فایده** اگر او اسهال
 ایام مار الحین کسی را می شود مار الحین موقوف گفتند معالجه حی مقدم است
 نفوف لاجورد با برادر حکم محمد صاحب پوست بلیله رزده

نفوف سیاه
 لاجورد در خانه سحر
 لکن صاحب کشته بود
 صحن بود از حبس کشته

خواب

پوست بلید کمالی بود پوست بلید سیاه بود لکه گفته بود کلسرخ بود برکت
سنا رکی بود ترید کفید بهانه محو غار بقول هاشم لاجورد محمول بهانه
سفاغ فسفی بهانه کوفته بخته در روغن بادام شیرین بود حرب نموده یک
تود بخورند الا لطیف بادکاری از محمول محمد خان محو غار بقول هاشم لاجورد محمول بهانه
گفته است **صفت** ان اسطوخودوس سفاغ فسفی بود پوست بلید زرد بود
پوست بلید کمالی بود بلید سیاه بود و اصفیون و لاسی برکت سنا رکی بود
کلسرخ بود لاجورد محمول بود کوفته بخته کفوف زرد محمول جهوی خالص
مرحوم همین محمول با حبس قبل مدخل بود مکر در مار الحبس اکثر روی سراج
اسباب مرعید شدند و میفرمودند که من این مار الحبس مردمانی بسیار از من
نفع کرده صفت ان شتر موافق قاعده مذکور بچوشتند و در حوس کشمین
صادق الموصوفه بنیدارند بخانه سراج سباب گفته است یغلی فی قد غلبه

و یصحب علی مکرطلین نعلت رطل من الکجنین الصادق الخوضه و روزنیل
این قسم معمول این بود که در مار الجبن نم انارث همچنان آبادی
افیمون و رانی و ماشه در سر به تحت صد صبح بخوش داده مالیده است
نموده فلوس خیار شنبه بود و سر به دی مالیده بخود تر کجین خراسانی
نموده شیر خشت مصنی مالیده نم لوله صاف نموده شکجین نم بود افیمون
حلکده در خوف لاجور و هفت ماشه یا نه ماشه در کسار می کوفته بخوبی
در روغن بادام ماشه مزوج نموده شیر کرم بوشند و صد قدم راه رفت
و اگر سبب بالخیلیا غلبه دم باشد **دست** آن سرخی رنگ نایل سیاهی
و سرخی چشم و خنده و فرج عظیم و عظم بعض سرخی قاروره و لقدم بدیه
سجمن و در طب و انفاق عروق **عروق** خضد باسلیق کسند و مطبوعات خون
دیند مثل عروق شتره بچگونه عرق غلب بچگونه عرق کاسنی بچگونه

بر کشید خشک باشد شیر و تخم کدو باشد بر آورده شربت نیلوفر توده
حل کرده استعمال فرمایند **حسانده الوبی بخار ۹ دانه ضد اسهال**
همیشه ضد اسهال باشد رزقک معده نه باشد همراه عرقیات که درین مکرر
است بسیار فایده میکند و مار الحین نیز مار و بند که نافع ترین اشیا است
موافق مالنچولیا صفراوی لیکن تری بد کمر از صفراوی میند **فایده** اگر غلبه
دوم بسیار باشد اول ضد صافن کنند بعد از آن ضد باسملی و اگر در مزاج
ضعیف باشد خون بد فعات گیرند و ضد صافن و در ذات الحین منی گیرند
و در مالنچولیا نیکند **صفت** مار الحین بر پایه شب و ظرف سر قطعی یک انار
شیر گرم کنند و از آنش فرود آورده چهار ماه بهر نایه خشک و اگر تر باشد
نه داخل فرمایند و در شیر خوب مالند بعد از آن سر پوش پوش بپزند که بپزد
نیکند دارند تا سرد و منجمد شود پس بکار و طولا و عرضا گیرند تا آب جدا شود

پس از بار چه صفی و دو کدر سینه در طرف حی نگذارند پس وقت صبح باز
 جوش دهند و کفهایش بگیرند باز از چه مذکور گذر سینه پیش دام قسمیکه ذکر
 یافته شروع نمایند **فایده** دیگر آنکه اگر منظور از دادن مار الجین فقط **سب**
 بدن باشد مار الجین نیز بار دهند و از چهار دام شروع کنند و استه استه
 مفرغند تا دست ناپساید و مار الجین سر که ندند و اگر منظور ترتیب بدن
 و اخراج مواد بود الوقت نیز مار الجین نیز باید دهند و مار الجین سر که نیاید داد
مالجی مراقبی و این است که خلط بود او جمع شود در معده یا در **مراق**
 یا در طحال یا در مراق پس تصاعد شدن آنجه مظهر از هر عضو که محل ماده باشد
 بشکست آن و بدماغ رسد و محدث این مرض کرد و از آنکه ماده مذکور در هر
 عضو که بود و منقرض شود نفخ در مراق واجب میکنند بقطع مراق منوب
 ساخته اند و بجهت لزوم نفخ علت نافی و نفخ مراقبه بر تمام بناده اند **کمال**

مالجی مراقبی

او طحال بود با وجود علایات مذکوره گواهی میدهد عظم طحال بر میت وی

نخ نصید یا سبب کند و بعد آن شیر در اثنای پوشت **تند صفت**

ان حیارین او تود موخریم خربره نهانه خار خست مانده در عرق غلبه

شیر و بکشد کلقد اقلانی هم تود سائیده حل نموده شربت حشاش قود

اصاحه نموده پوشت **تند** اکثر اوقات در اثنای المراج صفواز یاده

میباشد اگر بدل کلقد گزشت نیلوفر و مانده شربت اندازن یکم در مخمک بسیار

فایده میکند و **المری** با ورق نقره یا عرق کاه و زبان و کلاب شیر کرم

دعوق صندل غرض که اگر اول مار الجبن بدیند بعد از آن استعمال نمویند

معه ماده مرئی و دوند اسب با هیوا خمره مر و اید یکند بسیار فایده میکند

و اگر ازین فایده نشود پس مار الجبن پوشت **تند** بدستوری که بالا گذشت و

اگر مزاج دمی صفوازی باشد مار الجبن خمره مر و الا پرنه مر و دو نفسم سهل

علج

صفت

نخ نصید یا سبب کند و بعد آن شیر در اثنای پوشت

سدره لاری کلاب هم از عرق کاه و زبان و کلاب شیر کرم

تند صفت

اصاحه نموده پوشت اکثر اوقات در اثنای المراج صفواز یاده

میباشد اگر بدل کلقد گزشت نیلوفر و مانده شربت اندازن یکم در مخمک بسیار

فایده میکند و المری با ورق نقره یا عرق کاه و زبان و کلاب شیر کرم

صفت

است نباید داد و اگر داده کمتر بود خوف زیادتی حدت و غفلت و
 انشاده طرفین باشد و وقت میل حقیقت **بند صف** اول فکول
 حیات شیره و شیرین است و در ترخمن و در مالیده صاف نموده روغن نادم
 باشد داخل کرده تناول نمایند **فایده** مراق که بزرگت طحال باشد طحال میل
 در من منع نموده اند **فایده** منقحات بوداده شیره و **فایده**
 اگر مردمان مراق دارند که سبب یاقی خون محتاج قصد بعد کشن چهل
 روز از علاج میشوند پس روز چهارم قصد آنها باید کرد و خا پنجه سحاب
 فرموده و الفصدی میل از بعضی بودا داخل من و کک اکثری طرح **فایده**
 الدم غالباً من الباسق و اخراج الدم بقدر القوة و الحاجة و منی ان بود
 الفصدی یخرج علی ط الدم و عکوه **منه** اگر غلبه امراض را دیر شود و بکیر نمایند
فایده آنچه در متن مذکور شد علاج مراق است و گاهی بر بیل شدت مراق

باید و هر که در غایت آن مثل علامت حارث مکران قدر است که درین **انوار**

ایا و در ایندو بازده و صفت پیدا بد و آن مختص می شود علاج این اول خود جو

جینی است و اگر میسر شود مار الحین از شیر ستر باشد و باین همراه میل نمود و بودا

فایده دارد و از انواع مایه نولیا مایه بود و آن جنون سببی بود **معدت**

آن غضب و قصد ایند از آنجکه دارا الکلب است و آن بیشتر از احراق و حاد

نمود **معدت** آن صحت و طبیعت و قصد اویت مردم باشد مانند طبیعت کلاب

قطر علامت آن بگو بسیار دی آرمی و از مردم که کهن و بدست

عیس بود و بر ساق این ن اکثر اوقات قروح می شود علاج آن ماست

علاج مایه نولیا **عشق** و آن مشق است از عشق که نوعی است از ایستاد و زن

دی است که چون بر درخت بچ خشک کند و از آنکه اینم رض می خرد و اند خود را

خشک می کشد به این نام می خوانند قال الله روح قد العشق ما خود من عشق

الذی اذنی الفضل جعفر علیها و این صیاست که مردم از ثوق خود بر
 خویش می کشند و پس از قرار گرفتن بر می شود با آن خویش از مردم و حیث
 حدت و خاموشی و علت مسامحت اعمال و معنی خود بر خویش آوردن خود
 است که شخصی بر بعضی صور فکر بسیار کند و بر دیدن او مایل شود خواه ثوق
 بود یا نه و گاه باشد که نسبت این دیاوشد و کثرت فکر جمیع ثوق دیدن بسیار
 جمال شود و هر چون که باشد هر گاه بسیار فکر میکند خون میوزد و دل و دوار میگرد
 و باعث استحکام کرد و **دست** عشق است که آدمی خاموش و در
 و هر چه بنویسد باید فراموش نماید و عین غایب نوبت و حرکت
 و خشک باشد که هنگام گریستن و جهان معلوم شود که گویا همیشه
 ندید توجه دارد و از غایت محبت چون ملاقات محبوب نمیر
 مردمان تنگتر میباشد و تنهایی را غریبتر شود و اختلاف

از تن ویست خاصه اگر محبوب را ببیند یا نام وی بشنود و نفس صغدا
نفس ممدود را گویند چنانچه جالینوس نقل کرده است که زنی بر مردی عائق
بود و چون بوصول او نمی تواند رسید حال تنبیه و توبه و قریب دل رسیده
بود مرض او معلوم نمیشد نزد من آوردند و علایم مذکوره همه در وی موجود
بودند هر قدر که سبب غم می پرسیدم جواب میداد و در بعضی اختلاف داشت
بگفتان سبب غم دست نبض او کند داشته و گزنا همایی مردم را شروع کردم
بونی بپر که ام که عائق باشی ملاقات رسانم جواب میداد تا دیگر
برده خاموش شدم حالت او در کول و لون او متغیر گردید
ف بیدار کرد پس برای تعیشش در کرجل و جل دیگر کردم ایست
از ذکر شخص اول کردم حالت زیاده از مرتبه اول تنبیه شد
سهم او رسانیدم و ملاقات کنانیدم مرض او را از این شد علاج

اندي اذ اني القصدان جفت بلباد انير ضحايت که مردم از ثوق خود بر
 خوشي ميکنند پس ان قرار گرفتن است بر مي شود بالانگوييا از مردم هم حيث
 حدت و خاموشي و عدل صانرت اعمال و معني خود بر خوشي آوردن خود
 است که ششخصي مر بعضي صور فکر سيا کند و بر ديدن او مایل شود خواه ثوق
 بود يانه و گاه باشد که سبب ان و ياوشهوت و کثرة فکر جماع ثوق و ديدن بها
 جمال و در چون که باشد هر گاه سيار فکر ميکنند خون ميوزد و لو دار ميکند
 و باعث استحکام کرد و **عدلت** عشق است که آدمي خاموش و سرنگوار
 و در چنين زمانه بنده خراموش نمايد و عین غاير نوبند و حرکت لبها
 و خشک باشد که هنگام کربتن و جهان معلوم شود که گوياميشه طرف
 نديد توجه دارد و از غایت محبت چون ملاقات مجبور نميرسد از همه
 مردمان تنفر ميپاشد و تنهائي را غريزه شمر و اختلاف ميپوشد

از آن ویست خاصه اگر محبوب را ببند یا نام وی بشنود و نفس صغیر
نفس ممد و در او نیند جانچه جالینوس نقل کرده است که زنی بر مردی عائق
بود و چون ابوصال او نمی تواند رسید حال تنبیه دست و قریب دل رسیده
بود مرض او معلوم نمیشد نزد من آوردند و علایم مذکوره همه در وی موجود
بودند هر قدر که سبب غم می پرسیدم جواب میداد و در بعضی اختلاف داشت
بگفتان سبب غم دست نبض او کند داشته و گزافهای مردم را شروع کردم
که تو بگوینی هر که ام که عائق باشی ملاقات رسنم جواب میداد تا در
آن میگردد خاموش شدیم حالت او در کول و لون او متغیر گردید
هم اختلاف پیدا کرد پس برای تعینش ذکر رجل رجل دیگر کردم ایضا
بند پس باز ذکر شخص اول کردم حالت زیاده از مرتبه اول تنبیه شد
و اتفاق او را شنیدم ملاقات کنانیدم مرض او را از ایل شد صلی

در تطیب مزاج بگویند از دوا و غذا و تدبیر مثل استحمایم بپایه عذبه و تدبیر
و تمرین به اذنان مرطبه که بارها ذکر یافته و مشغول کنند و در این اشغال که محبوب خود را
خراش سازد و آنچنان باشد که به استماع نراند و معنی ^{بسیار} و احادیث و حکایات
زنا و قصه و نقل مایه عجیب و بهر مناسبت طبع بود مثل سیر و کا کین و باغات
و علی بن ابی طالب مشغول دارند و از جانب معشوق سخنان لغت افزا نقل کنند
تقصید و آثابت شود و دروغ ندانند و اگر مجرب بود کفاح کرده و سب که از
جماع با غیر محبوب هم مرض زایل نمیشود و هم امکان مسعی نماید که بوصول محبوب رسید جماع
کردن با او اثر تمام دارد که قال القرطبی را اینها من گمان به مرض قوی جداوند

فارق

بلغ به الضعف الى حد کان یحرم القعود فحس حفر متوقه خارق مضطرب الو

اتوی مزاجه مضج فی قضاء حوائج فی دلت الساعه ولا فلیه بهر سبب که قوه را
کفایت کند اگر خلط سوخته را بنجری موافق مستغرق سازد و او بود و از

این خض از غواص نفی است لکن بدن را هم نفرت میرسد و حبست که نمیشود
نفی در ترتیب بدن و دماغ میریزد و **فایده** هر چه گفته شد در ماده عشق
باطل است که از عاقل باز میدارد و الا عشق حقیقی که واقع امر است و موصول
مراودش که نمیخواهد اقامت از قضا **با کمال** مقدمه صریح است و آن است که آدمی
در توهم خیال کند که خبری گران برسد و افتاده است و در امری افتاد و
نفس تنگی کند و طاعت جنبش نماند و آواز نتواند داد و قسمیکه کلوی کسی را
خسته کرده باشد به مخالفت او را پیدا کرد و و حسیکه این خیال او را بیدار شود و
وقت خبر در میزند و این خض سبب آنچه اخلاط بارده غلیظ فی دود می شود
طریق همه تابسان نمی شود اگر دقت به باشد فضا کند و الا منقبه بدن از
اخلاط بارده نمانند و اگر از احراق صفرا باشد مار بلجن فایده دارد
کابوس فلز را اینجاست یا صرع و کشته **و آن** در وقت افتادن را گویند

جمع

در بعضی افعال حرکت حس با نظام میشود و آدمی میفهمد لهذا البصر می
نامند و سبب ارسده غیر تام باشد که حادث میشود در جمیع بطون و باطن
و مجاری کل اعصاب پس روح نفی بر حالت طبعی خود ماقدمینود و اعضا
و اعصاب متشنج نمیکند و اگر ارسده غیر تام باشد حرکت جملة باطنی
که بطریقی است و حدوث سده از اخلاط ملته میباشد و بطریق مآذرا
صفا هم و علامتیکش است جمیع قیام صرع را است که قال سید محمد ابن
یوسف ایاتی صفة لون لسان المصروع لون تحت اللسان خضرة و کلاما
صدرة او غضب غضبا کثیرا بقول ارسده و کلاما قاربت النوبة لغيره لسان الغل
ویری احلاما مختلط کثیره و انسیان و الجفن و الفرج کلشی و کل صوت و لقا
و فکر و تیه که شب الما یخوذ الفجر و الفجر یضی القلب و قلب البصر و ان یضی و یل
سبب الغضب مالا یغضب منه و علامتیک مخصوص است بر قسم اگر بنم باشد که

فرائق و مخاط و کثرت نرید وقت صرع و کدورت حواس و ملاطت و
 بیاض لون و بطور اختلاف منصف و بیاض و غلط قاروره و عسر حرکت
 بود **منصف** و منصف بلغم داده و منصف بدن نمایند **منصف** ان بادیان
 مانند تجمادیان مانند برک کما در بیان آمده است کل رد فاه باشد اسطوخودوس
 ۸۶۴
 عود الصلیب باشد بر سیاوشان و مانند انخیر کفید و لاتی عودانه و غیره
 ۵۱۰۱ اصل الیوس معشره و مانند نسیم الیوس همان جوئی پوست نسیم کبریا
 در سه باد و عرق بادیان بچشند نسیم که بماند مالیده صاف نموده کلکند
 اقبالی سروده سائیده حل کرده بپوشند و بعد از چهار روز نه شب با صفایده بپوشند
 و بعد از آن صبر سینه الیوس است که بخورند و صبر برای بدین وقت اناج
 در سه منصف برک سناکی ۱۲ توره اضافه نموده و فلوس خیارشور ۱۲ توره
 اقبالی ۱۲ توره حله نموده اضافه نموده و در غن بادام باشد و داخل کرده بپوشند

و بعد بقیه بدین تنقیه و باغ کند صیر تربید غایب یون منزل ششم حطی است

و علی خالص حبسته بهرست فغانده بخوریند و بدیرقه بنامد و او را بنقشه

مرید کا سہ سر پوشیدہ اند

دماغ مارج صفوی مذکور فرماید بعد از آن کل زوفا بخت حرفل باشد

آب یخوت بند حصه سوم که مانند مالیده صاف نموده عمل مضمی شود آب

با و داخل کرده شیر کرم غوزه کنند و اگر فایده نکند حقه حاد کنند

ان برساتن خان خاچک مرک حقدرة اعد و موقوفه خرورده سستان
سلور سلور اولو اولو

اصل الوسم مفسر برک سنار کی تریب و تصدیق معنی سحر و مسفی صطوریوں دینی

نخ حطمی و آب است از این چوب تند نشت که نمائند مالیده صاف نموده روی کف

بوره از منی داخل کرده و در حصر نمانید و در دفع اول آرند و قبل از این است

کرم خالص حقیقت نمایند غذا بدستور امراض عمومی و اگر سبب صبح بود باشد

الان تحل ولا عري بدن و كثره اشتها و حقان و اختلاج قلب و

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

خود زنده بختی است که اگر بر زمین افتد زمین بجوشد چنانکه از افتادن سکه که

بجوشد و تقدم ملون کاو به و تحلیلات فاسده بود و این نوع از بلغمی

زبون تر است که اقل شرح الاسباب الصرع الوداد و در من ابلغمی

لان ابلغم مناسب مخراج الدماغ من حيث انه بعدی بمن حيث انها ما دوا
لیغتنی

رطبان و المناسب قتل خطر امن غیره لان غیر المناسب لا یجوز الاسباب قوی

و قوت اسبب دلیل علی قوه الافعه علی منفع و سهل بود او دین

ان بادمان بخوابد مان بادرنخوبه مغرجه خمره اسبب کلیرج سرش

الطوخودوس غود الصلب تخم حطی اصل الویس مغرجه مرکب کاو زمان

بوست حکم موزین مفتی و در باب بوشت تند حصه سوم که باید مالیده صاف نموده

کلهذا افتاب مکرر ساییده حل کرده بنوشند که در رسل سفاح مرکب سناری

افاضه نموده اجتناب در بارجه کتان و در جوش اخرو اخل نمایند

کف نایدن و کم شدن **علیه** تیرید موافق حاشی و سهیل صفا که در رسام

[illegible]

صفه ای مذکور است بعمل آرند و همین قسم اام صیان هم نامند **کنند**
و ان مرضی است که معطل شوند اعضا از حس و حرکت و سبب آن بسته نامیده
که در تمام بطن نای و ماغ واقع شود و این مرض عتبه حادث شود و بسیار
که نفس نیز ضعیف گردد که احس کرده شود و بهر ده کرده **مرض پس باید**
که در چشم بطر کند اگر عکس ناظر در چشم معلوم می شود زنده است و الا مرده یا بیه
جنبه بر منی او ننهد و تحصیل نفس کنند یا طرخی بر آب بریزند یا صند و در او
کشند که او بچاشنه نای نیست که تا بقای حیات حرکت از و باقی می ماند
یا اینیه نماید اگر ظاهر شود زنده است و الا مرده است و این مرض از دم و بغم
حادث می شود علت **بیکار** و کرایه موافق آن علاج فرمایند **نشد**
اگر سکنه و مری خوابد بود قصد قیافین خوانند که در الا حقه حاره کرده خوانند
شد و این لفظ ماریست یعنی قور و نه آنکه قور لازم این مرض است با

نفس

لازم می کشد و جمهور اطباء متاخرین حسن توفیق نموده اند که علت لیست
که حادث می شود در مجلس پس اگر سبب قوی یا باشد پس با قبل مطلق
و اما ناقص می شود و معلوم می کنند آن در عضو احس حرکت شبیه حرکت موج
و مانند جلس کوزن و بعضی از متقدمین حذر را فقط نقصان مخصوص داشته اند
و شبح بر خلاف آن گفته است که قال فی القانون حذر علة الیه تحت فی
جلس الیه بطلان و اما نقصان مع علة تا الفان صفا او استبرخاران
استحکم و سبب انقضاست که قوه حاکمه جز نود از لغو کردن در اعضا
یا بعضه در باب خبره می جاریست مگر اگر ضوط عارض شود و عصب اجناحه
میگردد و اگر دخل و متغیر می گردد و عصبه عضله متغیر می شود و عظم
را باز بموضع می آرند و می گویند اگر کسی در بزرگی حالت مشبند چون خواهد
که بزخیر و بای او حفظ باشد و یا از ربطه عضو و انهم ازین قبیل است

نور از آن سبب گویند مثل قسمیکه گفته بود آن پخته را بقیری نمایند و عصاره
را بعد از ادافتی ظرف بالا مالند و در لبطر لبطر انگشت میزدند و میگویند که در
عصبه افتد از خلط غلیظ خام و علامت این بهمانست که در فایح بلغمی
گفته شد و بی حسی زیاده و بیاض لون و درین قسم میباشند **علاج** منفع
و سهل بلغم و بند قسمیکه در فایح و اکثر امراض ماریه منقول است **بته** وین
قسم او را جنوب یا ریح موه بدرقه نفع تمام دارد چهارم آنکه سه سبب باشد
علامت آن خشکی موضع و کمودت لون **علاج** فصد با سنی نمایند و خوب
جنبی بدینند و مار الحین هم فایده دارد و **فایده** مار الحین و فنی فایده دارد
میکنند که نو از آن اخراق صفرا باشد و اسهیل فایده دارد و خوب جنبی است
است **نقد** جنین اندام بود و جنین ابرو چشم و در و لب و شکر از ریح
میباشد **علامت** ریح بار و سر و موضع و از بالا پایین آمدن **علاج** منفع

نوع نرسد و واجب
نرسد و واجب

و مسهل نغم دهند **علاج** ریج حار کورش موضع دانه باین بالا بن **علاج**

منفع مسهل صفراوند **فایده دیگر** در بعضی اوقات ریج جسمی میباشد

چنانکه صاحب کره انطکی بیان کرده است و این سبب بود و این سبب

علامت است که از سهولت فایده بنده حاصل نمیشود و از جریانی خشک و

مولد بود این هم میشود **علاج** مار الحسب است **زنی** و آن عبارت است از

فصولی که از دو بطن مقدم و مانع فرود آید اگر بر تریخ اید ز کام گویند

و اگر کلی و سینه فرویزد ترند نامند و از آنکه مبداء علت واحد است و منصب اگر چه

مختلف اند هر دو یکی بیان نموده شد و سبب امراض اگر بود که عارض مانع

کرد **علاج** حرمت عین و ارتفاع و واجب و عظم بعضی و سندان و موج

باشد **علاج** نخت فصد قبال کنند و بعد از آن آدویه بارده استعمال می آید **حفت**

ان غنا و لاتی سستان **علاج** در عرق عسل و شکر و شکر و شکر

دوازده دانه دوازده دانه

کمان

که باند مالیده فاش نموده لعاب پیرانه شیرین هم کاهو شربت بنویز حله شود

بوشند و این قاعده کلیه یار دارند که بعد چهار روز دم حکم صفا دارد چرا

که حدیثی که در استسباب فصد کم شد بلکه قیت و الحال که اثرش باقی است

مقتل
شد سبیل صفا دهند و اگر

همین ادویه رخسارنده

اخلطه فایده میتواند که

از چهارم فصد و حب

مست

و حارش الف و کوش

و حررت بنام کاهی
و در است ۳

بل میدید و سبیل و در شربت

و حق حب بلبله است

بشربت بنویز و حب می بندند

و مسهل بنم و بند **عدت** ریح حار کورش موضع و از پاشن بالا رفتن **عدت**

منقح و مسهل صفراوند **فایده دیگر** در بعضی اوقات ریح بسی میباش

چنانکه صاحب کره انطکی بان اشاره کرده است و این سبب بود اینهمه

علامت نیست که از سبب

مولود بود این هم می

فصول ربط که از دو قطر

و اگر چنانکه وسیله فروز

مختلف اند هر دو بیک

کرد و **عدت** حرت

باشد **عدت** نخت فصد

ان عنایتی است
عذر ۱۰۰۰

که بپزند مالیده صاف نموده لعاب پیدا نشود و تخم کاهوش شربت بنفشه و حلزون
 بپزند و این قاعده کلیه دارد که بعد چهار روز دوم حکم صفا دارد چرا
 که حدیثی که در سبب فساد کم شد بلکه رفت و الحال که اثرش باقی است مقتل
 بعضی شده بسته پس اگر چند روز این عرض را بکشد سهیل صفا دهند و اگر
 بستیم باین زکام حصا باشد جوشنده ندند همین ادویه رخسارنده
 استعمال فرمایند و برای رعایت حمی حاکمی و اخلاص فایده میتوان که
 زکام دومی باشد و صفا دوی انوقت همش از چهارم فساد و حب است
 و اگر سبب صفا باشد علاج ان بوش مخاط و حاشی اف و بوش
 خیاشیم و عین علاج این است اگر بدن مسهل میدند و مسهل دوم شبانه
 حب بلبله میدند و صبح بدقه میدند و طریق دادن حب بلبله این است
 که بلبله روزم بر بلبله کالی مائه کوفته و بخت باشد شربت بنفشه و حلزون

شربت
بلبله

و درت بنفشه کالی
 و درت هم ۲

و با عرق غلبه معجون شیر کرم کرده و اگر تب باشد شش و نیم ملاطه
میدهند و حرمت عین نیم کاه می شود و در ایت خم علاج بی تفاوت مثل
مکر قصد و غرض نمی نمایند **فایده** اگر تب ناز و نیم ماتی باشد و در نیم مسهل
و نه غذا خور و غن و آنچه خالص حکیم محمد خالص احتمال میفرمودند
زکام و ترله حار نیم قلمی گردیده و در عرق کاه زبان و در عرق نیلوفر و در
غلبه و در عرق بیدانه گرفته و شربت نیلوفر و در اضافه کرده شیر کرم
نوشند و اگر کوروش و مانع زیاده باشد شیر و تخم کاه و غرض نه باشد یا تخم کرم
اضافه کنند شربت طلیه خل ریح و در معده باشد و اگر خل ریح و در معده باشد
و در عرق کاه زبان و در عرق نیلوفر و در عرق غلبه و در شربت
نیلوفر و در با شربت کاه زبان اضافه نموده شیر کرم بنوشند زکام باری
فقط بلغمی میباشد و سودا و **علاج** سرد مخاط و در وقت کرم کم

شدن و در وقت سردی زیاده شدن و عدم عطش **علاج** جوشنده بیند

مویز فنی اخیر صید و لایتنی برک کا در مان کیانی اصل الوس مقشر باشد

بوست بنج که بر سر کل زوفا در عرق غلبه بنج با جوشانیده

حصه سیم که باید مالیده صاف نموده شربت اسطوخودوس شربت زوفا

حکوده بنوشند و مقلند هم میزند و اگر تب باشد روزی شش مرتبه بنوشند

و اگر با آن سعال بود **علاج** آن کنند جاکه گفته شود در امراض صدری

فایده اگر احس دغذنه در حلق باشد بنج از او دفع کنند و شستن بخند

که کم کنند و آب سرکه بدان ریزند و سنی بدان فرو و آرند و از حموضات

دختر نامی تیز و نوزاد احتیاج است **باب دوم** در ذکر امراض چشم

بر حفظ صحت عین چیست که از جماع و سک متواتر و تناول عدس و

باقلی و باد بخان و گوشت و طعام یا خوردن اجاره و آب کاهه با احتیاط

۱۴
خوابی

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

Handwritten text in Arabic script, likely a continuation of the previous page, written in dark ink on aged paper. The text is dense and cursive, with some red ink markings visible at the bottom.

Handwritten text in Arabic script, likely a signature or date, with a red stamp or mark below it.

استعمال نمایند غذا شد و کحل شفاف بعضی که حل در بعضی مصل کرده باشند
 بکنند و منافات بعضی حصص را مخلوط کردن و صفا نمودن ایضا صفا
 و استعمال لغو نمایند که در ابتدا حضرت دار در شمس شفاف بعضی در
 دست یکی را در ابتدا عمل می آرند و دوم را در انتها هر دو شمس و در قرابا
 شفافی مذکور است من اراد الاطلاع علی وجه الیه و با شفاف بعضی حصص را
 مخلوط کردن و صفا نمودن ایضا صفا است و استعمال آب بکنند که در ابتدا حضرت
 دارد و اگر از صفو باشد علامت آن درم و انتفاع و تمدد و حمت و
 سیلان و مکرر از دیار و جمع و تحس و التماس یاده و مرارت خم و شکمی
علاج فصد فیقال خون کمتر گیرند و مرای بلبله از آب گرم شسته با عرق
 و شربت سیوفرومند و اگر بلبله را در وقت سبب است و اگر بسیار
 ضرور باشد سهل صفا نیز استعمال فرمایند غذا شد و آل و شفاف بعضی

بچون سما با لوده سکه
 مرمان کرده روت یک
 او بر و بر و فضل و در حد
 روشن اول لوده راسخ
 کرده حول سرخ کوئی او
 را انداخته این کرم کف
 کرمه ای می بیند اسمی حدان
 حل نمایند که برمان بود و در
 کرد اگر در جسم و در جسم و در
 سکه و کرمه است نزد
 العجوب و یک سکه
 بود و چون مره او کوب
 کرده و در لوله بسته در آب
 خنک مره کند

در این کتاب
 از کتب قدیم
 در طب و
 دوا
 و
 کتب
 دیگر
 که
 در
 این
 کتاب
 درج
 شده
 است

باشد و خمر حلاوه و با سفیدی تخم مرغ با عرق غلب الثعلب و عسل ضماد و خمر
 و این کبره هم فایده میکند ایفون باشد شب یک یا سه بسته استی و آب لیمو
 خل کرده کمره زنده و استعمال از نذ و خند و ال خشک نشی و دیگر از مجرب است
 برادر صاحب حکیم محمد خا صاحب حوم ایفون خالص سفید کاشنری مرکی هر که
 انکوری صلابه کرده بر کاغذ مشک طلا نموده بر صندغ نیم کرده بختند
 این چند نسخه از دستخط خاص برادر صاحب حکیم محمد خا صاحب نوشته است
 بود و نقل فرستاده از صاحب حکیم محمد خا صاحب حوم سبل مدبرک سنایکی تود ورق
 جبهه کلنج اند خشک پوست بلبله زرد و یکم کوفته ترندی یا بختوله و عرق
 شانه شب تر کرده صبح بویا ترندی مالیده و خا کرده شربت نیلوفر
 سود و حلاوه بوشند غذا بعد و بپوشد شام آب طبع خشک الا از محمد خا
 مرحوم اطر فیض کشنری بود و تبادل نمایند عقب این عرق شانه نبوشند

تا در این روش

نقد احوال خشک تیر از مجربات محمد خا نصاحب مرحوم یک چند طلا و پیر طلا و سکه
بر سر او نیران نمایند برای اثر کردن جوت مجرب است و الغنم نیران
هر دو ابرو بگذرانند ایون باشد و در جینی سه ماهه زعفران و سه ماهه از
مجربات خا نصاحب مرحوم حکمت حسین خا نصاحب معیوم و مذکور مجرب
است و بسیار جان از نموده بودند و مردمان بسیار استعمال نموده اند و بر
وجه و حرمت عین بسیار نافع است مگر ی بر این باشد و لوده طبع و لغوه
بوت بلیه کالی ایون زعفران و در طرف جستی بسته می در آب
ترش بنید و عینک مثل سر نه شود حب بنیاد نموده و در عین ضما و جریا
نشد حب بنیاد از مجربات خواص حال که بسیار شهرت و در استعمال
انده و بگویند خا نصاحب مرحوم بسیار به احسان داده بود و حضرت کی ماه و
ایون خا نصاحب زعفران کوفته بجنه در کهرل تا یکبارس سحی نموده حب بنیاد

بر سر او نیز آن ناپسند برای اکثر مکررون جیوت محبت و الغضه میان

هر دو ابرو بکشد از اینون همش در جیبی سهامش زعفران فوسهامش از

میراث خالص فیله مرحوم حکمت حسن خان صاحب معیر مودندیندیر محبوب

است و بسیار جاهل از موده بودند و مردمان بسیار استمال نموده اند برای

روح و حرمت عین سید نافع است مگر بر این است که لوده طین الموده

بوست بلند کمالی افیون زعفران در طرف جستی بدسته بسی در آب انداز

ترش بنید و میک مثل سرده شود حب بسیار نموده و در غش خضار و جریا

حسب خبر از عجایب خواص حال که بسیار مشهور است و در استعمال

آمده و بگویند خا صاحب مرحوم بسیار به احسان داده بود و حضرت کی ماه دوم

ایں خالص عرفان کو فتنہ بختہ در کھل تا کیاس سچی نمودہ حبیبہ

[illegible]

استعمال آن در نسخه حساب حواصی مرکب کمال که خالص صاحب بند
مطلوب علی الحساب از محرم علی الحساب گرفته شد که در صحن عربی تو افیون
یکم در سگری م و در آب خمر نموده حب از آن مجربات
حب و خالص محرم شب بانی سالی نموده قرقر افیون خالص برک
نیم در روغن طعام در ظرف اینی بپزایند هرگاه خوب ختم کرد و از دست
آینی سائیده که سازند نسخه دیگر از مجربات اگر خان حساب محرم
بر این ریخت که کوبی افیون در آب اندکی بخت و در چشم ضاد فرمایند
شبیاف بعضی افیونی که نافع است ابتدا در مدکم را و در دس کن کنند
خواب دست آن بصید است در صحن عربی بخورم افیون و در دم
بصیده تخم مرغ بشنود شباف سازند شباف بعضی از فنی ابتدا از دست
نافع باشد دست آن بصید است در ریخت در دم اندر دست مرابنه خمر

بر یک چهارم بقیه تخم مرغ رشته شیاو زنده شیاو و حجیم

بابت مرز اینچو حسب وقت خضت گرفته شد از مچرات او شان

است **تصفیه** پوست مله زرد و قرقر سبب باطن الموده باده حصص

نعمان زرد و جوهر اخون از طرف این باوسته اینی یکت بخود

سایه شیاو سازند و عندی جت به آب سائیده میگردم لب چشم

و کرد آن طله نمایند **کوره** را گویند و از مرضی است که سبب نمید

و سبب این بخار غلیظ است که بدماغ مرقع شود و روح مابره را غلیظ

کرد اند و در روز سبب حرکت و ضور اقسام این بخارات لطیف کردند

و البصار حاصل شود **علاج** بنقیه نمایند منفع و سهل ملغم و او و مسهل

مع جوب شمار بسیار بود و مند است و شمس بر زبان اینی سادده هر چه

آب آید امکان نمایند **ترویل** آب عبارت از رطوبتی بود که در نقبه

بینه ریز و باین طبقه قریبه در طوبی بینه موافق مذنب شمع و تابویش
بس من می کند نفوذ استباه را طرف بصیر موافق مذنب طبعین و مخرج
نور را طرف مبصرات موافق مذنب باصبین و جمهور اطباء سبب است
مزاج و مانع بود ماضیه و لفظ که عارض شود یا در عقب صداع و رخن حادث
نمود **علامت** آن در ابتدا تحلیل مثل زنب و مکس و مود شعاعات مختلفه
و در جراح بود **فایده** اکثر اوقات تا بهش ماه حیالات یباشد و بعد از آن
آب فرو در می آید و اگر شاه مگذرند از برض این منو و لیکن بطریق
ناور است کاهی فرو در می آید حیالات **فایده** نسبت بخار معده هم میباشد و
خرق در میان اینها است که آنچه نسبت بخار معده باشد در هر دو عین بود
و آنچه نسبت فل باشد در عین واحد بود و این حیالات همیشه نباشد بلکه در
خلک کم شود و در ملاز زیاد و عکس آن در ترول است **علامت** متعبد بدین باشد

بنفع مسلّم و ایار جایت و اگر فراج صفادوی باشد منفع و پس
 صفاد بند و بیلیجات داخل نمایند و اگر آب تزدل مستحکم شده باشد
 جبری مرئی شود قدح کند و رجوع مکی لان کند **باب سیم در امراض اذن**
 حافظ صحت سمع مایه که از اغذیه غلیظه و منجره و هوای بار و دحاد صوت
 عظم مثل رعد و طبل و بوق اجتناب نماید و جرکت گوش پاک کند و هر سال
 بنقیه دماغ موافق مزاج از حبوبات ایار جات نماید **وج** اذن اگر از غلبه
 خون بود **عند** حرمت وجه و نقل رگس در سجود و ضربان شدید و هوای
 سرد و خوش آمدن **عند** فصد و فغال نمایند و قطیر روغن گل که در سر که
 سه چند آن نخته باشند در سر که کوخته شود و روغن مایه بود و عند است **طبرک**
 جرکت نماید و قطیر شیر و خمر و بار و روغن که در بنر فصد است و اگر جرکت بسیار بود
 فرمایند صفت آن گل خطمی غلبه شلب تم جباری برکت ستره در آب

فایده؟
 کشش کلنه قدر
 که در این باب
 به وجه فی العوض

اگر چه بناید
 شیر و خمر و خمر
 بود و در غلبه
 و روغن انداخته
 و زین و در اجوب

این فایده را
 که در این باب
 به وجه فی العوض

و در بای اوله با عقیات دهند و اگر سبب بلغم باشد **علاج** عدم نوش
 موضع عدم حرمت و انقباض به اشبار حاره و تقدم تدبیر مبر و هوای
 سرد خوش نباید و کمی الم بود **علاج** اگر غلبه بلغم بسیار باشد مثل کثرت
 نوم در طابت متحرک منقبه و مانع فرمایند بسبب بلغم و حب ابرج و بعد آن
 لفظ اذنان حاره کند مثل روغن نارون و آب بر شیر کرم در حل
 نمودن و پیسیر بایل در رسیده گذاشتن انقباض صیت و اگر سبب
 ترله **علاج** آن نمایند و اگر بار و باشد **علاج** آن فرمایند چنانچه ذکر یافته
 و اگر سبب آن ترله باشد بر بنید اگر ترله صفراوی باشد لعاب سده انشیره
 تخم کدو در عقیات بر آوده شربت بنو فر حله ده دهند و اگر موی است
 عناب بتره چوشانیده یا خسانیده با لعاب سده انشیره مخرم کدو است
 نمایند و اگر بار است با و این اصل الوس بخا و این بر سیاوشان با و دیگر
 ۹۶

روزه قطعه
 این ریح با ریح
 عناب و سبب
 صناع و منقبه
 شربت و مانع
 و طین و صناع

در خون شتر

بگزارد که یافته باید و وطنین و دومی اکثر از رباح بارده میباشد

علامت آن که دود عدم ثقل مکانی ساکن بود و گاهی ایستاده و گاهی **نمیدهد**

آواز گوش آنچه باریک **نمیدهد** و حاد بود وطنین گویند و آنچه نرم و غلیظ بود و

نامند **علامت** اطر فیل کشیزی کفند اقبالی سائیدن در عرق باو میان نمیداد

و اگر اجتناب زیاده بود در پهن نشیمن کورتر بدین صفت موجب برک سوار مکانی

نموده **علامت** نقصان سمع را گویند اگر گویند می یابند پس مشخص شود

و با السبب و لقط بود که موجب سبک عصب مغز نشود و علاج بدین نیست و اگر

از غلبه صفرا باشد چنانچه در حمیات حاده و امراض حاده حادث میشود **علامت**

استفراغ است و اگر سبب بلغم باشد ثقل و کثرت خواب و ملاوت حواس

و انتقال به اشیا حاره و تقدم تدبیر مرد و عدم کورش و حرمت بود **علامت**

تنقیه بلغم نمایند و حب ابراج دهند و اگر سبب دم باشد **علامت** آن بسجحات زیاده

بسیار از اینها
در کتب دیگر
نمیشود

شدن و معلوم شدن التهاب و لذع و حرمت موضع باشد علاج قصد بقاع

نمانند و اطراف و بر بای بلبله و بد تقطیر روغن بادام تلخ برای طس لب

نقطه فایده دارد و اورام او را که خارج صماخ حادث شود این نوع بد

ترین اقسام است کما قال شرح الاسباب نه الا و اورام رو تیز ذات حطر

لا تها و تحت فی غصور خود سی قابل لطف و ترب من الدماغ است بد اس

و لذلک کثیر اما لود سی الی السام و احتلاط العقل و ث که الدماغ و مایع

الی ان فصل من شده الام و کنه الک حکم الخراجات الوا قه سناک و اسهال

ماکان علی سبل الحوان حس و موکماست موعلامات جیده اگر السب احتلاط

حاره باشد فصد و نفقه بدن نمانند و اگر از احتلاط بارده بود نفقه از ان نمانند

باب چهارم در امراض الفیه بالای ان استخوان است و نیزه نیزه و

است و مجرای مینی تا مصفات که آنرا اعظم ششی گویند است و ده است و اندر

غشای دماغ برابر مصفاست که بوسه‌های بدان مقصد دماغ رسد و آن دو در
که از پیش دماغ بیرون آمده است بشکل مای سرستیان از اجزای اندکی گوشت
بومی مار حس کند و این مصفاست دماغ ازین مقصد منع شود و خارج و ازین
سوراخ منی بکام اندک ده است جهت نفس و اشتیاق هوا و نصیقه او را
در رکام و تره سبب و آمدن رطوبات درین دو مقصد او را گرفته می‌شود
همچنانکه او سجده منی را میبندد و جهت غسل بومی مای و نصیقه صورت نیز بومی
مبغض داشته باشد تا که حس الحاضن **خف** یعنی خون آمدن از منی اگر سبب
بحران باشد **علا** آنست که در جنبه حاده و در امراض حاده در روز
باجوب بود سر او را میبندد که بکشد الا وقت افراط و اگر سبب آن حش
و دم بود **علا** آنست که اندک ساید و بسیار ریختن باشد **علا** و فصل
گیرند و شرب و ادویه برده و طایفه خون استعمال آرند مثل شیر قوچم که در

و نیزه محرم بندگان باشد بیوف و شربت عذاب با و بار و بر سر ریختند
باز و باوران بایستند **نصف** در دریکه چون درینی و مندیافتند مخلوط
نموده بگذارند خون آمدن باز و دارد عیار ریحی اقا قیاماز و سوسه این
سایده و را بنوبه داخل نموده درینی بیداند **نصف** دارد کافور باز و کزبره
عیار ریحی کند صبر دم الا خون شب با سوسه و بی انورن سوده بکشند که ببال
بعض مخلوط نمود و درینی بگذارند و بایند **نصف** دیگر که نولف
ان بسیار از ساه صاحب قبله معالج خان صاحب ام طله شنیده و میفروند که کبر
میر منوچاهب رعا شده بود که بچه بیداشت ازین و دانی القوی بیداشت
صفت ان در آتش نمر بنبر عا ب سول کافور ساین و رائف لفظی نماید
النار برای رعا ف از تجربه خان صاحب به مرحوم حکمت حسین خان صاحب بیداشت
کردن رعا ف که بکرات مرآت تجربه رسیده و ترکیب هم خان صاحب داده اند بعد

فصدیغال حبس در سنی و مند این است نسخ غبار سینه عکسیت مداو
 مسکون الوردی الصامیست آب حسیه ار جاسی که عاف بود **قدح** نف
 از دو حال خالی نیست یا طبع میباشد که حادث میشود از رطوبات فاسده
 حاره احواله که نازل میشود طرف الف و دماغ **عذر** نف می کند از مردم نصیب
 که است آن نوشته میشود و یا با س میباشد که حادث میشود از اخلاط غرقه
علاج نف می کند از اندهن الف شیم و جاح و بطه و مرهم ارض **صفت** آن
 قوم ال روغن کنجد بار و غن زیتون بیل لجر که اخن از سرش بر دوشه با
 سفید تخم مرغ بر نمند و اگر تیرید زیاد خواهد بجای روغن زیتون
 کلیر کتد و حفص و سفید تخم مرغ بر نمند و اگر تیرید زیاد اضافه نمایند
 حبس کین در و بجای حفص افیون کتد **باب** در امراض فم و ن
 و سفین و من مجرای و غشی چنین عضلات غذا است فایده اش طهارت

که در
 از حبس
 موم
 کینه
 در طبع
 او در
 صاف
 که در
 کل
 فایده
 قدری
 در بر
 از خط

اصول

آمان جان مولف ان لم یضرب و شرا این و آورده و اعصاب و رنج و طعم و عذوق

است جهت کتابت نیز بشی این کتاب معلوم محقق گرد و در بیان در این جهت دوز

از راد و تعلیم مدغم است و حسن مذاق و تکلم بدو حاصل گرد و درم زبان

اگر موسیٰ نبود علامت آن حرمه در حرقه بن دقت بپای روح ممد بود ^{علامت}

نصف فیل کنند مطیعات خون دهند هلهله زر و سکه ب چوشت بیند مضطرب

فرمایند و با مضمره قوا البصابت کنند **صفت** آن که مارج غنایه که شکر خورند

بعل آردند انچه بود و اگر خدايي بود **مست** - ان صفت زبان

شده ام شدت کوشش و اوقات پیداشدن بنور مرزبان علی

فصل علاج دُمومی بود که خضه میکنند بسبب اینکه دم از رطوبات خود جدت

صفحه بیست و یک استغفار آن شود صد صفح از یاد و خواهد شد

سان و انقباض او و سبب یکی آنکه خشکی مغوط بر دماغ مستولی شود و

۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

بسم الله الرحمن الرحيم

11

بطریق اعصابی منفذ میگرد و سبب اجتماع اجزای تنفیذ شود و آنکه
زبان عضویت نرم لثاق مقومات یکدیگر از خوردن باز دارد و بند
جبری ترش و مکنی الم و حره عارض گرد **و سبب** مضغه استغول کنند و بالیدن
زبد الحیدر الفیه مضغه شیر بر نیز فایده دارد حیدر تر استیده بر حیدر
بالند کف میکنند کف استعمال میکنند نیست و بد جز و این کف نجیب
رطوبت و لزجیت و شش و لثاق را بسیار دفع دارد و دوم آنکه اخلاط خشنه
در معده بند شود و وقت عدا که چهاره طرف بن شود و لثاق پدید آید
عد و می آید که ارنج و دودناک آید و مزه و بن نجیبه خلط میکیف
کرد و اخیان خلط مذکور در فی بیرون آید **عد** تنقیه معده نماید از آنچه
مناسب این بود اگر موی باشد مضغه فبقال شکر و مصلحات خون و اگر
صفراوی باشد بر نبات ان و مضغه شیر مرد و عاب استغول و الفیه بخر جان و شیر

نزدیاط شیر منجوقن باشیر فرایده دارد غذا را شجوشد ایضا طایفه شیر منجوقن

کتابت فیروز خان بوخته خاکی بوخته قدسی مرزبان نباشند فایده دارد

قله ان قوت که در پوست دمان در میان ظاهر میشود و دوست بنویسکه

تمام دین را از او گیرد و باشد که تا طبقه داخلی تجاوز ننماید و بری دمه و دود

آید از حبیب نباشد **ت** ان حرمت موضع حرارت ان دهن سیکه

در این موضوع برآورد نماید **ح** فضیلت نماند و برید فاح ضرر او

جب بندہ تم سے یہی بات سنا تو فرمایا تم کو کہ تم میری خدمت میں آ جاؤ

نصیرہ تم کا ہوسنت یلو فردیاء انورہ شہیدی باسنت یلو قرطاب

بعد از من صد حکم دم حکم صغرا است برای این تشریح جامع صغرا علمی است

به تعابیر چون اسب بر راه طباسیر بیو چسبم حال و با کمال
و نه که خسته نه از ریگ نه از آواز نه از تیر نه از آواز که تیراه

در این سوره چو کجاست این باب سوره هم مرید یاری و سال سوره

بیتفحص و تحقیق و در یک
روز و یک شب

سیدنا خلیفہؑ

میرزا حسن خان قزوینی

سرفه و بیخه سوزن سار

سر دوکلاب

حسن فلاح
احسان کوندمی باور

حاشیه
بر روی این سند است

المؤمنه مضمومة ما بعد از محراب

و بگویم را دفع بکنند **صفت** آن مصطکی متقال گرفته با کفن خند بسیار سفید
 و سی متقال کلاب بقوام آورده بروی سنگ ریزند **باب ششم** در امر

لشده انسان بر حافظ صحت انسان و احتیاط که از فواید طعام و شراب
در موده احتیاط نباید و خیرایستی سخت مایه اوام از دندان نشکنند و کما

نشدن و زینون همیشه نموده باشد و بعد خوردن غذای گرم آب في الفور
نه نوشد سنون های مغوی اسنان همیشه استعمال نماید سنون متوی

اسنان من مجربات حکیم محمد خا صاحب مرحوم نو ناما کی نیکدہ ہر بیان نیکدہ
ہر بیان مرغوال میرا کسب اصل ماوہر نیکدہ ہر بیان نیکدہ ہر بیان نیکدہ
نیکدہ خور من دشت میدان وقت خواب نیکدہ ہر قدر کہ آب من ہر اید دور

کشد و اگر خواسته باشد عقب آن برکت مقبول خورند **و حج** اسنان اگر
از حرارت باشد **علاج** آن و جمع شید و خرمایی و ورم نه و سکنجبین

گفته اند که هر کس خنجر گرفته بخت برآورد باشد **میرد** که برای صاحب

برای توسل بسایه جلال
در اشیای سینه خادکیست
سنگین و قدیم
صفت ده لعاب نیست
نیمه زخمی معده ایست
کافور زنده در کمره
بوی خوش و گوار
افزایند مضامین را

انسان حای مصیبت تخم خنجرش سفید بوست کد بوست کنار صحرای
عسل مقشر و عرق غلب عرق کافور مان بخت مندر یوم حصه کند

مالیده ضا کرده حصص کلی معایب استغول داخل کرده مضطر نمایند و اگر از
برودت بود **علاقتا** ان عدم حرمان و سکون و حج ملاقات شما کرم

وعدم درم نه و خوش نه اسن آب بر و علاج فوغل بر کحل فضل سیاه کفنه

سنون سازند و دیگر بحسب گفته نصیب و الوزن کوفته سنون نمایند

دانس فضیلت عاقر جوانان خشک فلفل سیاه فوفل و بیکیند

صوای در یک نیم انداز آب بچون تند نشت که بماند شیر گرم مضمضه نمایند

این نسخه از معمول حکیم علی خاں صاحب جمیع مصنفات **صفت** ان زبیر مصنف

بودنیه خشک عافیه حایز النبیج در آب الشی ملائم کوی متدلفت کرتا

نشر کرد مضامین گشتی و اجتماع خاندان عاقله و حاصله در سر که چون بنیده

مفتی محمد رفیع الرحمن صاحب دیوبند
مفتی محمد رفیع الرحمن صاحب دیوبند
مفتی محمد رفیع الرحمن صاحب دیوبند

میکنند و میگویند که این
در او است و میگویند که این
میکنند و میگویند که این
میکنند و میگویند که این

نقل

فردی که در این کتاب

حکایتی

بکونین میرزا
طرب

معالم خالصه سید ری

مجلس منع

علو
که ماهه

عرض
نشانده

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين

۱ مضمضه کنند **سنون** عاقر قرحا پوره ارمني رنجش شطرح فلفل کوفته و بنجته

سنون سازند با بویست بول بویست کنار صحرای اعشاب مرز النج

عاقر قرحا زیره سفید بودینه شیره مضمضه نمایند کشتیر خشک گوشت کنگر

مرز النج عاقر قرحا حوت مینده صاب کرده مضمضه کنند من محبات کبرخان

مرحوم گوشت بزرگ حبشی سفید حوت مینده مضمضه نمایند **رس** به حبشی

عارض بود انسان را از خوردن اشبار حاضه **علاج** شکر جاویدن فلفل

سیاه نمک مالیدن عاقر قرحا مالیدن نفع می کشد جاویدن نان گرم نفع

دارد **فایده** کشند انجیر عاقر قرحا فلفل سیاه کرمارح و خنجره بود کوزه و فلفل

مخفته کوفته و بنجته سنون سازند **کحتک** استان اگر سبب تریا بار و دو

اعصاب بود مضمضه بنم و مضمضه عاقر قرحا مرز النج بویست گوشت کنگر بود

در نجش بکشد **سنون** عاقر قرحا مصلی کنده ماز و مسک و انورن نمایند و

رومی فی الی اسل او اطلال لانه ان الیه حضور جو حیف جو ہر المودہ الیہ
 عند طال الضایعہ وحب فیما کلا وافر و حاسیا اذ الم یذفع عنہا بالنفقہ و
 لفت فیما و تعفت و ارد اوت حیدہ و لدع **علاج** ان دیا قوز الحاب
 بعد اتمتہ نہ لہاب بول شمشیر شمشیر کشتہ کشتہ شمشیر کشتہ کشتہ
 در عرق الغلب بر آورده شربت خنکاش شمشیر حلیمہ نوشندہ انجو
 و اسفناخ با خشک کنند کہ در و اسفناخ داخل کردہ باشند عند استعمال
 بار و مال کباب بتمیز دلوہ و شور بای و یقہ با خشک دهند و ایہ این حب استعمال
 کہ اگر سبب لہ باشد نفقہ دارد **وصفت** ان نکتہ صمغ عربی شمشیر البوس
 مانہ خنکاش سفید مانہ افون مصری مانہ کوفہ بختہ جو حیف دینار کنند
نسخہ دیگر من بوجبات حکیم محمد خانم جوم کہ برای سرفہ طفل دیند و بقدر دوشاخ
 در دمان طفل داده شیر دایہ بدوشند ایضاً البوس شمشیر صمغ عربی

اصل البوس صمغ عربی و شمشیر کشتہ شمشیر کشتہ شمشیر کشتہ

دراج

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

ووقت خواب بیدار شود و در عدد و فرود برند یافتن برین بود که

و قسم دیگر عمل سبب رفته شود و از اسرار ماند تر و در شی از اسرار کفر

است برای اینکه با دمی تب و ق می باشد و تر و شنج معده است و تب

وق بلغم است و حد و این قرص بعد از آن از ریذات الحطب و فلفله

یا تر به اسرار من می باشد **عده** ان که قال شرح الاسباب حی و

و این که می الدق مجید علامت من است و او را عند تناول القدر و فی اللیل

دیگر ان الحار و عند اول نالیم و دینه قاذ و البصیبت البیضیاب و غلظت یقوة

و ایضا از علامات سل ظهور ده و سرخه **فایده** فرق و میان بلغم و ده

چنین میکند که برانش میگذرانند اگر کسی حرم و خسته می آید ده است و الا بلغم

و یا در آن گذرانند اگر بعد یکت نشین شده است و الا بلغم **فایده** دیگر از

نواورات است که یک علات باشد و بلغم بود و ان کن اجتماع هر دو نمیشود مگر

و بر صافه کما سید

در اطباء غرضه مدح

کلیه کما مع بعض

محمود کرده در عده اول

کسی می

طریق احراق سرطان

سرطان ماده سپهر ظاهر و اطرا

جدا کرده است را ارجاع کعبه

شکم او را و خاکستر جوید

نویسد و صاف عمل داده

در کوزه مطین کرب و در محمول

گذرانند که خاکستر بگوید و در

احمال آرند علامات داده

لحق از ادیان از

در مده علاج شکر خرباشوف سرطان و این مسمول را غایت نافع باشد
قد بودین لغای صفت آن سرطان بحی بوختند و درم طبعی قوی صغریه
خشی شش سفید شش سیاه قوتم خربزه از هر یک بچند گرم کوفته بخته باشند
انامشیرین و باشند شش نافع بود طریق بوختن سرطان است که سرطان
در کوزه نهند و سردی با گل که از گل و خاکستر محبوت بود محکم سازند و یک شکر
در تنور نهند پس بر دهن آرد و آن بوخته را که خاکستر شده باشد با ریگ بکوبند و بکار
برند با او دید کوره و با شیر خرفه در عرق کاه زبان او دبر آورده
کله قند آفتابی بولسایتین حل کرده بوشند و شمع بکوبید که اگر در دم را از خرقه
و کله قند علاج نمودم بلکه همراه نان هم میدادم و تا دوازده سال از این دوا
علاج نمودم غذا مارا تغییر که در آن سرطان بختند صفت آن بیارید
سرطان را در دست و با مارا قطع کنند و شمشک بمانند و به آب یک لیتونید

و بخت خوش در مارا التیر کند از بند دور استعمال آرند و اگر سرطان یافته شود
 با جود باد و جوش طلیعه معده بر دست کند و ال موکنا خشکه هم بپزد و این سر
 نفوف هم بسیار مناسب است وقت شدت سرفه قدری بمبند صفت آن
 صبح و شب هاشم کثیرا هاشم نشسته و دانه سرکه در زبان و دانه تخم حنظل
 هاشم تخم جباری و دانه رب العسل و دانه تخم خجاش و دانه نبات
 سفید نوره مغز بادام شیرین کوفته بجنه نفوف نهند و این نسخه در تمام
 اف امصال معده است لکن در بار دنا و میان نهامه داخل نمایند و در بار
 نفوف نمیکند چون که از دهن بیرون آید و آن چند قسم است یا طرز و یا غ
 علامت اسهال خون است ^{بتنقیح} و دیگر علامت رعا ف چون سرخی فیه و تبارق
 سرخ و خفت سر از نفوف که انی قبل از آن ظاهر شود و بوی رس و یا غ فای
 نفوف که تیره و زرد و کوبید که اخراج سرخانی احکات و یا غل من اگر اس
 مخصوص

این نسخه در تمام اف امصال معده است لکن در بار دنا و میان نهامه داخل نمایند و در بار
 نفوف نمیکند چون که از دهن بیرون آید و آن چند قسم است یا طرز و یا غ

نصف الدم

است و از منج خارج می آید علاج کحت مضمضه بمحال که نذر و بعد از آن غرغره
نصف صفت آن پوست کوندار حصص یکی کلندر فارسی عدس فشرده
آب کحت بتند کش که پانده مالیده صفت نموده لعاب اسفند بر آورده و با
لعاب این شیر کرم غرغره و این نیز بدوشند **صفت** شیر تخم کدو
اسفند شیر کثیر در عرق غلبه بر آورده شربت حب الاس حلکده
بوشند عذاشده و آن خشک و یا خون از اجزای حل است مثل خجوه و قصبه
که بواسطه وقوع جرت درین اعضا و سبب ضرب و یا صیاح شدید یا حال شده
بود علامت آن که خون بر آید و مقدار قلیل بود و تقدیم رعاقت شده باشد
و در بویش و باغ هم نبود ماین خنک صوبتی است که از منج جاری می آید
این حرکات بر استخراج اشیاء غلیظه بود و مخصوص می است علاج کحت
کحل نمایند و مانی با تفاوت مثل باقی علاج است از غرغره و نیز بدوشند

در این سینه است علت آن است که برفه را برآید و بمقدار اندک باشد
 و در سینه جای جراحت در دود و عند الاستفاد بکسر فیه و در سینه
 نود و دشت به بخون بسته باشد و اکثر سیاه بود علیج تحت قصد باطنی کند و
 قوی نفس الدم و در این بکند از صفات آن دم الاخوین باشد صبح و شب
 تخم حشاش باشد افاقها باشد کل از می باشد طباشر بنحوین باشد کبریا باشد
 نشسته باشد عصاه طینه التیس یعنی ریش سرس کلند فارسی باشد در
 عصاه خرفه و بامارسان الحبل قرص سازند و تیر بدست و غره و قوت
 جراحت سینه است بحاجت شش قلیل الخط است و بر دوی می شود سبب
 اینکه عضو کس است حرکت دارد و یا از ریه اخراج دم می شود بواسطه اتفاق
 و احتراق عروق آن از اسباب احلی و یا خارجی **علت** آنکه لعل باشد
 بدون تیج و تیج و بلون امر ناصح بود و هر روز بد باشد و در ریه و جرح بود برای

برگه

لاده

حجیه

سلسله

میگوید در حقیقت که فاعل تاسی شرج اسباب لا کون هتاک و صرح فاعله
من المضااعه فاعله کج و فاعله ما کان من تامل العروق فاعله تخرج فاعله
یزداد علاج فاعله یسکت و قرص لفت الدم و درین یکد ازند و یسکت
افست که فاعله شرج الاسباب و فاعله یخرج من العلیل لانه یخرج
الاجزاء السالیه الیه التخلیض فاعله و درام که کتاب فیض زباده الجراثیم
و ان عماد کثرت رطوبتها و کثرة الاسباب لعلها عن الاندمال فاعله
الاجزاء فاعله درین اسم این تهر بد و بند و عروه موقوف گشته و هست که
از اجزای فاعله مثل نشئه و عمود و م بر آید و میگوید که اگر در میان دندان میشد
علامت است که تهرق و بنقل بر آید علاج فاعله و مضمضه فاعله و صفت الی کلند
فارسی که نارح فاعله و فاعله یسکت و عرق غلت الثعلب یسکت و فاعله که یسکت
مالید و فاعله مضمضه فاعله و قول شرج الاسباب هم مد نظر دارند که فاعله

کفایت اینک که طریقه ایست که در دم اجزای حی تحف و مضاعف

علیاسیدانی الدم **سینه** باید بداند که اکثر عوارض را در بن مرض منجر

حاصل میگردد و میگوید بافت الدم طشت میزند بود یا کمتر از عادت طبعی باشد

و یا غلظت یا رقیق که غلظت نوشته شده مثل قفیل و اکل و یا سلی و تیره و خفای

نیز حکایت و ضمن النفس می آید که در آن اوده دم گرفتن نشود و اگر

و اگر در آن افساس است یا از ترله دارد است علت حرور سینه و سعال و غم

بر نفس آمدن و صحن و صحت و توقف حرکت و اگر گرفت سعال و آبی باشد

بجز استقامت میشود علاج تلطیف خلط باشد یا ملطفه محله کتبه صفت ال کل

بجاست اینست که موثر نفسی اصل الویس مفسد بوس کنند و آهسته بادبان

آهسته بخوابان و آهسته انحراف دهد و لایستی بخوابد و در عرق غلبه

جوشانیده ها کرده شربت زعفران و دونه داخل نموده نوشته و ماه و حجاج

در زمان اگر طشت سینه
یا کم باید قدر صاف کند و اگر از ترله
سعال و غم
تلطیف خلط
ملطفه محله کتبه
صفت ال کل
بجاست اینست که
موثر نفسی
اصل الویس
مفسد بوس
کنند
و آهسته
بادبان
آهسته
بخوابان
و آهسته
انحراف
دهد
و لایستی
بخوابد
و در عرق
غلبه
جوشانیده
ها کرده
شربت
زعفران
و دونه
داخل
نموده
نوشته
و ماه
و حجاج

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

علامت آن نفس بکاست یعنی نفس مضاعف پس نفس علاج آن مثل

علاج فاج باروت و باز تصاعد آنچه حاره از قلب می آید است علامت آن

احساس بخار و عظم نفس و عظم نفس در شربت عطش علاج مضاعف با سبب نمایند

ولیکن حرارت قلب ببارده فرمایند صفت آن لعاب آینه باشد که

اسفنج آینه در عروق کافور مان بر آورده شربت نیلوفر و تولود حل کرده

نوشند و بمانند مفرغ کنند آینه باشد و بماند آینه باشد اگر ضرر بود و اضافت نمایند

غذا امار التیور دات البریه درم گرم باشد که حادث شود و پیریس اگر ازاده ام

باشد علامت آن حمی مطبوعه و سعال و ضیق نفس شدید و وضع شدید و مقدم

صد و حمزه و چین و درم اجفان و عطش و جفاف زبان و تحریک و اشتیاق

برای بار و نفس عظم موجب بود که قال شارح الاسباب علامه النفس الموح

و نفس مختلف و العظم و الصد و اشتیاق و الموضع و النقص و التاخر و غیره

والبطوح ليس ولا عرض ما كان امواج متباله على ترسب من ابي ممدوح
علاج قصد السلق نمانيد ونبس طبع السلق كسده صفت ان غناك ولساني
ماوانه سبستان ۱۵ اوانه كل سلقور ۶ ماشه ثم حطلي ۱۰ ماشه كل سلقور ۶ ماشه
صاف نموده كلفند افشار قوت سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب
فايده علاج ذات الریه و موسي مثل منقحات و سبب ذات الریه و موسي
تفاوت است آب راسد سبب ذكر ميوه و غدا اماره التير و كاسي حاد ميوه و
ريه و دم رخ و از ياد و بلغم سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب
و لغدم زكام بار و دكترت آب و سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب
سرخه و عدم حرمت و جبه علاج منفع و سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب
است ببد علاج سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب
بجيا و بان سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب سبب

کلیه صفات پیرسان امانت بخیر زود ادا نه کل نفع باشد برک

سناکی باشد عود صلب سرخ تر بدیند محوف رنگین جوش سینه موقلو سکر

کلفند اقبالی باشد روشن مادام داخل کرده باشند **فایده** چون ذات

نیز باطل از اراض حادث کاسی برود اولت بسمل میدهند و کاسی

نجم کشف حجت غیبی سوره الاثر را می و بیت مرزا احاطه

موقت مرزا اسهل حدیث اندک کرده باشد مخال گوشه مدو برود را

در آب حل کرده سینه تقدیر با جره و مکتب بند موافق آن طفل کتب

بخور اند و خواه در سیر مادرش حل کرده بپزند ذات الجذب می باشد و غش

سبطن اضلاع باید همچو یک جاذبه است میان قلب و معده حادث شود و از

ذات الجذب اخلاص نمند در طرفین باشد و در طرف پیرتر باشد و این

بنایت بدین علامت پنج باشد آن ذات الجذب که گوش میدار

زاد الجذب

عند

در آب

عند

موقت مرزا

عند

عند

عند

بطور

بهره بن خلیل بن یوسف فکرت و فیض شامی و نوعی از آن را ابو نصر کوفی

آن را درم عضلات خلفه و عضلات آن را بر حجاب خرواقه نمود و اعراف

و وجع او شد بود و حسب انیض حرکت نمیتوان کرد و نه وضعی از اعضاء

حوائج نموند نمود ذات الصدر درم مقدمت از منصف صدرت و نه تن

علامت آن بیست و یکم و شدت عطش و قوی و اضطراب و در بعض از خمیده

یا نقیه خیره حاصل کس کند و نظریه بالا و برتر نتوان کرد و نه تن و نه تن

حوائج ذات الخوص درم مؤخرت از منصف صدرت و نه حجاب فقرات حاد

نموده علامت بیست و یکم و شدت عطش و قوی و اضطراب و در بعض از خمیده

علاج این نیز و اراض مثل علاج ذات طبع است اگر همین مقدار

است که صاورد ذات الصدر بر صدرت و نه ذات الخوص و نه تن

و علاج مؤخرت از منصف صدرت و نه حجاب فقرات حاد

و نیز استعمال نمی آرند که قال شرح الاسباب و الاغیاد با ضمه قلند

و قول اثر ابی السیپ صلی الله علیه و آله العت را بجل و حقه در آن مرض میکند و دور

ادویه آن تر بر قطره یون بفرانج داخل میکند و باقی علاج آن مثل علاج

۴
بدم است علف

و از این کتب و سیاقی و رم و در آن احوال است اسباب گفته و قیاس میفر

میرود خون می آید شرح گفته غلطی نموده و میفرموند و بطریق شرح این کتب

و نیز قال ابو

و نیز غلطی که گفته میل العلیل و عمارت شرح را الضمیه بلاقیس است گفته و میفرموند

است علامت آن نبرد و خمره و وجه و عظم تضر و شدت صبی نفس و حریت

بود علاج پیش از چهارم از آن امتلا می دم سید باشد تحت قصد صفت جانب

موافق از با یکدیگر پس اگر بنا امتلا و زیاده ای خون معلوم شود قصد سابق جانب

مخالف گیرند پس اگر بنا امتلا باشد قصد سابق جانب موافق گیرند و اگر امتلا دم

بیت

بسیار بود قصد صحیحی نیست پیش از چهارم گیرند و بعد از چهارم قصد جای

مخافتی گیرند اگر نوبت بسیار شد خون در بر سه فصد یک و نیم باید کردند و اگر نوبت

بسیار شد و مطلق این او ویر باید و او صفت غناب ما و از غناب

سبب آن بر کاف در آن تخم حطی تخم خاکی و عرق غناب و غناب

بدون غناب مالیده و کرده شربت نیلوفر خاکی و عرق غناب و غناب

استعمال آرند و در شربت سبب و در شربت مطلق مذکور خلوص جانی که شربت

تر تخم و غناب و در شربت سبب و در شربت مطلق مذکور خلوص جانی که شربت

صفحه بود و علامات آن شدت بخش و شدت بخش و شدت بخش و شدت بخش

نفت و سرعت و توان بعض و دندان و در لاله فم باشد علاج منشی از رابع فصد

با سلق از جانب افقی گیرند و در مطلق و موی او بخار را اضافه نمایند و سلق

و غذا بدستور و اگر در موی و صفراوی می شود و بوداوی و بلغمی کم و در موضع

خبر می مالند و اگر سبب دم بوداوی مخترق بود و علامات آن شدت بخش

و تودون و اختلاط عقل و تدیان و تاخرفت و غیران و دوا دلول
بر ان بود علاج پیش از حصار مضد یا سبق دست مخالف کشید و این
مطبوع و هند صفت یک کاف و زبان کیلانی باشد سیستان نه دانه مویر
نفی از دانه غلبه غلبه باشد اصل الوس نقشه باشد غلبه غلبه غلبه
الطوف و دوس نه باشد در عرق غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه
بدون غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه
خاشی باشد پاکیده پوشند روزی ششم مسهل و زین مطبوع و فیهون باشد
در مرده بسته در جوش خرد اخل کنند و غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه
با دانه مالیده صفت نموده روغن بادام باشد اضافه نموده پوشند غذا
اشجور باشد غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه غلبه
سلات ان و جمع نفیل و خفقه جمی و باطن نفی با اندکی حرمة و باطن و عطر

باینسی از این مسمومته باور می نفوذ ملاحظه نماید برای عرق غیب

[illegible]

سپیدین سفید که مشکین است که آلوده از آب گرم داخل کرده باشند بعد یک
کهریانی خوب بکشند تا خاطر جمع شود که معده از صفرا پاک شود آنوقت موقوف
گردد

دوار الک در آل صفادری
زاد برای جعفر و موسی
دارد خصوصاً از زمینهای
شکستن این خرد را به صاحب
مویات حکیم حاج
نیز از اصل سرسبز و باران
راحت سوزن جوین
ملوک طوفان کافور
است یکی ده فصل بسیار خوب
بزرگه در آب

و بعد آن در کلاب قسم اول خیره صندل یا شربت سید و تو در شربت
صندل تو به داخل کرده بپوشند فردا صبح جماعتاً اما شربت این
یا شربت این و تو در **فایده** اگر بعد کردن قی کلاب عرق کاه در آن
عرق صندل به دور همراه شربت این بپوشند و او را دیگر همراه خیره صندل یا
شربت سید به اولی است و اگر در معده بلغم باشد بود علامت آن قش
و نقاب بین و بعض اوقات بلغم قی شدن و بعد قی بلغمی در حلقان تحقیق شدن
علاج آن قی اخراج بلغم فرمایند به این قسم که سوراخه محل در آن کجاست تند و نکست
مانند در وصل کرده بپوشند و بعد بگری قی کنند و بعد بپاشند در معده کلفند اما
سوزن زین کرمانی به شش باد بیان پنجاه در عرق کاه در آن به او بر آورده
بپوشند و اگر این تب به حلقان رفع شود پس سبیل بلغم دهند و پس علی بن داود
حلقان صفراوی سبیل صفرا دهند غذا نخورند و آب حبه یا حیوان و اگر در معده

نمود ابو دعلست ترشی دهن در منجه دهن و خیالات بود ادوی علاج قصد

یاسلق و مارچینت **باب** اگر بود از احتراق دم و صفرا بود مارچین

سکه و سکنجین و الا مارچین نیز باید انداختی اگر **احتراق** دم و صفرا بود

و الا فله شک و با حوت حفقان **ضعیف قلبی** و علامت آن است که

از حرکت بی از قبیل حاص و دیدن و قدم رقص و به اندک حرکات نفس

از قبیل هم دم و فرغ و غصبت نشود و از سکون و سر در دفع نشود علاج

یا قوی و خیره مردارید و دار المسک نشانه بارد یا محتدل یا بحجب اغریه خیره

کا و زبان بغیری خردا خردا جمعا همراه عرق کا و زبان موله کلاب

نژوله بینه تدا بلا و حلوان و جوجه مرغ **فایده** اگر ضعف قلب بجزارت باشد

و دار المسک فایده دارد و الا حار یا مفصل **نشی** و دار المسک

نار و تالیف صبر حرم برای ایسم خفقان و برای هر خفقان حار و **ضعیف** طایفه

بیمار کله که با کثیر خشک مردارید شسته خرقه خشک کاه و سرکه
فواکه شیرین نبات لصد خانه رستم چون سازند شسته تا لیف جدر خود

بافون کینه

مردارید نافه تخرجان که با می شمع صند لصد صندل سرخ برک
کاه و زبان بر خشک و روغ عقربا بر سر بند و صندل و روغ

کله که رزنا و طمانه مخلوچ تم و خشک و لانی تم باور بخوبه زعفران
کردی غیر اشیت خشک خالص کل صفت خود قاری کثیر خشک

لصد کل و منی زهره مهره خطای نبات لصد شربت فواکه است
درق طلا درق نفه بطریق معهود چون سازند غشی حالتی بود که مجموع

حواص معطل ماند بلاقات آن برد دست اطراف و نفوس صغیف و نفوس صغیف
صفحه لون بود علاج در حالت غش است و در کلاب رویی بر در تمام است
و بویهای خوش یا آجوزه کلی آب پیچیده است و اطراف دست و پا به نبات

دگر کینه

و سخت مایلند و تنگ میگردد چون آفاق حاصل شود شربت کافورین و دیگر
دیند **باب نهم** و گفت بسبب مایلند اکثر اوقات غشی است معده میباشد درین

بسیار سبب مایلش انجلی معلوم کرده در دفع این بکوشند و کاهایی غشی
که است جسم میباشد در آن استعمال بویایی خوش بخرند که بکشد و بکشد استعمال بویایی
باید کرد و اگر بطرف قصد صاف احتیاج خواهد بود بویایی خواهند آورد و اگر

سبب و جوشان کین جمع کنند **باب دهم** در امراض تنگی بایست

که در هنگام بلوغ و پستان تعهد بدید آید و مردان در زمان پس از مردان
سبب است که در مزاج این غالب است تحلیل میرود و از زمان سبب

برودت مزاج و کثرت ماده طینه روز بروز بیشتر میگردد و تاباعت زرق

رضایت باشد و مکن حرارت سینه از دواچ بپوشید مانند که شبر دمنی و خون چندی

بصورت مخالفت دارند اما سبب است که یک ن بود زیرا که فی الضعفت

شیر و منی خون است و در بن امکه مسجیل برضوت کرد و در فراخ شیر
اطبار را اخلاص است بعضی بر آن شد که گرم و تر است با شد خون و بعضی
گویند که سرد و تر است و بعضی معتدل دانند قلت بن سبب آن چند است
یا اخراج دم که ماده یس است بقصد و یا سبب غلبه اخلاص نکتہ بر دم پس
پسین که بعد از دم محمود میشود البته نخواهد شد و منقسم دیگر هم سبب است
پس در علاج آنها آنچه در عمل آمده اینست شیر و تخم افست باشد در عرق
کاه زبان الوله بر آورده بر صوفه دهند غذا بر مرغ و یا قلیه خشک و بعد فراخ از
طعام بیره کرمانی دهند و دم اندین اگر سبب است بود علت است که
موضع سرخ باشد پس اگر با عظم بعضی باشد و اخلاص خون ظاهر شود فصد سابق از
جانب مخالف گیرند و اگر احتیاس طم است هم با وی باشد فصد جانبی از با گیرند
بعد از آن خرقة تر کرده بر آن گذارند اکثر از همین تجلیس میشود و اگر علت

بخشدن ظاهر شود و در مضمضه صفا دکنند صفت آن که کوبه بخاشد تم خطمی
که جانبی بخاشد تم کمان بهانه متمر تم ترندی بخاشد کوفته بخند و شکر کا و مخلوط
نوده بطرفی در مضمضه صفا نمایند و بعد از آن مضمضه صفا که در آن مردار است
مردار داخل شده صفا نمایند صفت آن صفا آب این بر مضمضه صفا اوله مردار است
نوم را در و مضمضه صفا انداخته بر آب بکشد و صفا آب و در آن است
در آن داخل نموده از جو خوب حل نمایند و بنزد تار مضمضه شود و برندی صفا
نمایند غذا اقلیه و نان و جرم الم بخورد که ممنوع است فایده اگر در مضمضه صفا بر مضمضه
بر آب باشد صفا سابق از دست است گیرند و اگر کلطف یاده و کلطف کم
جانب یا دوقی را در مضمضه صفا جانب مخالف گیرند ^{از جمله} **باب یازدهم** در امر
معه باید دانست که معده و طبعه دارد داخل او عصبانیت و خارج
اولیای حبه و مضمضه و گون حرارت و از مضمضه معده متبدل فرایح تر شود تا بپا

در مضمضه

معه

ان که تر و یکسانست و بر کل کدوی باشد و غذا در دستگی مکتوب شود
 و امراض ان بر چند قسم است و جمع معده اگر در و در معده و نواحیات معده
 طرف باطل باشد از او جمع معده نامند و اگر در و در معده یعنی طرف اعلا
 ان بود و جمع فواد گویند علاج هر دو قسم هم است لهذا شروع در معین علاج
 جمع معده نموده شد و جمع ان اقسام است اگر سبب ریاخ بود علامت ان تکرار
 شرف و فقر و افر و جش و ترش و انتقال و جمع و بیجان و جمع بعد از نظم طعام از
 فرم معده جانب الیه یا لای طحال علاج که دات یا به عمل آرند مثل سوس و کب
 و بر خلد ریاضت فرمایند که سبب است تحلیل ریاخ شود و استعمال که دات ریاضت
 نوشند اند زیر که لطیف را تحلیل خواهد کرد و کثیف را میخورد و بکک کاسه ریاخ
 را اول استعمال کنند اگر از بن بر طوف نهاده او را الا منفی و مسهل بیند و جوهر
 کاسه ریاخ استعمال آرند مثلاً چون کوبیده تنباخویند و یا شیره ریزه کرمانی یا شیره

در بر نهام

در عرق با ویان کشیده بپوشند و خاودین زیره که مانی تبر تفع دارد اگر سب
صفرا باشد علامت آن حرارت فم و غشیان و ایم و خروج صفراقی یا همراه برادر
و یا همراه بول و جث و حریف بعد طعام و زیاده فی عطش علاج نخست صفراقی بکناستند
بعد یک کیمچی از خوضه دین بکنند که پس اگر وجع زایل نشد فهو مطلوب و الا
جسل صفراوند صفات آن فلو س خیار شیره و لود ترند می باشد و منفی خست
و عرق غلبه غلبه و صفراوند کلفه افضالی سائیده حله کرده روغن بادام
افزاده کرده بپوشند و اگر سب بلغم بود علامت قلت شهوت و خواش ط
اغذیه حریره و غشیان و عدم عطش و عطش کا و تغلبت دهن و کثرت بزاق
و نقل دین علاج از آب کیم و کنگ و سلقه و حل و مایم و حل نخست می بکناستند تا و صیکه
موجب پاک شود و اگر وجع دور شد صفرا و الاسهل بلغم و صفات آن برکنار
کمی تر بپوشند و یا نشه خوف و بخل و یا نشه افساح و یا نشه یوست و یا نشه پر و بوم
لا اورد

مهمتر نفی اودانه در عرق بادبان امارت است شدت است که مانند مالیده است
نموده مغز فوسل و در قسم لعل مالیده است نموده کافه آفتابی سودا سید حل
نموده روشن بادام هاشم و اخلاک و نه نشند و بعد از نفی جوارش حال سوسل
و جوارش مصطکی هاشم که در فرا بادین شفا می مکر است بعد و در سینه در ج
سید ماست صفت جوارش حال سوسل سبیل فاقه سلج و ارجی خویشتن
فرغش بعد از خیل فضل سبیه و از فضل قطب جوی خود میان این دو نیم مورد
الرزیه زعفران از برکت و دام مصطکی درم فند صید بوزن تمام او دیده
بخت تا و چند سبیل بسته و لغو ام دارند و در ج مجده صفا و ی بعد از ان
جوارش مالیف افضل فضل جد مرحوم نواب حکیم الممالک افند مضمون که است
خاص خود در شرح سبیل بسته بودند بخش خود دیده و است صفت ان آب
نمیش و شیرین فند صید انصاف تازه نیم لایو است بر من بسته و است

بطلان اسهل الطيف فانه صغار از دور و طلائع منلو جن بکشمه خود خام و
آب با فند صید لقوام آورده او دیر بار اخو کتخت بخته در آن رسیده
با و **تخم** و **طیخ** از سبب صف او بگویم باشد علامت هر دو بار یا یکبار ذکر یافته
نمائی باشد که معده در غذا قفل انفر کتند و میفرم که داند و میفرم عبارت از آن
باشد که اطعمه در معده بماند و میفرم شود و فاسد کرد و آنچه لطیف و صافی باشد نفی دفع
نمود آنچه غلیظ و در اسهال است اسهال عذج اگر طبیعت محتاج می باشد از آب گرم
یا شکرین و آب گرم و کلمات سیر گرم می گنجانند و الا سبب خلط و سبب اگر دفع
نموده میطوف باشد که در میانید حرکت و اگر با اجاب می می کنند میطوفت و اگر
از سبب اسهال در دود و شود و طرف آنها اگر نفی با فتر باشد شباف خلط
با حقه خاده کتند و بلغمی با حقه متوسطه فرمایند و صف او می فایده اگر می
بند شود حقه نمایند که فضیلت حبیه و در و شکم از مچرات است است **مرا**

بوقت مرزا اسمعیل صاحب فضل سیاه دام نک لاهوری دام و فضل سمعد و افون
خالص سینه علی کل که دام میره اوقت برابر سینه خجای حب که بوقت قدرت
بخورند جو کجای یعنی زیاده از و طعام و حرص بر ماکولات چنانکه در طب کتاب
نیست این مرض اکثر از کثرت خوردن میاست که بر فم معده میریزد و علیل اکتفت
عطل بود و در صورت و سینه است میانه شود اگر یک لقمه بخورد حالت قوی می
میرد و درش و غده فم معده بسیار بود و با کثرت اکل کثرت بران میاست علاج
مفقه بود و انانید بادویه بود اگر بارها و کثرت و کبابی مارا الحس فم ضرر می شود
انوقت ازل قصد سابق نموده مارا الحس و بند غذا اقلید مرغش بماند جو و تقریبی
که انرا و یونانی بولیموس خوانند فایده بر حتم فوس حج است و معار بولی حرر
و کلان از آنکه کرسکی و افتقار عضا و رعایت شدت و بر یک و در مرض می بود
بنابر آن به بقا شد و اده اند یعنی کرسکی است که از نهایت بر یک لقا و می ماند

مبع

سند

صحب

و این در احتمال سیاحت که شی برکت و کلام از اندیشه بجا و می بیند و امر صحت است
که در آن بطلان شبهت طعام می شود مگر نه که حسب مرض از بوی غذا لغت
نام ببرند و اعضا سطح می باشد و اکثر غشای او را می باشد و شش هم
می شود و پیرایه مریه می باشد که غلط سیفان گمان می کنند که بوی است و اکثر
می گویند که دوق شحوت است و بعضی ناقصان می گویند که دوق حصصت و فارق
بش اهل حق در میان آن ندانست که قبل از حدوث بولیموس سباب
بعلی می آید از قبل مضطرب هوای سرد و مصافحت تلوح و در هوای سرد
گشتن و اعتقاد عدم تعدیه در حالت صحت و سبب آن برودت موقوف باشد که
فردعه را احداث نشود و قوت حسن جذب از دوقوت شود علامت مخافت درین
صفت قوت بطلان شبهت و دفع معده و مهم از علامت است که جوش است
بهم فمده که از اندر سردی شش و علاج کوبیده باشد و قوی به همراه جوارش

چاره مقوی معده مثل جوارش حالینوس می باشد جوارش مصطکی نجاشه جوارش
عود ترش می باشد تالیف ادیب نواب حکیم الممالک مجوم عفره الله و صلیک
خوف لیب نشد بخورند فایده اگر خواهند که جوارش خورند و ترش نباشد
جانبه داشته اند اگر خواهند که ترش خورند پس وزن کم نمایند انجوف
بر بالای او بپزند حادق است و صلیک خوف لیب نشد افوف همراه کمی
جوارش است نباید داد بلکه همراه این ادویه که مذکور شود مخلوط نموده استعمال
از نصف آن دایه میل باشد ریزه کرمانی باشد ریزه دایه باشد افوا
باشد مصطکی باشد عرق نعناع بپزیده همراه جوارش مذکور بخورد اگر
خوردن و نوار باشد کلاب و باموق پس عود داخل نموده بپوشند و ترایق
و ترایق فاروق هم بسیار است در همه اوقات من غیر ملاحظه الینه و عدم
صفت جوارش عود ترش نواب مجوم است مکتوب با عین عود و قاری قافله کنایه

بوست اترج سوم و ارجنی سوم سبب الطیب سوم قرفل سوم درم مصطکی
سوم درم زعفران سوم درم مادر بخوبیه سوم درم رب سبب شش بمقابل آب لیمو
نه مقال کلا فیت بقدر حاجت موافق معمول ستایس زنده اگر رب سبب
بنا بد موضعی آن تیموت و الا زرشک سدانه غذا افلیل المقدار کثیر التعذیه قبل مضه
بیمه است فقط بترطیکه طبیعت نرم شود و الا همراه مکن مندی و انار دانه شش
و الا همراه انار دانه شش صمغ عربی همیشه آقا قبا همیشه ریزه کرمانی همیشه
و انار سبب همیشه سوده یزده تخم مرغ نیم برکت سرشته بخورند و آهسته آهسته شود
غذا کنند یعنی آهسته رزده شروع کند و تا با ترده برسانند و چنانکه برضم ایستاد
خود قادر شود و صمغ کوارا کند و آهسته آهسته بپزد که برین صبر نتواند کرد پس
نان خمیری که نمزد و عرق بادیان باشد با کلوخی و بادیان بالا ماشیده بپزند
همراه کباب حبه مرغ و پیرهن از مرغ و غیره اعتدیه بارده و حبست و حورن

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد
آله الطيبين الطاهرين

حاجت کوفته بنجه حب بقدر بخود تناول نمایند بنه حب لبوس را در دست
که بید و کمری بالای طعام آن بنشیند تا حلق در بضم نرسد و بعد خوردن غذا
قسم برمان مایه لب و بقدر و دغوس بخورد که نافع است عطش مفرط و اینرا
سه سبت ابریک است قسم بن کنم قسم اول آنکه خلط مایه غلیظ چون بلغم
شدید پس چون بلغم خفیف شود و در احتراقی جمع شود در معده پس طبیعت سرد
آن بناید تا بعد از دست رطوبت خلط یا غلیظ را در کند لند عطش منوید
این عطش کا و بنمیزد زیرا که عطش صادق است که طالب آب از اجتناب
و افتقار اعضا در طبیعت باشد و پس کند که علامت است به قسم است هر چند آب
نوشد شکی فرو نشیند و حب داده مزه و بن نوشد یا برش بود و عینان و کرب
رخی دهد و باشد که در فی بلغم افتد و چون مریض از خوردن اجتناب باز دارد
عطش کن شود علاج پس مصفی یا شکجه بن یا مسکه و اگر از بن تدبیر مرطوب

عطش

سید
اور

و سیم اظمی رضی اللہ عنہا است

دستور و احکام و عادات

کرم و ادراخ از این است

قسم اول از خون بود باز صفرا علت این دو قسم است که در معده جمع
و حرقت و التهاب است و تب لازم بود و در معده ظاهر شد اگر در قدام
آن بود خصوصاً و شبکه است بخسبید یا لاغری درجه کمال شود و اگر در معده و در موضع معده
نظری آید لکن از اختلاج خالی نمیشد و شبکه است و غلبه معده و حرقت
و حرقت بیشتر از علامت است علاج فصد باقی نماند اگر در حرقت فصد
باقی نماند و حرقت فصد باقی نماند و حرقت فصد باقی نماند
نموده و عن باقی ام داخل کرده و باقی بخور باشد اضافه نموده بخورند
و بعد از فصد فصد باقی نماند و باقی نماند و باقی نماند
آنکه که ناقص شود پس باقی بر آمدن معده معده باقی نماند و باقی نماند
اینجور باقی نماند و باقی نماند و باقی نماند و باقی نماند
رشد تنبیه با معده با رنگ صفت قرص کبریا خون بین این که باز دارد

که باشد و در اینده که خرفه از هر یک بخورم شش بخورم پویا سوخته پوست بپزد
سوخته صمغ عربی از هر یک درم کشید خشک بپزد و در خنک نشانی کشید خنک کش
از هر یک درم و در سوخته بزرگ از هر یک درم و درم سوخته بجزه بپزد قطره در
سازند قسم سوم اگر از بلغم باشد سبب می است که درم بپزد و از رطوبت
و در هر یک وقت ریاضت علامت است نرم و کثیره رینی معطوط است و تفتیح
معه و عدم سختی موضع و شدت تباض آن و پنج وجه در حقیقون و درم رطوبت
علاج دوسه روز مار الاصول یعنی منفع بلغم و اوده سبیل بلغم و نه صفت آن اوده
آن بار به ترتیب آن لاکس برای فایده می نویسد که در سبیل و اما در خرفه
از قبیل حب السبیل و هم حنظل باشد که در روز سبیل و منفع بلغم مرکب است
اضافه نمایند و احيانا اگر غالب قون مغرول و مطبوخ قون قدری اگر اضافه کنند
مضایقه نیست و بویضه بدن ضار دیگر آن است که درم بود و اوی که گوشت شود

باضافه سبیل الطیب استعمال نمایند غذا نورایی طوی فایده از فی احتراق دریا
سبب اینکه هوا و طرف معده میکشد و باعث زیاده فی ورم میشود قسم چهارم آنکه
از بود و بود و آن اکثر اشتغالی بود که است که ابتدا در حادث شود علت

دو سه و

ان صلا و ورم و انکشاف و نفیس تغییر لون حفاف عین زخمی و پس دکانی
تنگینی آن علاج اگر بود از احتراقی باشد سخت فصد سبلی گیرند برای اماله و

مار الجبن پوشانند و بعد از آن محلات ضداد فرمایند صفت آن ترس حله تخم
کوبیده باشد تخم گمان کوفته بنج و دغضاره بادیان سبزه شده بهالند فایده
و در پاره

اگر بود از احتراق بود و مضع و مسهل بود اگر بار باد که بافته شد پس از آن
ضداد کور استعمال نمایند غذا نورایی طوی فقط خواه از احتراق بود باشد

و خواه بدول احتراق بود نفحه معده یعنی ورم شدن شکم و از آن سبب است
که می آید و مزاج سارح عارض شود و معده و باعث بردوت آن شود

و حرارت و بری را ضعیف نماید و بخار تولد نماید و بسبب غلظت مسیحل راجع شود
دویم آنکه از جهت طعم بود که کثیر المقدار یا القاح مثل یو یا خورده شود و طبیعت
سجالت طبعی در تصرف کند پس غذای غیر منضمه نسبت به نجاست نفع آرد و دویم
از جهت اخلاط بود و آن آنجنان باشد که در معده خلط لغمی یا سوداوی یا
صفراوی که صفراوی جمع شود و از حرارت معده منحل شود و باعث نفخ شود
علامت هر یک از این قسم نند زکرت حاجت بیان ندارد و علاج اگر کثرت خلط
نباشد بدون مسهل او و یک کاسه راج استعمال آرند و غذا نخورند آب باز بدهند
و از اطرط غلیظ و آشبار نفاخ و حموضات احترا کنند فی و تنوع و غشای فی
باشد که در معده حادث شود برای دفع چرکه در دیشم از راه دهن و تنوع حرکت
باشد که آنکه جبری دفع شود و غشای تغاضی دفعی باشد بدون حرکت و
اسباب مختلفه اگر خلط در جوف معده بود فی حادث شود و اگر در خل

دفعه زکرت اخلاط مسهل و نفخ را می
نیت سبب شود و بعد از آن از راه کاسه راج

سبع

جرم معده بود و تنوع اگر معلوم معلوم و می باشد عشاں پس خلطیکه در معده بخوبی
 است اگر صفرا بود علامت آن تلخی در دهان و خشکی زبان و قی صفراوی بود و علاج
 شکم پس که در آب گرم حل کرده بخورید و قی کنند تا معده پاک شود و بعد از آن
 اندین و شربت اندین منفع بیند که بنده می نمایند غذا را شود اگر خلط لمعی بود
 علامت تشنگی و نوری و با ترشی دهان و نفخ یا فراق بود و علاج با دو دیر قی لمعی
 گمانند صفت اینج ضربه اصل بوس نفثه تخم ترب تخم شبت تخم کورا
 و بعد یک کپری قی کنند تا معده پاک شود و بعد از آن خلطه افضالی شود و با جوارش
 بنجاشه شوره با دیان نه باشد استعمال فرمایند که قی لمعی را اندین نماید و اگر ارگرت
 خلط لمعی باشد بعد قی مسهل و منفع لمعی دهند فایده اگر قی ارگرت اخلاط باشد
 و علامت بر دوش بر شود جوارش مصطکی جوارش خود ترش جوارش خود شیرین
 و نواقی وقت دهند و اگر علامت حرارت ظاهر باشد شربت اندین منفع است

عشاں

و اگر احتیاج مسهل شود
 مسهل صفراوی

انرا شیرین دهند و جوارش اندرین مفتوح مالیت جدید حرم نواب حکیم ممالک
سیا فایده دارد و نیز استعمال آرند غذا قبله خشک فی الدم یعنی خون که از معده
یعنی بیرون آید بکوبان یعنی بروق متصل معده بود علاج قصد باینست نمایند
از دست راست و یا اگر بر طرف عکس ثقی ترق با اندن خون ظاهر شود و یا
انرا کرده فصد از همان جانب بگیرند و اگر جانب معین نباشد از دست راست
بعد از آن رب شیرین دو تو دوم الاخوین باشد که با باشد اتفاقا باشد عصاره
الحیة البیض مافی علاج مثل لفت الدم نمایند که در بافته غذا اشجوار شیرین و
خشک بر آن ده رب شیرین و شربت بنمایند و او که فصد خواق حرکتی باشد
از جمیع اجزاء بلغم و اخلاص معده برای اندفاع فویدی و ان مر جند قسمی از
مبعضی علامت است که بعد کثرت استفراغات بمرسه خشکی موقوف عارض فم
معده شود علاج ندارد و لکن برای خاطر و لکین مرض شیرین فقط یا همراه

پنجاه باب بخود هائند و تخم می از آن مادی است یا از بلغم است علامت وی
 نشت عینش نیز فیض و لغایت دین و خواش طوفان شبار سخت علاج اگر ماده کثیر بود
 منفج و سهل بلغم و دیند و اگر قلیل باشد با دین بقیات بلغم اخراج بلغم نمایند غذا شود
 فقط و دیند و نوعی از فواق ریخت علامت آن عدم علامات و قسم سابق است
 و این نیز بصیان افتد که قال شراح الاسباب معقب بکثرة الرضاع فان اللبن
 یفقد فی معدة ثم یغضو حرارتهم و ضعف ما ضمهم و تولد عنه ریاح علیطه و بعد که بود علاج
 کاسه پیم از فیصل ریزه کرمانی ما و این جوارش کمویه استعمال آرند فایده درین
 قسم فواق جلی فیصل فایده عظیم دارد و فی الفواق توقوف نمکینه و البصا
 فواق در فکر انداختن و سیریدن و جسامیدن و بعد از دفع هر فایده دارد و در
 بلغم کثرت می آید که فی و بعد که ایصال دریت معدته او از غایت دوم معنی شد
 آید پس در سیریف در ای حاد و سیمی بکثرة البراز و سیر حرکت فی الخرج هم

یا بر آب زیت انار شیرین و دیند

نوبت

عیم البرکات یقال در بکرح او الم فضل الله و اقسامی به بصوت الله و عظم المفضل
و در اصطلاح اطباء عبارت است از جریان شکم که متصل باشد و هر چه بخورد و بکشد
بیرون نباید و سهال معدی همین را گویند و با الحمله وی مرضی است مرضی لطیفی ^{لغضا}
و اسباب حدوث آن بسیار بامره صفواست که از بدن در معده ریزد و این
انفاه باشد که صفوا در بدن بسیار بپس دفع کند آنرا اعضا طرف نواحی معده
و اما علامت آن قسم نیست که عقب جمیات محرقه صفوا و غلبه و با بعد
خوردن اغذیه چاره داد و دیه چاره و شراب صاف بود و در سهال صفوا معلوم
نمود و انقباض و عطش زیاد باشد و گاهی جمی هم بود علاج اگر گرفته ماده بود
داده و الاغض و بند و بسته از بعضی قرص کوکب ^{سپید} ^{سپید} رض میدهند که هم قابض است
و هم نفوی معده و الاغض ^{سپید} ^{سپید} در روز و طباشیر منوحن ^{سپید} ^{سپید} فوغل ^{سپید} ^{سپید} کلند
فارسی ^{سپید} ^{سپید} کوده استقال آرنه صفت قرص کوکب ^{سپید} ^{سپید} رض و انرا اطلق میگویند چند

معدی

معدی

سه

بیدار سبیل سلیم کل محمود بخت پنج لاف از هر یک درم افیون زعفران
قطر کوب الارض از هر یک پنج درم نمون و دو غویب یوس بر از پنج موه یا یکم
از فل از هر یک نیم درم صغیر از شراب فی حل کنند و داروهای دیگر را
کوفته بچینه در آن بشویند و اقراص زنند و در یک خشک کنند نافع باد اگر
بلغنی بود علامت آن کثرت براق و عنبیان و فی بلغم و مختلفه باطلع بر آمدن بلغم
و قلت غیر طعام علاج با و این نه باشد زیره کرمانی نه باشد جوارش مصطکی خماش
و نه باشد اکلشی در سبیل قلی خشک و نه حلقه است که طعام بر سبیل عادت طبع
معه قایم نماند و دستهای است شوند مختلف الاوقات و مختلف القوام مختلف
الالوان و کاهی سرعت و کاهی بطور و کاهی بدفعات کثیر و کاهی بدفعات
قلیل منضم و کاهی فاسد آن از کثرت هر کدام از سه خلط صفا و بودا و بلغم
سیات انچه در صفا باشد علامت است که یک در در میان زیاده شود و علاج

مصلک

صفراوند بعد از قواضی بار و مثل ابله مرید باب که شسته زرد و دلمایش
ماند شسته شاد و مانند آنچه از نو دایا شد علامت نزاع فم معده و در کسی بسیار
و حرقت فم بمنزله محسوس کرد و دو کاه پیکن شود و دیگر بعد اکل طعام مانوس شدن قد
از روغن و دیگر علامت است که در روز و در میان زیاد شود و علاج تحت مصلک

مرید

و سهل بود او پس بعد از آن قواضی مثل ابله مرید شسته مصلکی می بود و ریزه
بریان طایفه سر شده و بند و با علم است علامت است که هر روز با واتی باشد
تفاوت کند یعنی هر روز حالت آن یکسان را بر باشد علاج مصلک و سهل بلغم

داده قواضی حاره استعمال آید صفت آن جوارش مصلکی پنجمه بخوبی عقب
آن مادیان پنجمه ریزه که مانی پنجمه که دیشم به بر آورده مصلکی است
باشیده نباشند و اگر بواسطه ترلالت بود که از دماغ معده ریزد و طبعیت از روع
کند و غذا نیز خنق کند و اینرا اسهال و مله می گویند علامت او آن باشد که بعد

خواب شیرید ان شود و بعد ان مختلیر کرد و مندا اگر ماده تر در صفا بود و در دماغ
دیده اندخ و در وقت بیدار شد و عطش و غلیظ و در دماغه حاک و حلق و در
مال علامت تر شکیست بعد ان شود و غم مده ظاهر بود و اگر بلغم بود علامت
نوبت و خلطه که برید و غلط و توقد آب و بران مکرر ای و بد و اگر بود بود
ترشی و بران و صافی و اگرانی سرد و بدن لوی از دماغ مانند بومی این است
باشد و اگر ماده تر از خون بود علامت سرخی چشم و اگرانی حواس و شریکی
علم که مایل باشد نور می و بد و بران و علامت کند علاج بحال و در مضمه دماغ گو
کجست خلط و مضمه و مصل ان و بد و بعد ان حواس استحال آرند و اگر کلمتی سرخ
بر میان لکه اگر کثرت بود و بدن مصل حواس است بیدار مثل شراب خاش از
نشانه نشانه باشد با و یا قوز از ریش نشانه نشانه هر دو وقت و بد و استحال
اینون هم فایده دارد حکایت رازی گوید در او دستی بود مبتلا به غیرض و

علت او نرسیده و به هیچ دو الی و تمیاض و به وقت با من کاوش می نمود
اما چون بر سر علت مرض واقف نشدم تدبیر کفایت نمیکرد و بعد از روزی
دیدم که بعد از بی چند بار کاحب و عقب آن نازبان طولی معافیت میباش
پرسیدم انرا که بعد خواب هم چنین حالت روی میدهد گفت بی بس نسیم که نزل
کرم از سر و فرود می آید پس فرمودم انرا که سر برآورد و دایه مرض نمودم
صفت با حرفه و دهان هر دو قسم یکی انکه رطوبت خام اندر خم نموده
و از حرارت قاعده سرش کرد و حرفت از علامت آن تقدم تناول حرارت
غلط و روی رطوبت بود و هنگام که سکی خفت بیدار آمدن حبس خفت حرارت
معه علاج کلفند و کلا و بنده غذا سر غذا دیدم انکه طحال غلط بود و ای شیء
الموت و حرفت را موده طرف پیر و در موده حرفت پیدا شود علامت آن
علیه حرکت در موده کن شدن آن در شکم سیری و بعد خوردن جبرانی کرم

جست اخلاط عام جرب بود علاج اگر امتلا خون بود تحت قصد اسلام از
دست جرب و بعد از آن که مری باغوق کا در میان خنادر نماند و در بدن قصد

آنکه بر باغوق کا در میان در استحال غذا نور مای حوجه مرغ **نکته** از قصد اسلام

فصلی اولی است اگر چه خون کمر کمر نماند هر که بود از باسابق بخوبی بر طر

می شود **باب دوازدهم** در امراض کبد و آن عضو است و جوهر اولی است

بود و بی حسی است و او در کس محل عضو شده و محل او طرف الین است و

محدب بر باطات قوی باضلاع مربوط است و مقعر او ماس طرف الین از مقعر

معدت و آن پنج زائده است بمنزله پنج اصبع است بر معدت محتوی شده و از مقعر

کبد بر می رسد است که آنرا کوبند و بعضی از کوب و نفس کبد منسوب است

و بعضی بیرون آنکه از جیب غذا و آنرا اساریق گویند از معدت و بعضی

از امعاء لطیفه غذا را جذب کنند و در شیب اخلاط جمع گردانند تا صبح باید و اخلاط از دم

منبر شود از محمد کبد مرقی رسیده است که از اجوف کبد منبر و غوات او به لغوات
شعب متصل شده است و بعضی از شعب و نفس کبد متفرق شده است حدیث
و آنچه او خارج شده است اصل او در دست و بدو قسم شود به اعلا و بدل
کرد و قسمی بطا کرد و به اسفل منفرق شود و از ارض ان سیاحت در کعبه
در محمول و تجربه آمده قلمی میگوید و درم کبد اگر سبب آن دم بود علامت آن عظم
بعضی و عظم و نفس و دوج فصل طرف منبر بدن خاص حفره موضع کبد و در باب
شبهت و ظهور درم تحت سر و سرخ و سرخ و سرخ زبان و سرخ و خشک
نفت این ذواق عارض کشش و ان و منی بود که درم قوی و عظیم باشد به درجه
که خم معده را مضطرب زد و این علامات شکر است ابویم مقوی و محلی ایا
نشان خاص درم مقوی است که فی مراری و احبال لطن و عشی و بر و اطراف
ظاهر شود و ذواق و ذوات شبهه و روح اشده باشد و نشان خاص درم محبت

جنت

درم کبد

کمال منید و ضعیفی نشد و اجتناب اول بد آنود و ترقوه به اخل کشیده شود
درم بلایه در جاکاه کند غلام شود هرگاه درم در محبت مقبول و کار اخل باشد
علاج تحت قصد ساقی کنند و بعد از آن سبیل نرم دیند صفت آن سبیل کاسنی و باشد
کاسنی نود غلبه شلب است که کل سرخ نمائند زرشک بد آن نمائند در عروق
غلبه شلب بخت سبیل در دل جوش مالیده صاف کرده موقوس بود سبیل
بود کافور اضافی شود و غش با دایم باشد موافق معمول بنابر کرده بپوشند و
صبح بر بد بجا بد آن نمائند سبیل حطی بنجاش و عروق غلبه شلب بود
بر آورده شربت نیلوفر بود حل نموده بپوشند غذا مارا نشود و اگر صغیر بود
بود علاج کافور و شلب علامت شد تپ و تشنگی و حلق و سرفه برف و نارینه
فاورده و فنی و اسپال مراری بود علاج منفع و سبیل صغیر و بد فایده در حد
با دویه بنابر کرده بپوشند و مقوی در او دویه اسپال اگر درم طبعی بود علامت

فعلت عظمی دست غیر حاده و برابر لمعی و بیاض فارورده و احساس درم کبد اما

و جمع با فراط باشد علاج اخراج ماده کفیه حاده نماید کورالیه و دی

مقدمه استقار و ترجمه اس و مزاج است و سبب انفرض ضعف کبد و کور

مزاج است و الیه ارف و وضعف معده افتد علامت آن شیخ اطراف است

و بیاض لون بود علاج و سبب علاج استقار است که ذکر میشود و آن را باید تا

تقلیل غذا کند و از اغذیه غلیظه و از جبهه بر سر لازم و در وقت غذا خوردن

و جوهر مرغ و در مزاج و لواذ کباب مرغ خورند استسقا و انرض مایه است

سبب آن ماده غریبه بارده است که در اعضا می طاهر می و باطنی و رگ

متورم زد و آن است که سبب لمعی و فی طی الاما است که جمیع اعضا بر آن

غسل نمید و چون بکشت می کنند فرو شود و تا لحظه بر همان حالت ماند و سبب آن

ضعف کبد و برودت مزاج آن بود و این برودت سبب استسقا و درم بسیار از کور

بود و یا سبب کثرت حیض و یا سبب شرب آب سرد بود و یا در حمام یا در خوش
کرم یا سبب ضعف معده بود که غذا را هضم نتواند کرد و کیلوس خام بکشد و دو
کبدر از قلع ان عاجز شود اعضا آنرا جذب نماید و چون خام باشد خردیدن
نخواهد و موجب انقباض شود علامت ان مباض لول و انطلاق طبیعت و بیاض
بدن و مباض و یا صفت لون بود و بدانکه استقامتی نبرد اکثر اطباء محقق
بترتیب فاسد است و هو الاصح قسم دوم در زخمی و دوی است که جمع شود است
در احتیاج خواه مابین شقاق و شرب خواه مابین شرب و معالاکن مابین شرب
اما اکثر جمع شود و این بدترین اقسام است و علامت نقل و برگشتن
شک و عفالت است ان بود و شکم سنج خفک بر آب و چون دست بر او
بندد یا از سبزه سلوی دیگر انتقال نمایند از ان آواز است قسم سوم در طبع
دومی است که راجع علی طبعه الحمل مع رطوبت قلیل جمع شود در ان موضع که

که در آن جا بستی جمع شود و سیب است ساعده کرمی مزاج کبد بود با شدت
 برودت در طوبت معده زیرا که چون معده از مغز تمام غایز شود و کیوس خام بکشد
 رود و بطبع و مغز آن منقول شود و از آن ماده ریح و آنچه حاصل کرد و با
 نگویند نیز غرض شود و علامت کبرش آن شکم در آمدن ناف و در با آن نعلی باشد
 و چون دست بزرگم گذارند و دست او از طفل آید علاج بر قسم است و هر سه
 از آن خالی و ضعف حکم بنویسد پس برای هر سه از آن بهتر است که سرد و آبی
 نه لکن اگر بدن متلی باشد اول مایارخ خفرا بفتنه کرده شش بر شش استغفال نماید
 فایده بفتنه بدن مایارخ بکورد بعد الفصاح ماده نماید صفت آن بادیان باشد
 پنج مادبان نماید مویرغی ه ا و ام نه حکم کاسنی بیکو نباشد اصل الوسیق باشد
 برک و زبان نماید شکاعی پنج باشد با و در پنج باشد بر سوادسان نماید و در حق
 کاسنی غرق غیب غرق بادیان بچون شد که شک نماید مالیده صاف نموده

در اولین استغفال است
 و در اولین استغفال است
 و در اولین استغفال است
 و در اولین استغفال است
 و در اولین استغفال است
 و در اولین استغفال است
 و در اولین استغفال است
 و در اولین استغفال است
 و در اولین استغفال است
 و در اولین استغفال است

درم که در حرب ره و علامت
 بعد از آن در حرب کاسنی و علامت
 و در حرب کاسنی و علامت
 و در حرب کاسنی و علامت
 و در حرب کاسنی و علامت
 و در حرب کاسنی و علامت
 و در حرب کاسنی و علامت
 و در حرب کاسنی و علامت
 و در حرب کاسنی و علامت
 و در حرب کاسنی و علامت

کاسنی
 کاسنی

کلمه اضافی ساین حل نموده شربت پروری معتدل افزوده بنوشند
 روز چهارم که ایارج میسند صبح از رتبه رقیق همین منقح باید داد و در عصر
 آب کحل موفوف باید کرد و در حق ماویان با عرق غلبه بایر و در عوص
 تحت مزاج کثیف فرمایند اگر بد باشد که استسقا از ریادنی خلط است اول منقح
 بدیند و بعد از مسهل و بعد از هاشم ریونده خنی نیز داخل کنند و مسهل مرآه
 ایارج با ایارج مفرا بیکه سوار الصحت و اگر در میان استسقا طبیعت نرم شود
 همی در تبه این داغ کرده و در شیر خاموش کنند و اگر ازین هم مطلوب حاصل
 نشود ماحور اش مصطکی نجاشه یا سفید باشد میسند و در طلای شیر آدویه کاسیر
 مثل زنجبیل یا کاسیر و کرد با هاشم و نه بهل هاشم با دمان نجاشه یا شیر شربت
 و کاسیر یا بول کاسیر یا هاشم با عرق ماویان و کلمه اضافی سه تود ساینه یا شیر
 و بدین سه استعمال دارند و در استسقا و رقیق همین آدویه کاسیر مزاج
 میسند

و کما هی استسقا طی سبب مزاج حار کبد هم میشود علامت آن علامت بود
مزاج کبدت و در علاج آن عوض و بدل بشیر حکنده کاسنی یا دودار البکرک و
یا کلکناج همراه شربت برزوری باید و با معتدل با حار مزاج و سینه تنه اگر است
همراه استسقا باشد علاج آن مقدم است لکن قدری رعایت استسقا هم فرمایند
مثل غلبه شربت و امثال آن بحسب مزاج داده باشند **باب سیزدهم در ارض**

میرقان و طحال و مراره و از آنکه میرقان هم از آنکه اراض خلط و مراره و میرقان
از اعلان ذکر او بعد از اراض کبد و پیش از غل طحال است و این باشد
بر دو فصل است **فصل اول** در میرقان است و می دانست که کون بدن نوبت است

بذیرد و برزوری یا سیاهی جریان خلط اصفه یا او و طحال و مراره
میرقان اکثر نوبت می باشد برای من تب غلبه از نوارم آن نیست
میرقان رز و بیشتر از جگر و مراره بود و میرقان او بیشتر است و در میان

طحال

کبد اخنود این برود بدو قسم بیان نموده میشود قسم اول در یرقان اخنود
 بر جند قسم یا سه قسمت سه هم بر جند قسم یا سه در میان جگر و روده
 است علامت آن قی صفراوی و در رت غم و نفلی بر در کبد و صفی شدن راز
 بند و ج لود علاج مفتح و مسهل صفرا و بند و او و یه مفتح و دوا حل کنند و برا
 از آله سه و او و در رت مایل بحرات مضایقه ندارد و صفت آن شیر
 باد و بال ششمان شیر معرجم خربزه نه مانده شیر تخم حیارین ساوود و روق
 غلبه شلب اود بر آورده شربت بر زردی و دود و معتدل حل کرده بنوشند
 فایده شربت بر زردی معتدل و بر فرا بون صفای و دود و کتب مغیر مظهر
 شربت انوشه سکشن بر زردی معتدل مکر فرق همین است که همین سرکه و در کتب
 و اگر این اود و فایده شود و اجناس مسهل بود و همین مدرات بدو کور تخم
 کاسنی و تخم کاسنی نه مانده بر شادسان نه مانده غلبه شلب نه مانده خار خشک توله

کبد اخنود
 سبیل و یرقان
 بدون
 فایده کرده کسم
 سرکه و جگر و حار و کدو
 تناد و سبیل و شلب
 از دود و بر زردی
 دی که مدرات حار و خشک
 حکلی با دود و بر زردی
 سبیل و تخم کاسنی
 از دود و بر زردی
 کدو و دود و بر زردی
 کدو و دود و بر زردی

و در وقت غلبه این یاخته شش که مانند ماییده است کرده تر بکنند
 خراسانی ششش تو له فلوس خیارش ششش تو له ماییده است نموده ماییده است
 ششش تو له ماییده است و این ششش تو له ماییده است و این ششش تو له ماییده است
 و بپاشد از بابت هم حکم حادث می شود بواسطه الصفی مجامعی که ماییده است
 از آن صفی ابوی مراد پس صفی او را حکم شده ماییده است در بدن ماییده است
 این علامت در هم که جادو در قسم هم ماییده است و ماییده است و ماییده است
 این ماییده است که بسیار است و در نه بسیار است و ماییده است و ماییده است
 صفی آن شیره تخم خیارین است و شیره تخم کاسنی تو له شیره در شک است و ماییده است
 عرق غلبه است و در نه شربت بزوری ماییده است و در نه ماییده است و ماییده است
 و اگر ضرر بود سهل نکند و ماییده است و در میان مراره و ماییده است
 که برادر دخته خید و خروج آن ماییده است و ماییده است و ماییده است

و ماییده است

و کاهی در قیصم دشت قولنج هم می شود علاجش حقنه است که قال محمد ابن محمد ابن
یوسف غلغلی در باب کجاست می قولنج و معالجه با حقن الحاده و اسهال القوی لا ینفع
السه و یجمل القولنج و یستفیع الرطوبات الرحمه مشتمه بالامعاء و الصفرا بی السلاسه
الاصغار و یسمی از میرقان اصغر نسبت علیان صفرا می شود بدون سده علامت
آن شدت است و شدت عطش و مراره طعم غم و زردی چشم و وجه و بطلان
شبهت و اصغار بول و مراره و صوت زرد بول و فایده قال صاحب الحیات
الامانی كلما کان البول شدا الصغار فهو اوج و یدل علی قوت الکبد علاج منفع
اسهل صفرا است حقن آن کل غشبه نجاشه کل یلوفه نجاشه سبستان یا نروده
و نه که خیارین و لاسی تخم خطمی نجاشه تخم جذری نجاشه کل سرخ نه نشه و روق
عسل نجاشه شسته نشه که مانند مایده صفا نموده شربت یلوفه و دونه
حلاوه کل غشبه نشه بود پس پیده و شیر و شیده متداول نمایند و در روز چهارم

جسمل دند با فاد مغرولوس جیار شمر نو شیر خست صمعی بود تر کنس خراسانی با تو
تیرندی متقی در سه جندق غلب غلب ادویه مطبوعه را جوشانیده است کرده
ادویه پسیده اخل کرده موافق معمول کفدا قبا با سه تور و عش بادام و شکله
بوشند و در سهل سوم بلبله در پنج شانه مکوب اخل کنند و بلبله کبابی نمیدارند و اگر قیل
در تب واقع شود و پیش از تب باشد باید روز پنجم سهل دهند و انتظار نبرند
سه روز منفع صغیر داده قسم دویم ویرقان الود و آن بیشتر از سه روز
طحال و کبد بود و انرا یرقان سیاه نامند و سنده موضعی است که کسان آنجا
بیشتر ساه میباشند و همین قسم در فیض هم سبب شدن راه مذکور بود و اگر حکم
بسیار نمی آید و با خون مترج گردیده در تمام بدن جاری میشود و این بدن
سیاه میگردد علامت آن یرقان تدریج پیدا شدن و در جانب راست و چپ
و نقل محوش شدن بود علاج مثل یرقان سیاه است بدرات و مضمات

نیل المرات باضافه اضمین نه باشد بفرج سه باشد بلیله سیاه سه باشد بلیله کبابی

بجانه موافق قاعده مذکوره و کبابی مارا جنس سرکه هم درین قسم میدهد **فصل**

دویم در انراض طحال محل عضویت لحمیه محل از جانب سمت محدب ماس

اضلاع و کتف و ماس قعر معده بود و درده و شرا این در منتشر نشد است و

ادرا و موی بود و کمی در جگر جهت جذب و دیگر تر و یک قعر معده جهت

الفاظ بود و خاصیت آن بود که طحال است است که در صیقل بود و انغمز

ریخته شود و غم معده بخار شده تا موجب تشنه شود و دباغت معده نماید و آرام

طحال اکثر درم و موی می باشد علامت آن تب حاده که باشد و آن بطریق

براع بود و در سمت بطن و عظمش و السباب و غلط و او قار و دره بود و کاه باشد

که بر پوست شکم آنجا که محل طحال است سرخی بدید اید و زیر قرصه حبه ای باشد و در

هم گند نفسمی که از غده است و در زیاده شود علاج تحت قصد باطنی گندار و خف

و از عمدت و حیح کم نمود علاج انجیر نصید و لاشی نمجد و در سر که انجوری و اول

Handwritten Persian script, likely a continuation of a letter or document, featuring dense cursive calligraphy.

برق

پنجشنبه صبح بخیر اتنا دل نایزد و عقب آن سر که بپوشند و احار که
 که در سر که انداخته باشند نفقدار و غذا نور بای جوچه مرغ با خشک
 و نیز غرض نمیند و هر قدر که بر عطش صر نماید فایده دارد و قرق میان
 در بیا که دیگر است که در بیا که دیگر حرکت میکند و می که سبب است حرکت
 میکند از موضع موضع و چون کوفی بر اه کلفه اقلانی و یک ادویه کاسه
 بیا و در لجه طحال فایده دارد **باب چهارم** در امراض امعاء و احشاء
 از انچه از خیر است و دوی حرکتی است از امعاء استقیم حبت دفع فضا بر سبب
 اضطراب که در ترک اختیار نبود و بان لغاضا اندک چیزی دفع شود و بان
 که بان خونی بود و سبب حریر یا رطوبت ماله است که معا استقیم آید و دغ غم
 و با حفظ مراری بود و **تقسیم** از خیر صادق مانند علامت حرقت مقود بود
 خروج این رطوبات باشد و **تقسیم** از خیر صادق مانند علاج حق اوایل تا رسد

در اولین عصاره باد
 در دومین عصاره باد
 در سومین عصاره باد
 در چهارمین عصاره باد
 در پنجمین عصاره باد
 در ششمین عصاره باد
 در هفتمین عصاره باد
 در هشتمین عصاره باد
 در نهمین عصاره باد
 در دهمین عصاره باد

لواحه انچه چنانچه نشانه قطعی نشانه در عرق غلیظ عرق کاذب باقی نمانده
بارنگ بنفشه و غن بادام باشد افتاده نباشند و اگر گرمی در مزاج باشد
اسهول است نیز داخل نمایند و بعد از روز بارنگ بنفشه قطعی فسدانه را
برخلاف بریان کرده لواحه آورده نباشند و سهل نمید که قبالت غذا
کلیتی و یا سبب نقل شکست که در امعاء وفاق محسوس شود بدینوار می
آید و ترخ آرد و ریج غلیظ که از وی جدا شود در و شید پیدا کند سبب
ترخ خراطه در طب است از امعاء بر آید علامت بعضی علامات قولنج نقلی است
از نقل بطن و وجع محض و ام و خروج نقل با بس مثل تخم و تقدم تبادل نقل
یا فایده گاه باشد که این زحیر اجمال اطباء اسهال دانند و خوب است استعمال
کند سبب طایفه درضی تو و بس لازم شد که فرق میان کنیم درین نوع که گاهی
بدخیر کاو و در باقی انواع که موصوف اند به حر صادق و فرق بین آنها این بود

که تخم کزندی سه دانه با تخم مغر فلوس ۴ دانه که گرم ناخورده بود بر روغن بادام
 چربیده بلع نمایند و اگر طفل باشد دانه عدس بلع نمایند و ناشناخته آن گشته
 پس در پشت ملاحظه نمایند که برمی آید یا نه اگر در میان هشتت پیر بر آید
 صادق است و الا کاذب علاج برای اخراج قمل یا پس مختل صفت
 آن فلوس خیار شیر ۴ و دانه شیر خشک ۴ و در ورق عسل شعله باده صاف
 نموده و باریک خطی ۴ باشد روغن بادام ۴ باشد آمیخته بوشند غذا یکبار می خورد
 باریک برنج نخه ۳ گلتنی فایده دیگر برگاه مرض شود تخم زنجار ۴ باشد در
 کلاب بود مثل گلتنی نخه و ورق قنب و اخلاک ده روغن بادام ۴ باشد آمیخته بوشند
 و ورق قنب یک سیرخ شروع نمایند تا شش سیرخ برسانند و اگر حامله از حشر
 شود ادا مل تخم زنجار و کلاب مثل گلتنی نخه دهند و اگر مرض شود قنب اضافه
 نمایند و روغن بادام استعمال نمایند که نرمی است و بفاصای احتیاط است

معده و معده
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰

که از لغات بر سر نمایند من مجربات صاحب حکیم محمد علی صاحب سلسله
بجز صادق اگر دست بخوبی نباید در عرق غلبه شود و باید در عرق غلبه
باید اندر آورده شد و نیلوفر و تور اسفول و ماشه روشن با دام ماشه
بوشند من مجربات حکیم سخی صاحب خطی و ماشه شیره تخم خرده و دلو به
ماشه تخم ریحان و ماشه روشن با دام ماشه جرب نموده شیره تخم انجیر ماشه
آب یک یک سبز شیرین در یک عرق غلبه و اخل نموده بوشند و در
قولنج و نرضی است سویی و دالم که بادی ایجاب طبع متبر بود و باشد که مطلق
مرز نباید و عده کور در اعصاب غلبه بشود و خصوصاً در قولنج و شیره
که لفظ قولنج از قولون گرفته اند و وجه قولنج و وجه کلید شیره می شود و فرق
کشد که وجه کلید از یک موضع بخاور نماید و وجه قولنج از جای خود بخاور کند
و سبب قولنج اگر بنم غلیظ باشد که با نقل مختلط شود علت تقدم سقوط شیره

سبوق تحریک اکل اطمینان داشتند اعتبار شدت وجع و خروج بلغم
 در ثقل فعل از حدوث تحول و قلت خروج برابر بود علاج حقنه حاده و
 شفاف فلوکس فرمایند صفت آن برک سناکی ۴ تدریج حقه رده اعداد و بر سنان
 آتش حرکتی بعضی شش پانچ فسمعی منظر یون و فنی تربید فسمعی منحل
 در آب بکوش تند ملت که بماند مالیده صا کرده مودلوس خیار شیر ۴ اوله
 حله صا نموده کله صا نموده و با سینه حله نموده غار یقون موشم
 حقل من شش بر بوره رینی داخل نموده و در حقه نمایند یک حقه عمل آرد و حقه
 دوم بوجیه کمری عمل آرد و وقت آوردن اگر وجع باشد در وسط شکم باشد
 بکمر بر کشید بکند آرد و پشت بکوبانند و اگر وجع پهل کاسی باشد همون جانب
 بکوبانند و شش ازین حقه ادویه حقه به آب کم کنند مقل از کم کرده بکند و
 اگر در وقت فوالمطوب و الا منفع بلغم داده پس بلغم دهند ادویه منفع در حقه

میکویند صفت نه شیاف فلوس که بنا کی تواند کل معشر باشد بادبان
باشد اودی که گفته بخت اول که سرخ سه توره اصل مصفی تور فلوس سه توره
از منی باشد و در ظرف مسی بر آید کند از نه طایفه بوره از منی که رنگ است اودی
میکویند را در آن حل نموده شیاف زنده و بار وغن بادام استمالی از نه فایده
بوره از منی اگر است نباید عوض آن نکند بوری باشد ماکن ثور باشد و از
و فلوس که در نه شیاف که است از شره و آنه پاک نمایند آنوقت سه توره
مراد است و تا جایی که شیاف منفعه کند از نه تا عمل خوب شود و اگر قوی
رنگی باشد که در اما محسوس شده باشد علت تقدم و فراقه و اصل اطعمه منفعه قوی
و فواکه رطبه چون انکو و خیار و دوج مسی و اشغال و جمع بود علاج چون کونیا
تبادل نمایند عقب آن وقت بادبان تور تبادل نمایند و شیاف فلوس کنند
و اگر قوی سبب حار بود که در موضع امعا واقع شود و محرری سنگ باشد

نفع

و دفع خروج ریح و نقل نماید و قولنج بدید آمد علامت آن حمی حاده و عطش
شد بدنی در اری و در دوق اگر غلبه خون باشد و نقل و قران و حج
در موضع نرم بود و این قولنج متبدل رخ حادث شود علاج قصد با سبق
جانب موافقی نکند و اگر مانی مانند مسهل دهند صفت آن موفوس خیار شیر
باشد و در شیر خشک شود و عرق عسل شکر پالیده صاف نموده لحاظ
استغول شود بر آورده و روغن بادام باشد اضافه نموده بوشند و اگر قرحه
نمود علاج قرحه اما نکند نوعی است از قولنج ریحی که حادث میشود بسبب سردی
که بر شکم میریزد باعث نفخ میگردد و در جانحه در مایه خویای مرآتقی بعضی
از دانه اش منیخ و علامت حشارش و استفراغ شکم دفعه بود علاج مثل علاج
قولنج ملحمی است با اضافه اسطوخودوس و کنو یا فیتون و لاسی در مسهل حقه
برود و اگر قولنج بسبب التواء امعاء تر دل آن بکیس کشین حادث شود علامت آن

بطلان است که قویج بود حرکت عینفنا حسن یا آلا بر بر آمدن حادث شود
علاج اول است که با می علی بر سیمان بندند و بر بالا کنند تا امعاء بر موضع خود
بر گردد و بر موضع التواء غشای طار کرده و ثور یا ناز غش در بعضی آنوقت بندند
مکونند که آهسته آهسته حتی که حرکت نکند تا رفع التواء شود و پس بر یادتی بود
که در افواه مدون مقهور حادث شود و آن قسم است بابت بر قبول است
و آنرا قولی گویند و یا شد مرا نکور سرخ بود و آنرا معنی مانند دیاسته و سوسه
باشد و آنرا قولی حوت و مجموع آن یاد داخل سرخ بود یا خارج آن در هر چه
سرخ بود و اصعب است و آن مردود است و ادای است علامت است که در
نخ خون چکیده بر آید فایده باید است که نوش و در و شید با بلیغ و یا تو
نشان خون صفراست و خلین و کتله نقل و غلبه است علامت خون غلیظ است
علاج قصد با سنی مانند بقدر حاجت و بعد قصد اصلاح خون کنند مصلح نمودن است

[illegible]

در باره ی که خورشید
در کنار او خورشید

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد
آله الطيبين الطاهرين

سزاوارست که حسن نماید کردیر که از بر آمدن این خون از بسید امراض گوناگون
چون مالتویلیا و حفقان و صداع بود ادوی و وجع درک و وجع کرده و اجسام
که قال حب معالجات ایلاتی لاس من وضع الطبیعه و حب کون معاضا نفع الطبیعه
فلما تجوز و لد قبل شدا کچیس من استار الا اذا افراط و رقی و خرج دم اخر صاف
لیس نمواد و ضعف العلیل قسم کیمی بر جی بواکیر است و این رنجی است
علیطه التحلیل که حادث میگردد و جی مثل وجع قولنج و از انجا کاهی صاف شود
سویشت و سه و سفید کاهی فرود می آید بختین و نصیب و قتل و حوا و مقعد
و کاهی وجع و کفین شد و کاهی در کرده و خون و رین قسم بر می آید و سبب
آن خلط بود و او یست که محیل مریح علیطه منو و بسبب علیطه ماده تحلیل
نمی شود و میگرد و علاج اگر بدن متلی باشد مضع و مسهل و او و بنده و در مسهل
مفلح می گویند و اخل نمایند از یکماشته تا دوا باشد و بی نقیبه اطفال و طفل

ما صاحب احاطه
خون نر از کجاست
اول و دوم و سوم
مدانه شربت
سنگول اول
نقد بکدی
در وقت غلبه
ضاد لور کسیر
خلط کل خدای
درین انقباض
و در وقت غلبه

استعمال نمایند و چون حسد و بغض کویا و منکر فایده دار و یا اطفال

یا در نقل صاحب منزل که مقتضای تود و منکر در اطفال فعل کشی در استعمال

می آید نهضت و یا در خروج مقعد از علویان مرحوم صفت و رقی القیاس

اندر دایره فارسی و از دست مکتب فارسی کل خطی است بر سبک

سماطه الموزنی کوفته و نیمه یک سبک و یا در یک کسب یا نیمه یک

نصفه نیمه و در یک سبک و یا در یک سبک و یا در یک سبک

و یا در یک سبک و یا در یک سبک و یا در یک سبک

و یا در یک سبک و یا در یک سبک و یا در یک سبک

و یا در یک سبک و یا در یک سبک و یا در یک سبک

و یا در یک سبک و یا در یک سبک و یا در یک سبک

و یا در یک سبک و یا در یک سبک و یا در یک سبک

ایک سبک

و یا در یک سبک و یا در یک سبک و یا در یک سبک

ناید مثل مرکب رود و ماز و کلندر و تخم کل حبث استی نمایند و در چشمتی
لشکر و مانند که در تجربه بارها این دویم آنکه سبب ترخا و سرخ بودن آید
و در وقت آنست که مقعد پانی اندرون رود و باز بدرون آید بخلاف دردی که
در جوی و خر و جاد و غیره علاج کلندر فارسی باشد مدس باشد باز و شستنی
بر پختی از بیهوشیده بردارند که مقدار و از محبات حکیم محمد صاحب جوم برای
حرفه مقعد که سبب اسهال میشود صبر قوطری بود در اسهال ده هم هر روز
تخم مرغ محمد در روغن کل سرود سه باره دندان مرکوه در منجیح مقعد گذارند
او را در مقعد اگر درم خار ابتداء در مقعد عارض شود یا عقب استحال او حاده
و یا بعد قطع بواسیر حادث گردد علت بت در وقت موضع وضع و التیاب
و تقطیر اول است و تقدم اسباب موجب علاج ابتداء قصد سابق نمایند و در سبب
و مناصب در روغن کل منجیه در بدن قلعی یا اسهال صلبه کرده بردارند

و اگر در دهن بود و افیون هم داخل نمایند و حبت تعدیل مزاج تحمیر بحال و استعمل

با شربت بنفشه بنوشند و این آفت نماید که مفید است صفت آن گل خطمی

توره اخلیل الملک توی غیب الغیب باشد ورق قصب در آن کجاست نند ملت که باشد

مالیده صابون نموده بکار آید **باب بیستم** در امراض کلیه و مثانه بد اگر کرده

در هشتاد کی سویی است و کی سویی است باطلی موضع خود که زیر نیست

استوار شده و آن غصوی است و لطف است و غلیظ و عروق و شرابین بد و متصل

شامی غلیظ است آن مخمومی شده و او مانند نیمه دایره است و بر باطن و بطرف

صلب است و کلیه منی بلند تر از سری بود و فایده این است که فضل کبد

در این زن ریزد و دومی است که در آن باشد جهت غذای خود جذب کند و باقی

بماند ریزد و امراض کرده سیاحت و انجیر تحریر آمده قلنی میگرد و درم کلید آن

بر دوزخ است یکی اگر گرم بود و سبب خون غلیظ و با خون صفراوی بود و علا

آن حیات محتط و عطن و صداع و بنجوابی و حره و وج و کرانی در آن موضع و
و شیت و صفادرتی بر آمدن و بول و بر از بد شوری آمدن بویس اگر ماده چن
علیط باشد از ویاد نقل و وج و جران که از مخصوصات خون است بند باشد
و اگر صفادرتی علامت شدت عطش و زردی بول و جران که مخصوص است بصفراط
باشد و از علامت مختصر این مرض است و اگر بر بوی صیح بخوابد و روزیاده کرد و
بر بادف اگر خوابد چنانچه پیش از علاج صفراط و صحت نوافقی گیرد و بعد از آن
بیدار نهی نشد و این ببول سنگین است و در وقت غلبه بر آید و ده شربت سفید و
باشت شربت نیلوفر و دود حله و ده تناول نمایند و بعد کردن قصد اگر زانوی صفراط
مسبل صفراط بند فایده سهل و نیز فضل بسیار هست کردن یک روز غذا را
دویم آنکه در دم بارد و غمی بود علامت است که در قطن خاصه نزدیک خضه که
و تمدد و محوش و بر آید که و سختی معلوم شود و غیره و شید و بدون انتهاب و خیر

خصوصاً بلغم است مثل بطونض و سفیدی بول و برادر لغایت من بعد بود
 بنایند و اگر در بول کرمانی محسوس شود و در بعضی راست نتواند استاد و
 روی چشم و پیردن و خصوصاً کیمه نمرل ظاهر شود و وجه آن مایل به قرمزی
 باشد و در پیردن این نمایند که حقیقه و در بعضی سفید بخلاف قولی علاج سفید
 را و نمایند منصف و مسهل بلغم داده که بارها ذکر یافته و بعد بنقیه النور و حاشیه نام
 زنده کرمانی در عرق با این حکایت *بهر گرم صاف نمایند* *نه شورایی مرغ*
 یک نافع با درمل و حصاه کلیه سبب نماید این علت تطویرت حام نرج بود که
 نخر شود و حرارت بر بریده طویرت آنرا منصف کنند بر در زمان اگر مایه بسیار بود
 در غایت نرج و حیت حصاه پیدا کرد و در الارمل توکد کند و حصاه کلیه اگر نشین را
 حادث شود علامت حصات و حوض کلیه و نقل دتد و در غل و بیاثر وقت
 آن بود و علامت رمل و نقل دتد و در صفا بول و خروج رمل سرخ بود علاج اگر

غلبه خون باشد فصد باطن از جانب موافق نمایند و اگر اعتدال باشد مقبض بدن

اول لغی ملغمی نمایند و بعد آن سبیل دهند صفت آن مویرمقیه او اندر غنایه و اندر

خار خشک باشد مویرم خمر به نه باشد تخم بلبلون سه باشد حب القلیت سه باشد کافورانی

باشد بر ساسان نه باشد کل صفت نه باشد غلبه سبیل باشد در عرق غلبه سبیل باشد

سیوم حصه نماید مالیده صفت نموده خمیره بپوشه حل کرده محرر الیود سبیلیده بپوشه

تاجاره در مطبوخ مذکور داده سبیل دهند در سبیل حجر الیود موقوف نمیکند

و بر یک نام مویرم سبیل بود در وزن بادام باشد اشترار و مایه بادام باشد سبیل

و بعد فراع سبیل معجون حجر الیود فایده دارد فایده کلفند در سبیل نمیدهند

بجای کلفند خمیره بپوشه استعمال نمایند و صفت سبیل معجون خطی انجامش معجون

نیمه شربت نیز در می مختل و قود بپوشه اند غذا قلخه که حصه در بل

سبیل در یک نشانه هاست که در کلر گفته شده باید دانست که سبیل

بگویند

بگویم که آن جوانان و لاخوان بیشتر افتد و سنگ که به یکدیگر و پیران و
فرهنگان اکثر عارض شود و چنان در مطولات است و زنان را سنگ شانه
بنام و حادث شود و بخلاف آن که بیشتر حادث شود و علامت سنگ شانه
سفیدی و رقت بول است و در احتیاس بول منبسط نموده و تواتر قضیب یکبار
دو بار بستن آن و خارجش قضیب و بعد بول به اندک زمان باز لقاحی
ادغام بودن و در ج موضع شانه و اطراف آن در یک شانه سفید میشود
زرق در روی سنگ شانه و کرده همان است که یک که سرخ میزد و در یک شانه
علاج آنچه در جهاه کلید شده است و استعمال نمایند و از آنکه شانه عضوی است بعد از
سر زدن آن و دوی هر چه قوی تر بود بکار آید مثل تخم خرما خواه با آدویه
مکروه و کاهی در کرده سبب می شود علقش امثال و عدم عسرت بول
علاج استعمال آدویه کاسه اسرماح مثل گونی به هم می کشند و در کلاب می بیند با

شیره و آنرا در مری همراه کلاب و عرق باد بانی میدهند و گاهی اختلاج بطرف
مسهل و جفیه می شود شرح فائده کیه در شکل است موصوف از بیفات و دو
طبقه است و بول در مجتمع میشود و دفع قبل منفع میکند و او را غشقی است
که بول به آن طریق دفع شود و با مبطط غشقی نیز نایب و دلا باشد و غشقی
علی زلی الکله مانند و انجان بود که در ایالتش باشد و ساعت است
خود او متصل بول کند و مانند آنکه اما به اراده و همین فرق میکند و در وی
سلس البول و بسته این مرض طاف مشرب زلی الامار و معده طاف مطو است
است چنانکه معلوم بدون تعب و زلی الامار مستفیع میشود و همین قسم مشرب است
مستفیع میشود و سبب انفرط و مزاج کلیه است پس جذب میکند مایه را از کباب
زیاده از احتمال خود و بعد آن سبب و اتع فواید مجاری که عارض
است سبب مزاج دفع مینماید و در الوی فائده و باز کرده جذب مینماید

جگر و می از ماس بقا و دومی از معده و بدان سبب غالب باشد و بی
نموده برای همین این فرض اول است و در تحت عربی و دلات جری
بنا بر است علامت آن شدت عطش عدم حمی اول و دوم تحریر و بدین وقت
اول فین و سفید بی رنگ مثل آب باشد علاج شیر و تخم کاه و نه مانده شیر
نه مانده با قرص و باطین شربت حب الاسر توله بوشند و سهیل در غیر ضعیف
غذا مار شیر و قرص و باطین معمول شرح سبب است که انقباض در اوراق سر سبز
و شدت صفت آن طبا شیر رب البوس مثله بدر البقله بر افسر مکن از
الحاصل کبره مار طین ازینی مله صندل البص حلیا سماق صنوبر بکده کافور
انقباض و بر مدق و بعضی نمایر البقله او بس اولرمانی الحاصل و این نفوذ معمول
چون یا صاحب مرحوم اکثر عمل آورده اند نفوذ باطین کتاب
مثل کبره یا سه در داجر من کل واحد در افسر حب ثانی الحاصل عشره در افسر

احتیاج سبیل هم میشود اگر کثرت اخلاط باشد سبیل صفرا دهندند باشد
 با یک کم رنگ بادال خشک کم رنگ من مجربات جوی خا نصیب قبله شیر
 کشید خشک شیر تم خر بره نه مانده متور بادام شیر من بنجاشه شیر حب
 کاکج بخند شیر خنک سبیل سبیل در عرق غلبه بر آورد و شربت
 بر روی معتدل و دانه حل کرده بنوشند نافع باد احتیاج سبیل سبیل در
 کلیه درم خانه و حصاه هر دو میباشد علامت و علامت سبیل نموده شیر
 سبیل سبیل بر آب میباشد علاج سبیل و حقه بود و اگر گواهی فیض باشد در
 احلیل شش کنند که فایده میکند و منطیل مطلق کل شواله صید است تقطیر
 بول جانی بود میان عسر اسر ال سبیل اگر اخلاط بول باشد با اخلاط حاده
 علامت ان صورت بول معرفت و علامات غلبه مار بود و تعدد تناول ادویه
 و انداختن جاده با علاج شیر تم خیار من شیر تم خیار نه مانده شیر تم خیار
 اوله

سبیل سبیل
 سبیل سبیل
 سبیل سبیل

و نطول و بخان مریض
 است میکند مجرب است
 نطول مریض در حقه و عصاره

پنجم در عرق غلبه بر آورده شربت نیلوفر آلوده حله کرده بنوشند غذا
 مار الشعیر و یا صنف جرم نشانه در دوت ان باشد علامت حرقة بول عدم
 عطش و مباح بول و بول و تقدم تدبیر بر دوت علاج شیر و ریزه سیاه شیره با
 پنجم تا چون حبث الحیدر پنجم نشانه تناول نمایند غذا قبله شکم بول و ان
 مرضی است که در ان بول ملازاده می آید و سبب فرط بر دوت نشانه در دوت
 عضله سبب است که بر نشانه محتوی است بود علاج همچون کوبه حواری حال کوبه
 تناول نمایند و ان ترافی مارون و یا زرد و سبب بول فایده میدارد و بول
 فی الفواکس است که خار عضله باشد علاجش مثل ما تقدم بول عدم سبب
 انفجار عروق است علامت است که خون بسیار یکدفعه بول و یا بدون بول
 و یا سبب عروق صغیره است علامت است که کم خون بر آید مزاج بول
 و یا بدون بول علاج فصد باقی گیرند موافق حاجت و بعد ان بدات

صفت آن شیر که تخم جبارین معرجم نندمانه باشد و آب استخوان

قوی بول الدم داخل نموده بپوشند غذا را و شربت صفت آن قوی بول

الدم معرجم جبارین در دم صفت آن که کثیرا کله فارسی یک ^{الاجین} دم

از بیک یکدم حله را بگویند و آن خربزه مال آن الحلی اقراص سازند

نخه بول الدم از فرزند محمد صاحب معرجم حصار دم الدجون صفت آن که کثیرا

آن سکه کله فارسی همه را کوفته بختند در آب خرقه سبز اقراص سازند

از در قافون رجوع کنند و دست آن بپزند و شربت صفت آن که تمام دم داده اند و

دست داده اند و از زیره کرمانی و تخم نخلان و جفت طوط و عجون ملائم

در اوله وانه بنید بول و همه بپزند در اراض رحم و عسر و

کثرة انقطاع هم غلظت مولف از لغات خصایر کل مثله و جوب او غلظت
و نرم دخی است و جهت حسنی است که از فضل حسن داشتند او که لازم
جنین بود و بخسیده شود و آن دو طبق دارد و دو طبق
اند و دلی که بسیار است و معاکله دارد و شب به خرمی
است جهت است که حسن و این طبق دو طبق
دارد و گویا دو کیست اما کردن واحد است و لند او و کج
شکر صورت می بندد و این طبق اندر و از لغات حاذبه و کج و داف
است اما طبقه بر دخی نموده است اما طبقه اندر و از لغات حاذبه و کج و داف
و موضع هم زمره مثانه و بالایی روده و درازی او می از سر و کف

وید باز بقدر و کثرت و کمالات و در این مقدار شش گشت
که نبود بر نشان حش و از بازده گشت زیاده باشد و کوتاهی و درازیه
آن بر اندازد است باشد و کثرت جمیع فیوض را کرد و در عین رحم و محبت غفلت
است تو بر هر ساده تا در از تو اند شد و فواید عروق با معاریست متصل
است حیات و دفع فضل طبعی و بقدر جنین و او را مجرای هست محاذی فم فرج بر
خروج طبع جنین و وصول منی بدو در قسم رحم عشاری است تنگ که از انقباض
بال کند و فم رحم در حالت عروق منقبض می شود و در حالت ولادت فراخ گردد و در
طبی در حالت ایستنی غذای جنین می شود و در حالت رضاع تحیل می شود و در عدا
طفل شود و در رحم را شوخی و حرکت می است در وقت جمیع مایل می شود بطرف فرج
و منفعتی است که منی در وی قرار گیرد و جنین از بدو شود و در رحم بنهاده
خفیه و نصیب است که اندرون منقلب شده است کردن او کجای نصیب است

بشال باجخوایه

و تن او بشال کس خصیه و خایه را دیان زیر است خصیه مرد و مرک تر و در دست

و اندکی میل در بر ایست دارد و بر دور که است و از ان زن کو جک است و

کرد و سنای میل دارد و هر دو طرف فرج موضوع است خارج از رحم و بر خصیه است

عنه می جفت و اینک دیگر امتیاز و فضل دارد و همچنانکه در مرد و ان میان

خصیه و قصبه می است بر مثل موری و راز و اخرا و عیسی گویند زن نامر است

همچنان است لکن از ان مرد و ان از خصیه بالا بر اند است و بگردن مثله میل

کرده است و در دست خم گرفته می قصبه و دانه است و اندر زمان این

از خایه بونی نگاه میل کرده است تمامی از وی بر حرم اندر آید و نفع دیگر خایه

است که وقت جماعت بخفت نشوند و کردن رحم را ثابت دارند تا نطفه مرد و

مرد و قنود عقب بچند و ان مرد و دست یکی آنکه از جانب ان بود و دیگر

از جانب مرد بود و **فایده** در امتحان آنکه عقرا جانب مرد بود یا زن می

و اجده او را آب اندازند هر کد ام که در آب است و فروخته نشیند عقر او باشد
 و عقر خواه از جانب میو باشد و خواه از جانب تن انواع است چون ذکر آن
 در بطولات بسیار است لهذا بیان نکرد قایده اگر عورت ناز او بود و بعد طهر این
 در انوشیروان مذکور گرفته در کوره آب اندازد و زن در مرد هر دو از آن آب
 بخورند یا بشنند هرگاه آب بنام شود و دیگر آب است از امید است که در طهر اول حامله شود
 تا را اندک و در نه ماه طهر این عمل مکرر کند حامله کرد و آن را استیفاء السیم
 من الریم نامی اخذ الکسای بقوه و استیفاء الحکم حصا صلح بر صل علیا
 و طهر بخورد و اله امعین رحمک یا ارحم الراحمین بسیار است و بی شک شبه
 بدین آب کریمه حامله میشود و علما حامل است که مرد و زن برابر قتل شوند و بعد
 از بیابرون نباید و زن میان ناف و فرج در وی حساب کنند و از جماع متفق
 باید و ادم و آنرا نشنود و حیض منقطع کرد و یا از ایام معهود مکرر آید و

غشيان و كركسل و نقل بدن و دود از و طلع عين و حققان و شهوره و سبب بعد از

يكماه و ياد و ماه و ف و لون و صفت و بياض لون حادث شود و اين حالت

در حمل نشي اكثر باشد و در ماه چهارم كه جنين كحلان شود و غذا بدست ميآيد اين

اعراض ظاهر ميشود و اگر خواستند تحريك كنند عمل اش را داده بيايد اين بخيزد اگر نه

بجهدن شك حادث شود و دليل السبي بود و الا فلا و سير بر دارند اگر طعم و بوي آن

ايد اين نباشد و اگر نباشد اين بود و بعد خوايندن عمل و غيره زن را اگر خوايند

كنند و بعد يك ساعت او را بيدار كنند اگر قدرتي در و شك حادث شود حاله

و الله و ديگر آثار چون قشوره بعد از جماع و سببي سرستان و ميل خرياي

حون انكشت و كل و خزان بيدايد و زني كه بستر استن باشد و در خواب

و نكش ط او بستر بود و استهوار او صحيح شده و بول رنگين بود و در طرف

بقلبي منوش شود و بستان است او بزرگ شود و طرستان سرجي كرايد و ليس غلط

برآید و حرکت چنین در جانب است محسوس شود و وقت استادن اعتماد
 بدین بینی نماید و عین محسوس بر آن حرکت بود و نیز گفته اند که هنگام ولادت اگر در
 آن مکرر نوزخیه و پس از آن آید شده و اگر در مابین مافت فرج بر خیزد و خنجر
 باشد علامت دختر است که روتی رنگ بود و حرکت لطیف بود و سر سینه پاهای
 در حجاب کلان تر است باشد و قاروره سفید باشد در اکثر حال و حرکت چنین
 بیشتر نجیب بود و شکم کمتر آید و زن خیر نای رویه بیشتر خورد و استهوار
 کاویت آید فایده ترین اوقات جماعت است که طعام از محله گذشته باشد مثلا اگر
 طعام خوردند بوقت شستن باشد بعد از نماز جماعت میکنند و بعلی گوید که التفت
 نماید که در قبول کسی که گرفت جماعت را بعد از نماز هم حاضر داده اند زیرا که این وقت
 جماعت و نماز است که بساط مباشرت را دفنی منوط کرد اند که شست و صاف
 باشد و او میبایستی و نهائی بدن قوی و سالم دانست است تمام بدنه باشد

بجست باغی مثل خال جماع در دینه مجبور و ملاعبت مس و افعال اینها باید که
در یگار و فنی شروع نماید که بواسطه افعال بود وزن از حقیقت پاک شده باشد و سر
افعال جماع است که مجبور بر سر نریم لبست باز حفظ باشد و مرد بالایی می
و سر و ن او بر داشته چند آنکه تواند و سر او بر مال بلند باشد و بشوق تمام
در کردن او کرده بستاند از آنکه یک مال و سر را ن او بر بستاند بخانه
و بعد از آن از این بکشت بید و و عینکه مثل متات فرج نمایان شود و سر است
بفرج بماند تا که شهوت زن غالب شود و بینات چشم بر خج کشد و باشد که
نفس عظم شود و چشم متقلب گردد و مرد را در پای خود سنجی که و خلاصه آنکه چون
شهوت زن عینکه کند و خول کند و زبان زن را در دهان خود کشند و است
را البسته شده اند از آن فرستند و بتدریج و ملاطبت برودن آرند و هرگاه
جنس افتد زن را در هم کشند و آب من و صبح و جبهه منی را بار گیرند خاصه که گشت

کرده باشد و چنانکه جنین واقع شود باعث صحت و وجود و موجب التماس لطفه و ظهور
نموده باشد و به این عمل لطفه بجا نیگاهد و خود میرسد و هم لذت بیشتر میبرد و
اگرچه قضیه کتبه بود بر جم میرسد و طاهر است که تا مدت رحمت را که بگوید عورت را
لیکن تا اتمال نشود و بدست که دیگر اشکال عمر هست و خصوصاً که مرد و زن بود
و زن بالا و بر چنانکه منبت و زاری و الحاح و حرکت بسیار و بدن شسته و تنها
مالیدن و بوسه گرفتن و دست بر فرج گذاشتن و بر زواری تمام شست و شو و غوطه
بعد از آن نشو و زبان دارد و آخر ضعف و ریه آرد و کند لک صحبت بازمان
خالص و نایاب و بود اگر و آنها که بعد از عهد باشند از جمیع ممنوعات و ضرر دارد
و بانی صفت اما بآیه باله شته و متوقه محبوبه که گاه گاه بپرسد حکم اکثر دارد و جایزه
در تدریج حجابی هرگاه حمل صورت کرد و واجب است که زن خود را از جنس دیگر
در شنیدن و دیدن و میگردن و از امتداد غضب و غم و از خوردن آشپز

که در اجیض نماید و در او در بعضی مسهل نبرد از دیگر شرط ضروری خصوصاً باطل
 بیش از ماه چهارم و افتاده مانند کم حرکت میکند باشد و جمیع مضرات خارج از بدن
 زوج قوی الجماع باشد و طول اندک بود کثرت انقطاع اگر زن بپوشن شود اما در بعضی
 دیگر تواند داشت و قوطا نمود و آن اگر سبب عارض خارج بود مثل حرکات غیر از این که
 و لفظ از آن مختصر نماید بود اگر از اسباب داخلی باشد مثل سیلان رطوبت از اندام
 رحم او و یا مجوفه بخار آزند اگر شروع انقطاع شود برای نگهداشتن آن و در بعضی
 قلیه باید داد مثل خمیره کافور یا بن مغیری پنجاه خمیره بر دراید یا شش یا قوی
 معتدل باشد نفوذ و مجتمعه بدن بدو و یا همراه عرق کافور یا بن و کلاب اگر تر بود یا بن
 گرم کرده و بنده و بنده علائم انقطاع ظاهر شود و نگهداشتن منصفه تصدیق و به دست
 قوی برای اخراجش دهند که واجب است هفتاد باد میان باشد بخار در میان باشد
 بر سیاهان نه باشد قوی تر خمر نه باشد در عرق باد میان جوش منصفه کرده

گویند وضع حب
 نیک است بدین
 رعایت

اینها را در وقت زنی
 در وقت طهر باید دید
 باید در وقت زنی

شکر اسهال است

از

شربت بر روی مقتدل و دوقله حل نموده بخورند تا آهسته روز نماید و او بعد
آن کوبیده سیاحتی بار و غل با دوام دهند **نیمه** بعد اقطا اگر لغیر باشد فرج که
برای شیر انداختن موضوع است باید صفت آن را دانند در حرح اهل شش
در آن یک فرج می کوفند و نیمه بر هر کاه کشند و فرج بزند و بعد از آن
نصفه شش روز در آب بنشیند و لادت بسیار می آید و صورت هم صاف
سک و ضعف فوفه بود علاج روغن جنسی فرج بماند و سنگ قضا طبع در دست
چون بکشد که در تجربه آمده و لغیرش رقیق نوشته که تعلیق به برنج است
و لادت بسیار آسان و تجربه بسیار شده اگر بکشد مضائقه ندارد و ایضا بگو
نور فوس انجماد هم تا شش و دم فوس لکیری در عرق بادیان بپوشند
هرگاه که شکست بماند بالیده صاف نموده شربت بر روی حار و دوقله حل کرده بخورند
و فرج در حرح بکشد و عذ آهسته روز مطلق نماید و اگر اشتها بسیار باشد

بویای مرغ کلان که یک ریاز یا ده بر سال باشد بدین گاهی هر چهل سبب
مشمیه می شود باید دانست که شمیه پرده است که در هر مرد و جنین مستحق می شود
حفظ آن همچو نگه داشتن دانه اما صلبه و تیر از آن است و چون جنین حرکت
کند و قوی باشد این پرده بگشاید و جنین از وی برآید و بعد از آن شمیه برآید
اگر این پرده نهایت سطر بود و شکافته نشود بر وی تدبیر آن کنند تا جنین
تحرکت خروج و عدم حصول آن نکند و بسیار سبب است که جنین حرکت نکند
چهل و دوم توقف آن علاج و ایضا نماید که شمیه را بدست چپ و بدست راست
بیایک تیر از باره کند و برای این کار قلاب باید که قلاب باشد نه چاقو یا قیچی
قطعه شمیه جلاد و جنین از وی برآید و اگر از نور تدبیر جنین در شکم می رسد
است که حرکت محسوس شود و اطراف حلقه شود و نفوس او متواتر بود و برای
اخراج آن این دو بسیار است صفت آن با دیان نه با تیر بخوابان بخواب

مشکله شیخ
هانی

بر بیاوشان نهاده و در عرق باد بیان بخت تند هر ماه نیک باشد ماییده ها
نمودم خطی که سیده پاشیده بودند **فایده** اگر وضع حمل شود و نفاس در روز
نفس صافش نفور کنند و در ایام آمدن خون نفاس اختلاف است حکما گویند
که این خون تا چهل روز می آید و آنچه تر و است و اما صاحب طه ثابت است
است اگر قبل از ده روز نفوذ است پس گرفتن خون واجب است و اگر بعد از
ده روز نفوذ شده و در فرزند فصد کنند و اگر مرز کند و موجب مضی شود
نفس طمعتین ذکر و قتل و افعال آن اگر چه بجهت روز بود فصد الله الله
کنند و غنی را که وضع حمل شود و در بچران او خلالت بعضی گفته اند که حباب
بچران از ابتدا وضع حمل که نهد بعضی میگویند از ابتدا روز یک طوری شود و اگر از
تضع حمل می باشد بسیار خوب است که جامع بر اقوال این می شود و اگر دهم وضع حمل
باشد دهم تر باشد این هم خوب است چرا که روز نهم دهم روز سست و آنچه پیش

نفس
که می در

محقق ثابت شده است این است که اگر نه می گویند یکی باشد یعنی نیم وضع حمل
و نیم شب حساب اولی باشد و در نیم سبیل و نه **غیر** اگر پیش از آن
وضع حمل شود حساب اولی است درین کسی اختلاف نموده است فایده در طریقه
دادن شیر بطفل آنچه پیش محقق ثابت شده پیش از سه روز از وضع حمل شیر نگیرد
و اول لک شیر مادر چندان مفایده ندارد و اگر خواهند شیر غریب و بطفل و سبیل
برای شیر دختر مناسب است آنکه نر از آب چایست و نر از جگر و دختر مادر و
دختر شیر مناسب است همین عکس دلیل مذکور باید که شیر دهنده باشد بلکه
ماده بود فایده در شناخت شیر که خوب است باید قدری شیر در ظرف حبشی
اول بکشد اگر بوی تعفن دارد است و آلاحت دوم بون را ملاحظه نمایند یا نه
اگر سفید و براق و صاف است و اگر مایل بکبودی و صفت نه است خوب است
قطره از آن بر آینه بمستوی بچکاند اگر سن شود و سیلان نکند خوب است و اگر سیلان

خوب است

باید

باید پس شود خوبت فایده دیگر اگر پیشش مایه بود باید که پیش نشود و اگر
 یک یک بود اگر پیش نشود مضایقه ندارد یعنی اگر مرآتیه نمید شود و مطلق پس نکند
 و اگر یکایه بود و اگر سیلان کند مضایقه ندارد و قبل از دادن شیر بطفل
 برای خراچ نوا و طشه ضرورت که مسهل دهند ان غنائی سیستان
مؤلفه و آن
 بوی مرغی مادیان گلشن مرکب در زبان اصل الوس تراشیده عود و صلب
 در عرق کاه زبان عرق مادیان یخ استند نکت که مانند مایه ده ها کرده و تر
 فلس مایه ده کلضه افغانی سائیده حلزونه روغن بادام و اخگر ده نوشند
 فایده دیگر در ساق کردن و افکندن جنسی جنین باید و است که تا ضرورتی قوی
 نصیحت مرکب این امر نباید خاصه اگر جان دارد افتاده باشد و برای اینکار
 هر چه بر خراج جنین میگفتند کفایت کند چون خواهد که چه بکنند بختی کام
 بر دوش کم اورا بر روغن کنجی مالند و نور بانی حریفند و از قوا ایضا منع فرمایند

رسان
 ۱
 سحر

بعد از مقتضات بکار برند اما مصلحت سانی و بهر حال بر آید شناختی که نفع دارد و سیاه
درین باب فرموده نواز خان خانان سالار جنگ سواد که در تجربه او پیش از این که
بموجب فرموده آن تن قلمی کردین صفت آن آب که یک آب بهر کاه بر آورد و در آن
مرغاب که بود تر کرده بر آورد و اگر از آن فایده نشود قدری جاشیر اضافه نماید
فایده در تدریج برآید و شستن از محل قاعده کلیه درین آب است که مردوزن را بکام
سنگ نشد و در آنها بلند بر ندارد و آنست اوقت آنرا از آنجا که تواند بردن کشند
دارد و سعی نماید تا آنرا از آب آنرا از آن مواضع ببرد و بعد آنرا از دو جبهه از آن
کرده و عورت را بفرماید که بهر دست بر خیزد و هفت بار بآید و شستنش هر چند درین
عطارد تا که منی از رحم فرود افتد و اگر قصبه مرد منی بکشد و حباب منی را ببلوراند
و در رحم او بچینند و سنگ ترین و بهرین حل آن بود که عند آنرا از آنجا که
بر آنست بچند و دخول نماید و بعد فراغ آنرا ببردن کشد تا منی در میان باریج برود

[illegible]

استخوان نمایند تا امارات غیر و فصد درین قسم نمیکند نسبت اینکه ایضا اعتبار دوم است که آن
که فصد ضرر نرود و اگر احیاناً با صفا علت کثرت دم بود و موافق با مذهب فصد است
گیرند و اگر سبب طریقت بود که قوه ماسکه را ضعیف کند علت آن کثرت
براق قندیل و سیاه شدن و کسل و تنگی رود و جفن بود علاج منفع و مسهل بود
و بعد منقبه تدبیر فالقدم فرمایند و اگر سبب خلط حاد بود او بود که منفع
حاصل نمود و خواه عروق کرده علت سیاهی خون است و باید که گندم
بر آید علاج منفع و مسهل بود او داده تدابیر مذکوره نمایند فایده اگر بود
باشد علت است که عرق و برض محسوس شود و خون سیاه بود علاج
بسیق و اگر سابق فصد بود عوض آن اسپیکر بنید و بعد منفع و مسهل بود
و بعد فصد اقلیه که جوهر مرغ یا خشک کند در رود و اگر عرق است و برض سیاه
و در آن قسم نمیکند فایده بر عرق برض بود و اگر اقرانی است به صفا

این در مابین نیست که لون خون و صفرا مایل می شود و در سحر و ایل
 بسیار جنباش و قلب طلست اگر سبب دم رحم بود علاج او شکر اندک کف
 بزد و افق آن غل نمایند و اگر سبب دم بود علت او خاستن بدن و صفرا
 لون و قدم و سفراع بسیار و ثقب باط بود علاج تقویت معده و قلب نمایند که در
 ذکر یافته و اگر سبب دم یا خلط غلیظ یا سردانی و بلغمی بر اردن فعل لوم و مطلق
 نفس بود علاج تحت قصد صاف و حجت بسن و دور و نرسیدن و حجت
 قصد نمایند ملاصل النوعان من الاستفراع فحیث یضعف قوایه و بعد از
 او در بدنه باسعمال آردند صفت آن قهقمر خمر نه ماشه با دیان نه ماشه سبز
 نه ماشه خارجه که ماشه تخم خیارین او توله غلبه ماشه استرخار نه ماشه و در
 خارجه التله و عوق استرخاره او توله بخت شد نصف که مانده مانده صاف کرده
 شربت میزوری بار و یا حار و توله و افق مزاج اخلاک نه نشسته غذا و یا

اصول و فروع

سید
عرواق
مأمور که محاسب
از این منزل
علیه
رسیده اند

جیت اور طینت
زنگین حاکم
مردہ کلمہ
سنا فخر کلمہ

[illegible]

مرغ با خشک مان سیدان رحم و آن مرضی است که رطوبت همیشه از رحم بر آید پس

ضعف عافیه و این فصول با خشک مان که از رحم بر آید پس عافیه از چهار حال

مست نامی باشد ماضی بودی بودی ماضی بودی ماضی بودی ماضی بودی ماضی بودی

بر آید زیرا که اگر خون خالص بر آید آنرا استخوان می نامند سیدان رحم و عافیه

اخلاط طاهر شود از الوان آن و خوب نیست استدلال آن باشد که در ریه وقت

خواجه قه و باغبیه بر آن کرم نموده بر دارد و صبح بر آورد و در یک خشک کرده

و لون هر خط که ظاهر شود پس اگر سفید باشد رطوبت نامی است و اگر سیاه و یا

رطوبت شود و او سی است و اگر زرد باشد صفراوی است و اگر سرخ باشد دمو

است حسیان الرحم فواشده و میفرالون و میفرالوجیه و این است علاج

تحت پیغمبرین کتبه منصف و سهل هر خط و پس آن فرجه های باستعمال آرد

صفت آن کتبه فارسی کند راز و در ریه و اقا قیاس با سدی

در جبهه کتبه راز کتبه
بارک و در کتبه راز کتبه
بارک و در کتبه راز کتبه
بارک و در کتبه راز کتبه
بارک و در کتبه راز کتبه
بارک و در کتبه راز کتبه
بارک و در کتبه راز کتبه
بارک و در کتبه راز کتبه
بارک و در کتبه راز کتبه
بارک و در کتبه راز کتبه

نیز ثابت آن الحمل رسیده و فرج سازند و لیست عانه طلا نمایند میان رحم و
زخمی است که رحم از مقابل فرج منور گردد و سبب آن باور صلبت با لطف
و عادت میزند و لیست رحم یا استلالت که در لیست می ظاهر شود یا اختلاط غلیظ
در رحم که انقباض لطیف باطالت و لیست می کشد و لیست می کشد و لیست می کشد
جامه در رحم در و نود و قابل اگر با لیست می کشد می کشد حبس آنرا رحم
در رحم کشد که در رحم صلب است و با استلالت می کشد و با لیست می کشد و با لیست
در رحم ریخته شود و بول و غایط حبس می کشد و علاج اگر سبب استلالت و امتداد و
بود قصد صاف کشد از جانب می کشد باید و بعد قصد قابل را بفرمایند که موضع مخصوص
را موافق معمول بردارد تا که در رحم مقابل فرج آید و اگر گزشت بفرماید استلالت
است که لیست می کشد و لیست می کشد و لیست می کشد و لیست می کشد و لیست می کشد
بفرماید چوبه مرغ اورام رحم صلب یا احبش طست با نفاس با عذر و لاوت

کثرت جماع یا از انبساط یا ماده و موی یا صفاد می که بدون این جاده باشد که
خود بخود بر رحم ریش کند حادث می شود آن مرد و مست یا در رحم جاده
علامت آن می جاده هوادان و در در سخره در تارک و در ناف و در
اگر درم در مقدم رحم بود و در و فطن و شک اگر در موخر آن بود و در جاده
اگر درم بر دو جانب هم باشد و گاهی در جاده این اعصاب پای آید و حادث می شود
و در بانه و شک که قادر می شود و زنی بر استادن مگر میقت شد بد و اگر است
در و یک بر زناف باشد بر آن فرد و آید و در و یک فطن بود برین که آید بر
شدن مشکل می شود و دیگر از علامات آن میسر بود اگر درم در مقدم رحم یا در
بالا باشد و بر آن اگر درم در موخر رحم بود یا بر طرف سفلی و در اثر نفس و ضرر
و ف و مده و اسفاج در رحم و در میان و سکی و اختلاط عقل و در میان سایر کثرت
که رحم را با دماغ بود علاج می شد با سنی نمایند و پس از آن مروت و بیضه

وای که در میان این
افزون و کم
سود و زیان
و آرزوهای
و آرزوهای

که در این کتاب تصدیق آن کل خطی می تواند بود و نه تو در غیب انقباض تو
 اکتیل الکاف در آب و من درین بندی بخت شد هرگاه نیت باند باند
 صاف کرده موافق معمول است و این همه برای است که در چنین بار جی و در وجود
 بخند کرده و در وجه خالی نیت منجر نور یا بختان باند و بید که در عادت منبت
 است که از راه برادر چرب می آید علاج در خروج آن مد کند و جهت ایستادن
 در رحم حقه کردن مفید است و مدرات حقیقه مثل تخم خربزه نه ماشه تخم خیار
 او تو هم کاسنی نه ماشه بخت شد و باشد که در آب نیت رحم درین کاس
 و مدرات خوریدند و باید که بهین تدبیر ملازم باشند تا که فرمایند و در بعد از این
 به اینک اندمال خمره تو شود از قبیل فرجه درم نیت آب هر دو طرف مرد
 غذا اشجو اگر برین صبر نواند خورد و ال خشک دشته دهند و قسم دیم که در
 شود و بیدار شود در رحم یا ایندازد و ای باشد یا انفال کند و موسی طریقت

در این کتاب تصدیق آن کل خطی می تواند بود و نه تو در غیب انقباض تو
 اکتیل الکاف در آب و من درین بندی بخت شد هرگاه نیت باند باند
 صاف کرده موافق معمول است و این همه برای است که در چنین بار جی و در وجود
 بخند کرده و در وجه خالی نیت منجر نور یا بختان باند و بید که در عادت منبت
 است که از راه برادر چرب می آید علاج در خروج آن مد کند و جهت ایستادن
 در رحم حقه کردن مفید است و مدرات حقیقه مثل تخم خربزه نه ماشه تخم خیار
 او تو هم کاسنی نه ماشه بخت شد و باشد که در آب نیت رحم درین کاس
 و مدرات خوریدند و باید که بهین تدبیر ملازم باشند تا که فرمایند و در بعد از این
 به اینک اندمال خمره تو شود از قبیل فرجه درم نیت آب هر دو طرف مرد
 غذا اشجو اگر برین صبر نواند خورد و ال خشک دشته دهند و قسم دیم که در
 شود و بیدار شود در رحم یا ایندازد و ای باشد یا انفال کند و موسی طریقت

و اگر در علاج سقیم خبر شود منجر بایستفا کرد و در میل رحم درین قسم رجعت
نماید و رحم میباشد که قال الشیخ فان کان فی الاین مال الی الایه و بالعکس
و ان کان فی قدم مال الی الخلف و بالعکس و ان کان فی الاسفل مال الی فوق و
بالعکس و ان اذا غلظ الورم جدا فالنضوب یقله الی جهة الخلفه و اما اذا کان
منه انقباض الی جهة بالتمهید علامت صلابت زیر ناف و ثقل موضع ورم و اضطراب
درکت ساقین اگر ورم در هر دو جانب رحم باشد و ما اضطراب سابق واحد اگر
در یک جانب باشد و کل از حرکت کم و عدم حمی و اگر باشد بسیار نرم علاج اگر غلظ
بود تحت فصد سابق کتد فحول کم نرید بعد ان منفعه بود و داده سهیل آن
و نهد و اگر غلظت منقبض باشد فصد ما کرده منفعه و سهیل نوزاد و نهد و بعد فراغ از سهیل
در آن زن بالائی باضافه مزج خوش و بادیان است شد و ما را الحسن و سهیل
که فاسد دارد و چون بسیار نافع است و برای تحلیل شدن ورم مزجه

برایم و دیگر نرسد و ما خیلون هر دو طرف در فرج و مقعد بردارند غذا نورانی
قلید در اج پاشوچ چو مرغ با خشک و ضار و موفوس کل بالونه نرسد بخوشی
عند الشلب حلکده نمایند و در مقدار حصه سیم فلوس ادویه دیگر باشد حیات
رخم این مرضی است بشبه لصر که نبوت و دور می آید و انچه از بیم طرف
صعود میکند و حالت او مثل مصروع در تشنج و غوط میزند و در بعضی اعضا مثل
و مبدو آن از رحم میباشند و این مرض او و سبب است ای که منی در او عیبه
خویش مجتمع شود و کیفیت زویه منجیل کرده و از آن بخارات متعاضد شود و بعلت
رسد و در حین دوشی شود و اکثر زمان خرب را حادث شود و دوم ای که احتیاج
طبیعت نماید بی شود و سبب بسیاری در رحم همان کیفیت است که بالا ذکر یافت
نماید علامت آن صفت لون در طوبت عین و اختلاط عقل و کسل و حفاق
ضعف جنس و چون تفاوت منضو و در ریه وقت توبه حس کجانی کند که

در مایه بی دل مرتفع می شود و در میان دینی حرکات مضطرب غیر اراده بر
خود بانیس دین محط شود و بهوش افتد و حس مایل و آواز منقطع شود
از دین و صریح است که عقل درین علت با عقل معضو می شود لان الله اذ
دعانا ینا یکس اند و ما فی الصرع فلهذا ملک یقطل الخواس الباطنه بالکلیه
چون بهوش می آید آنچه بر او وارد شده میگوید و در حالت غشی طاقت
ندارد و سختیهای هر یک می شود الا ان يكون الامر عظمیا متفقا و در بد
نات دین جنان بر نمی آید که در صرع بر می آید علاج قصه صافش کند و منفع
الصل بود و اینم دهند و در وقت بیهوشی بدو لوله بوماند از قبیل حنجره
الصل و لوله دیار احکم بندگان ازین شما کتک تا به ران و قد افزوده و
چون رحم مشتاق بوسه خوشبو است برای فرود آوردن آنچه در رحم را عطر
نهند و حمل خیرای خوشبو کنند اگر فرود باشد حقیقه متوطئه که عمل آرند غذا

ملا

و شاخ های خالی هم می کشند و با تویه تر عمل می آرند و علامت منوی است
و طلت خلل نباشد و باقی همه علامات مذکوره باشد علاج آن مختصراً

علاج

جماع کردن و باقی در وقت مجامعت به این علاج طبعی است رباعی نه را چون
در زمین آن رتبی که رگور و در چندین آن آورده می در یک نگاه مری

در این

موی در مرد جوان **بیماری در اراض** است و قصبه شریک است
ان در کتب از هم نفید موی و در او فساد بسیار بود و در شریک و اعصاب

آورده متصل به باشد و بی اثر کننده و منی از دهن این عروق با شریک
و دوران جمع میگرد و دوران جالضج حاصل میشود و سبب بی حور است

روح نفید میشود و خانگی در پستان خون جفص منجیل شریک و منی از فصد
است و به شش می آید تا او را صلابت تولید و استخوان حاصل میگرد

در این

است و به شش می آید تا او را صلابت تولید و استخوان حاصل میگرد
است و به شش می آید تا او را صلابت تولید و استخوان حاصل میگرد

از

درست لون و عظم حجم و جحر حرارت و التهاب و تشنگی و صوفه قار دره باشد
در کتب باطنی کند و اگر ضرر شود سپید شود و بعد از آن ضا و نمایند
در آن محل خطمی کلید لونه غلبه کوفته بخند عرق غلبه داخل نموده ضا
نموده در فیه لکه که در کلات کرده بر آن نهند و یا خرفه در عاب مثل عاب مر قطن
بصارت مثل عصاره کشیده غلبه و بند ما بر کرده بند نو بجا بند آید اما آنها
در ج نمایند تا بهین او به بکوره مثل دفتی شمع و مافلی و محصل لایه بر در موع
یکدل و در زبان اعطاط او و به محله ضا و نمایند از قبل کلید لونه و ابل
الکون همراه روغن گل باز ده بهضه لایه بلیس الادر ام اسکاره و کلید لونه
در دم بلغمی بود علامت آن بیاض لون و قلت جحر و خاوه مله و ماض قار و
در علاج چند مرتبه از جی بلغم را دفع نمایند کف آب و آن سر سبده ضا و
در تصفیه اضمه محله کشند مثل دفتی مافلی و محصل و کون و اکلید الک و مانو

سلج

خم کف

نسخه تجرید رسیده مصطلک کنند و اگر تمیز نهند بی نبات لطف کوفته بخته بخورند بر
لغصان باه این نسخه تجرید رسیده و از مویات علویان است بعد از این مایه
برادر حنیف حکیم محمد علی صاحب الدعا نوشته شد صفت آن افیون
کارزدنی خالص صاف نموده باشد وزن آن زعفران و حصه نیم افیون
خطای جو کو نموده و میان نارچیل که سه انرا کور اخ گرفته باشند پر کرده
انرا محکم نموده نارچیل را نیم گرفته در من بنبر مشرب کا و بخت کنند تا تمام شود
و چون رسیده در وزن کا و بریان هر بند بر آن مقدار که از روی نارچیل مرزد
در این شایم انرا در وزن بریان کنند بحد که هر که بالای نارچیل است نوشته شود
بسیار از وزن بر آورده خمیر از آن نارچیل حدیاس زنده پوست سیاه بکوب
نارچیل است جدا کرده آن نارچیل را با افیون که در میان آن است بپزند
تا چون مرهم شود پس در هر مغال از آن بسیار من سرخ مایه بخوبی از هر یک

موتیادام شیرین مغز چونه تخم خرفه مقشر از هر یک نیم مثقال طباشیر سفید صمغ عربی
کثیر از بزر النخ سفید نخل کاج جوز بوا از هر یک جادامک و عن بن نبات
از هر یک و مثقال کوفه و بنجه بر و عن بن نبات جرب مجوده بکلاس شده در بان
سیکسی سخی یا سکو مخلوط شود بقدر تجویز بند و با ورق طلا و با ورق نقره
در سیخ کرده بکند از شیرینی از یک حب تا دو حب این حبیل افیون است
و مغوی یاه است چنانکه شخصی که این حب را بی این نالیفته و در آب اس زیاد
بود و بعد استعمال کاج جدید کرد او را اسهال بر از آن مشکو متولد شد حب
افیون خراسانی است و از زعفران قدری مکسندیم بخندیدیم اسهال بندیدیم
صبح سحر دوم و عن بزر النخ دوم و عن بن نبات مرقد که باشد او دیر
در میان روغن القوام آورده افیون در میان کستد پیش از طعام بقدر نیم تخم
بخورد و بعد از طعام معمول کار بود و اگر عاجز شود قدری آب سرکه ام الصبار را

کرامت درات بعمل آمده و تخریب رسیده عجیب و غریب طلایی است صفت آن بی شب

در این کار و جوی ورق درق نموده در شش بر شش مقدار یک چهار انگشت است

دو ابر گرد و کج تند و رافضایکند از ندها باز شش بر اخذ کند و خشک کند

در کمال انداخته قطعه قطعه می ریزد و ندها در خرج نموده و زعفران کاهد و نموده
پودر ۱۰۰ گرم پودر ۱۰۰ گرم پودر ۱۰۰ گرم

در وزن جنسی لادن غیر شش بر کمال نمایند که مثل مرهم شود بعد از قصب

طله نمایند و در خشک بداند لبوب کبر برای جربان و صنف ماه و صنفه شش بر

دو دایمی ترکیب هرگاه سحر است فراخ باشد فایده دارد **باب بیستم**

در امراض صفای و شست اطراف حوض و در ماه اوسه و در حوض فاضل

بعضی گفته اند فصل اول در وزن و قیده آن عبارت از آن بود که بواسطه صفای

صفای با انس و در مجری که بالای اینست جهت جسمی لغو نماید و به اندرون

اینست فرو آید یا در خانه محبت شود اگر در انجا فرو آید از انجا قبله الاما

گویند و اگر رخ فرو آید قند ارج گویند و اگر آب فرو آید قند الار نامند و قند ارج

فوره و قند سر گویند و حدوث این علت از حرکت معطره و صیغه خصوصاً بعد خوردن بسیار

غذا و پرورش چربی کران و رسیدن خضبه بر بطن می شود و این علت علاج ندارد و این

لکین برای آنکه زیاده نشود آنرا اعتدال و حرکات فویه و صیغه جماع عقب طبع و اعتدال

منفی از نفول و فوا که رطبه و بر ماندن در حمام آتش از واجب است و او را دیر کاسه آتش بنفش

مثل معجون گویا بستر خورده باشند و پیوسته آنرا آب بپزند و اگر فرو آید و آب که در

شستند و چون از آب بیرون آید و مغلط مانند تاجایی خود و در وضو باد و بیرون آید

تجربه نمایند و تنوازه اکثریت رطوبت مراق و صفای می باشد علاج نظرون

هر که مکشاد نمایند حبه در یاج اخضر که فقه از فقرات نسبت از موضع خویش

بیرون آید اگر خارج مایل شود آنرا حبه نامند و اگر بداخل آنرا فقه و فصل و اگر

بی بی مایل تنوازه نامند و سبب آن اگر در دم حار و عطاسات آن همی و در حبه

در بعضی نقل نشد و تشکی و نار به قاروره بود علاج فصد باقی کنند و بعد آن
اندر کمالین بسیار کشته اند و نمایند مثل حبیه نیم گمان و شحم و جاج و مساق
از بونیه و خطمی و باقی علایجات در کتب معتبره مفصل شرح است لهذا قلمی نگذریه
در جاج او بیشتر از رخ غلیظ می باشد و ج است اگر از کثرت بلغم و برودت بود
در استانی سباض لون و قاروره و بطور بعضی که کم حادث گشته اند مگر و مسکه
نم زبانه شود پس از مضمون و دیگر علایم غلبه بلغم بود و بعد نوم و استلار و حور
بغلات و فوا که بارده داشته اند که دورشی در یا صحت یکن کرد و علاج
نیکی باشد و بعد آن مسهل ملزم باد و بریزه بورخان داخل کرده پسند و بعد شکر
در آن حاره و نماید و اگر در ج سبب و کثرت مجامعت بود منع سبب استعمال
راست و تمام متعلقات نمایند لیس و التحلیل و التلبس و اگر سبب امراض علوی بود
و علایجات آن بیان نموده شد و اگر سبب استلار و روق گیر که بر پشت هستند

این حرمت موضع هیچ جسم نیست و در میان عروق و حرارت و نقل و عسل بود و عسل از آن
فصلی است که نباید بعد از آن او در مطعیه خون شربت انداختن و مادر سندی او در کار
بوشند او جاع مفصل مایه است هر و حیکه در مفصل اعصاب است آنرا وجه مفصل
پس اگر در مفصل قدس بود مثل مفصل کوب اصالح خصوصاً اسامی عصبان نامند و اگر در مفصل
در کوب و تجاوز از آن موضع نباید وجه دیگر خواستند و اگر تجاوز کنند و اگر از آنجا
و حسی بود باز از آنجا که نیست فکرت باوه آید و اگر عسل شود فکرت باور کند و عسل
حادث شود عروق است گویند و از خواص این او را است که بخت نشود مثل او را که از آن
مواد نامی اعضا غیر لحمیه سی غلیظه مخاطیه سبب این اراض صفت مفصل است
مواد است و این مواد خون میباشد یا صفر یا بلغم یا بوه افایده وجه مذکور اند و در
بلغم بسیاری باشد و از صفرا کم و از سودا بطریق نادرات پس علامات و معالجات
قلبی میکند و عقد وجه مفصل و اگر مفصل صلب شد و جانی حرکت نتواند کرد و اگر

دری بود علامت آن وجه شدت خربان و حرمت و عظم اسفاح و عظم مض
در خنی فاروره و دیگر علامات خون بود علاج نخست فصد یا بن این وجه
در دو ریخته در دو قطر و الکاحان الوجع عاقل من المیتین پس این استعمال
در است نمایند صفت آن مفرغ خربانه مات خارج فصد نه مات است خارج
الغلبه باشد تمام سنی تولد و ریحان تولد و ریحان فصد پس نه مات بخنجر
و شانه کله فصد فصد تولد سائیده حله ده بوشند و در سبیل خنجر
رخنجن اخافه فرمایند فایده مملول حکیم محمد علی اصحاب فصد اول از آب کیم و کیم
در آب بکشد و بعد از آن مفرغ و سبیل و سینه و آفتاب خنجر و اگر حرمت
نیاده باشد او به چو سائیده و نه بکشد بلکه شیره عدا مات به این نوع استعمال
از تولد ریحان مات ریزه کرمانی شانه سائیده کوفته بنجته تناول نمایند عقب آن
شیره تخم خیارین و لانی تولد شیره خارج کشته شیره مفرغ خربانه مات

در پنج نعل در کلاب حله ده شیر کرم ضا و نمایند از جومات حکیم محمد خالص
در پنج روزی تخم مرغ لعنه شش عدد و در ۲۴ پنج پس سرور کان تلخ
در پنج نعل ضا و نمایند تبنه اگر دوجع موصوفت باشد علاج نمایند با رب
در پنج نعل امرو رده اگر ماده ملغمی باشد علامت آن بیاض لون و قلب التنا
در پنج نعل کمافه ماده و عدم الموده المخلخله و دوجع و غش مفضل باضیان
در پنج نعل مسحات و تقدم تدبیر مولد بلغم و بیاض لون و تعاقبت دهن و غلط
در پنج نعل قاروره علاج اول بلغم در قی و در کردن فایده دارد به اودیه بلغم قی
نمایند صفت آن پنج خربزه ۵۵ ماده اصل الوس ۵۵ ماده تخم رب تخم سبب
پوشانیده بنوشند و بعد یک کی قی کنند و بعد فی منفع و سبب بلغم و بند و جو
در پنج نعل بدون ترکیب باشد اودیه مرکب دهند سبب بلغم غلط و ابطی
در پنج نعل ممکن نیست که نفوذ در مفاصل که محیط اودیه ابریا طات کثیف صلبه

سند به افتراج چنانکه او را رفیق میگوید و لکن حاصل بدالمرشد

لصبيان و الحصبان و الترقنه المراره فیم صفت منصف و سهل لغیر

بر سپادش نه باشد مفرح خربزه نه باشد انجیر سفید و لاسی نه دانه مغیر منعی

دانه اصل الوسم فشره باشد ایر سانه کل زود فاشنه بخاویان باشد کور

نخاشنه زنجبیل باشد برگ دربان باشد عشب باشد اسطوخودوس کبود

باشد و در عق کاه دربان عرق عشب خوش شد هرگاه ثلث باشد مالیده

نموده کلفه اضافی سه شمشیر سائیده حل نموده شربت بر دوزی معتدل شود

میباشد و بعد از سه روز سهیل و بند و بین او و یسار کی ترید سفید محو

نموده خوش شد ثلث که باشد مالیده صاف کرده مغرولوس خاشخیر و در غار لغو

مالیده صاف کرده روغن بادام باشد داخل کرده بوشند غذا قبله خشک و سهیل

موافق قاعده مذکوره که بسیار جاد در اراض لغی ذکر یافته حب ابرج و بند و

برده پس سبیل باشد باضافه بلیه کمالی پنجاه و بعد بنقصه چون کور بخان هم
پیدا کند فایده دارد و یک است و دوست هم بی آرد و صداد که در دمو بی
ذکر یافته همان بعل آرد و درین قسم بنقصه این نفوف هم فایده دارد و صفت
آن کور بخان مصری شش عشره در اهرم سنار کی سبیه در اهرم خلوق صد و بیست
صد و بیست عشره در اهرم کوفه بنجته نفوف زنده هر روز بقدر و توله بر آب
سرد تناول نمایند بکروز در میان میدهند و دوازده مرتبه میدهند غذا
ال و کت عشره بنجته میدهند و جمع در ک اکثر بلغمی میباشد اهل مقیات بلغم
نیکنانند و بعد از آن منصف و سبیل بلغم و بند خوب بنقصه برای تعدیل
و جمع اوجاع مفصل نفع تمام دارد و عرق انس در بلغمی فی و منصف و سبیل بلغمی
در دمو بی فصد سابق نمایند و بعد از آن فصد عرق انس لیستفراغ منه الدم
بماده المرض و سر او را که واقع شود در اصد و سبیل اوجاع مفصل

خواه حار بود خواه بار و کورخان را حصصه لید المرض و سکه الفوج و فقه المصلح
و تنقیح من المواد و تحقیق مجاری باد و سکه کما حتی لا یغیب علیا المواد که آخر
و سکه حکیم محمد علی صاحب سرق الف از بران و فقه دیگر توحید رسید
مکرر بخت سینه شریف بلید زده مانده بلید کبابی مانده صبر قوطی مانده
سورخان سینه شیرین مانده در شیر به بادبان مانده جوب سینه یک خوراک کنته
یوسف توحید اب مرغ جوان بکوفت شور مایه و آج خشک و اگر بعد مقیده واقع شود
بیشتر خواهد بود الله از محبات آن معذور برای ادب معاصر کورخان مصری شریف
بلید مصطفی نجاشی بلید زده مانده زعفران و سرخ تربد اگر آبادی شش
و از سبیل سینه کوفت سینه شریف سینه شریف سینه شریف سینه شریف
نور و حریمات و در زنی بجان بد اندک حمی حرارت غریبه نامند که فیت
مشتمل گردد و متوسط خون و روح و شرفین و تمام بدن بسط شود و مرغان

در صفا

نور و حریمات

فی

انسان طبعی لایق گردد و احساس جسمی است بود و انما کما است نه الا احساس
آن بحسب حس منافع آخر و نوع ما فوقه و حس لما یکنه او معاجی الیوم و
اینها جمیع دفعات و التماس الحی الخاطر بر که بدن مرکب از ارواح و اعصاب و اخلاط
است پس اولاً اگر روح گرم گردد و گرمی آن بدن و سایر اعضا را نیز گرمی آید
گویند و اگر آن را حرارت برسد به بعضی اصلیه خصوصاً قلب تا شری نماید پس ارواح
و اخلاط و سایر اعضا جمیع ذوق خواهند و اگر اولاً لایق اخلاط شود و بدن
عنوت گرم نماید و خوش نامند و اگر عنوت بعد از آن گرمی غنی خواهند و بیان
بریک است فصل آن را از آن گفته شود فصل اول در جمیع لوم و آن به شرح بود که
اولاً روح را گرم کند پس از آن توسط قلب و شریان بنحویع اعضا منتهی شود و این
سبب از اسباب یعنی خارج بدن و باقی بانه یعنی واردی نفس حادث میشود
مثل فرح و غضب و فرغ و غم و هم و سهر و نوم و فکر و توب و استغفار و اعتقاد و حجب

و بعضی در خوردن و طعام در معده و بعضی در ادرام در ظاهر بدن و ملاقات اشک اشک
و شامل اشیا حاره و خشنای تاب سرد و در تنگ حکام کسی را که عادت بخورد و از کار
و تر که گرم و خشک که این نسبت یاده از یک و زبند و میتوان که تا سه در یک
و بعضی شش در گفته اند و این قول بعید است مگرش عدم تر نفس و قار و در است
و ابتدا بدن ناقص و نکر کردن و نفس مضبوط میباشد و گاه باشد که سبب
انچه در بطن در ابتدا در بر خفیف و قلیل مشوره میشود و بطریق مادر اگر انچه در بطن
بود ناقص میشود و جمع اعراضا حقیقه گاهایی حراره حمام بلالذع بل سکت یادی و
بهر وقت که عوارضت میکند با او اعراض خور میباشد مثل خونت بن و دیوانه
نفس و البته آن واحد میباشد و عود نمیکند و لیس لاکتیه خطر دارد و ادره غیر الهام
یقینا ای حیات ازان احتیاطی تدبیر با علاج هر یک مفصل و کتب مطبوعه مذکور است
علی الاجمال معاینه سبب بود مثل نفخ و تسلی و غصه و حراره و همه در سبب است نفخ

درجه تندی در جوته و استفرغ در اعتدال و دفع و استحباب و سد و در
پیش از ام حی لوم از غذا منع کنند تا در رخیه و غذای لطیف صالح الکسوس نماید
فصل دوم حی و ق و وی است که حرارت در بدن به عصبی اصله مختص قلیت
کرد و پس از آن بار و اح و تمام اعصاب است کند و اضافی رطوبات مذکور
بدن نماید و آنرا درجه می باشد و توضیح این موقوف بر دهن این مقدار باشد که
در بدن و جنس رطوبت یکی را رطوبت اولی گویند و آن اخلاط اربعه است و
دیگری را رطوبت ثانیه گویند و آن مرد و مست فصول و غیر فصول فصول مثل
فی فصول و مخاط و غیر فصول در چهار قسم است اول آنچه محصور است در اطراف مرقه
شوریه سافه اعضا و آن رطوبتی است که منجیل از صورت خلطیه شده شروع می نماید
در قبول صورت عضو و آنرا رطوبت افواه مرقه گویند و دوم از آن رطوبتی است
که بر اعضا مثل ششم برانگشته شده است و این همان رطوبت اولی است که از مرقه

شوریده شده طرف فرج اعضا آمده و فایده اش آنکه هرگاه اعضا سبب حرکت
عینه و استخوان شوند آنرا کردند و در قد آن غذاست چنانچه غذا را شود و آنرا رطوبت
طبی مانند و سیوم طبعی است که قریب به عهد با انفعال و لوق با عصاره است یعنی رطوبت
است مثلاً بگویم اعضا اعتبار از آن شده است الا اینها قریب عهد با یا الا انفعال
صلت بقرب رطوبت رجوه القوام و دو حالت الی جوبه من طریق القوام اعضا
لخفت عن انواع الرطوبات و جدارم رطوبتی که اتصال و التیام اعضا است
و آنرا رطوبت منوی گویند پس هرگاه حرارت افعال رطوبت اطراف و قضا
نموده شروع و افعال رطوبت طبعی میسند مخصوص بهم بود و هرگاه افعال رطوبت
طبی نموده شروع و افعال رطوبت و رتبه الانفعال نمایند تا خفید و بنویز و لا فصل
من بلع اساده و هرگاه صفات را افعال نموده شروع افعال رطوبت اصلی نماید یا
تسمیه باید و هرگاه احمی من گویند و هرگاه ضمن اخرین قسمی بهم خاص بود و قسماً اول

باز

باسم عام نام گذاشتند **تند** هر چه بیان نموده شد مذکور شد هیچ وجهی ندارد
و اکثر از غده بین هم است و آنچه در رتبه اول بود مفرش شکل و عکس
آن و آنچه در رتبه دوم یافت می شود آن باشد مفرش آن و عکس شکل
آن و اگر باخبر دوم بود و در رتبه سوم را عکس نبود و همی در اکثر انتقالی باشد
مثل حمایت محرقه نگاه مدلی باشد و حرارت آن و قلب اعصاب اصلی تاثیر نماید
مثل درم حار که در صدها حادث شود و سبب حرارت آن و قلب نماید
از اسباب است به تیر می باشد مثل غم و هم و صلب هر بود و خاصه در سن جوانی است
حار و در نازا جزا و جران که از اسباب است که قلب را گرم کند و حالت زهر را که بعد
قلب را دستگیر کند واقع گردد و این نیکه مفود بود و نگاه در کتب باجمعی
باشد و بدترین مریضی است که با کس نیست و عکس است که نهضت
و دفعی و ضعیف و متواتر بود و در حالت ثابت باشد و در نگاه و بردی

بگذارند حرارت اندکی معلوم شود و بعد که تازمانی دست نهاده باشند قوی تر گردانند و
 اندکی میل بطن کند و این دلیل قوی باشد بر این نب و این نب بر حشاش سنگه سوال
 محسوس شود برای اینکه هم خون مزاج اصلی گردید و موضع شریان کرم خواربیه بر این نب
 باشد و در بول و مثانه محسوس گردد و او ال الی حد از بول و کون بطور اندک اگر از آن بماند
 فی شبیه صفراغ النخاع و اصغر بن علی است و بعد که غذا خورده شود و بعد که عین نام ظاهر
 بب ظاهر تر شود و بعضی قوی تر گردد و میل طرف عظم نماید که از صلب می آید و اگر
 نیز در او شعله فریاد عظم و کمال الاطباء فبطون ان القدر البصر هم اذ بطون بر این گرد
 ان ذلک الاسد و سبب دایره لاسب العبد از جنم و هم العبد از صلب کون و اگر از این نب
 درشتی دیگر هم بعد غذا تغییر در احوال شود مثل فحیره و طول و کسبه و ثقل و سبب
 اعضا و بدست اطراف تغییر بصل لکن در حقیق و توای باشند و حقیق از این نب از این نب
 خبر نیست شرطیکه ماست و دیگر که نب و هر گاه از ابتدا نب و نماید و بد رجحان بول نب و از این نب

در اینجا حشاش سنگه سوال
 از حشاش سنگه سوال
 حشاش سنگه سوال
 حشاش سنگه سوال

در صورتی که در وقت صبح و عصر زایده گردد و عین ظاهر گردد در مرض این شهر در عین
در سرهای استخوان ظاهر گردد و صدغ مادره تپند و پوست پنهان
در وقتی که در وقت تاریکی از شره برود و بدانی ماند که محتو محبوس و حبس
در وقتی که در وقت تاریکی و موی دراز شوند و قمل بسیار شوند و غصه
در وقتی که پوست شکم ظاهر شد و گوش کوچک گردد و در بول دهنه پشه و چنار
زایده تر میگردد و ماکه بدرجه دوم رسد و هرگاه از درجه دوم تجاوز نکند برجه سوم
رسد موی زیر بدن گردد و ناخنها کوچک شوند و بی پوست استخوان هیچ باقی نماند این
در وقتی که در وقت صبح و عصر زایده گردد و عین ظاهر گردد در مرض این شهر در عین
در سرهای استخوان ظاهر گردد و صدغ مادره تپند و پوست پنهان
در وقتی که در وقت تاریکی از شره برود و بدانی ماند که محتو محبوس و حبس
در وقتی که در وقت تاریکی و موی دراز شوند و قمل بسیار شوند و غصه
در وقتی که پوست شکم ظاهر شد و گوش کوچک گردد و در بول دهنه پشه و چنار
زایده تر میگردد و ماکه بدرجه دوم رسد و هرگاه از درجه دوم تجاوز نکند برجه سوم
رسد موی زیر بدن گردد و ناخنها کوچک شوند و بی پوست استخوان هیچ باقی نماند این
در وقتی که در وقت صبح و عصر زایده گردد و عین ظاهر گردد در مرض این شهر در عین
در سرهای استخوان ظاهر گردد و صدغ مادره تپند و پوست پنهان
در وقتی که در وقت تاریکی از شره برود و بدانی ماند که محتو محبوس و حبس
در وقتی که در وقت تاریکی و موی دراز شوند و قمل بسیار شوند و غصه
در وقتی که پوست شکم ظاهر شد و گوش کوچک گردد و در بول دهنه پشه و چنار
زایده تر میگردد و ماکه بدرجه دوم رسد و هرگاه از درجه دوم تجاوز نکند برجه سوم
رسد موی زیر بدن گردد و ناخنها کوچک شوند و بی پوست استخوان هیچ باقی نماند این

طباطبائی بنویس تو که کل کافور بان ۶ ماهه براده فصل سفید تو که کلاب الی برقی
 و زبان انار در ورق نغده و قند سفید انار چون سازند غذا مارا شیر شد
 در حمیات خطیه و ان سنی بود که اول کافور است لاجی اخلاط کرد در گرم
 ناید پس ان سنی سخت لغت و روح و سایر اعضا رسد این سخت که لاجی خط
 میکرد و از دوحال خالی نیست خط را مقوض میکند یا نه اگر نمکند لو جوس من
 و دقت و ان از غلبان دست و یا متغض میزند و انرا حمیات عقیقه خورند و
 ان بر دست یا سیط است که حادث میشود از عفونت خط و احد و یا نر
 که حادث میکند از عفونت و خط یا اکثر ان و سیط موافق عدد و اخلاط حکما
 ان حساب را می کنند خون تقفن بندیرد و موسی نامند و دریم صفاد می است و
 تقفن ادر اگر داخل عروق است بعد از قلب و کبد عیب لازم گویند لاینا باشد
 اگر تری قلب و کبد بود محذوف خوانند و اگر تقفن ان خارج عروق مثل فرج اعضا

سوزده شده حکم
 بعضی اوقات بعضی عروق
 خنده هم در وی هاله
 سوزده شده کافور
 سوزده شده کافور
 سوزده شده کافور

بعده و کبد و مراد و طحال باشد و اگر خواستند و سمک سالار و در بود و مادی بود

در جمیع تقدیر خواه صفاد اخل عروق باشد و یا خارج عروق از و حال خالی

نیست اگر رفتن عروق داخله گویند و اگر بطریق انحاد و مروح و مختلط با لیمو غلیظ

بود و داخله نمایند و سیوم بلغمی است و عقیق است آن اگر داخل عروق بود و نفقه گویند

و اگر خارج عروق بود و نایب شوند و چهارم بود و او سی است اگر نقص او اگر داخل

عروق باشد برین لازم گویند و تنها بالبرع لاینها باشد و با وجود آن بسیار است

و اگر خارج عروق باشد برع و ایره نامند و اما حیات مرکب ترکیبی یا از اجزای

متباعد است و یا از اجزای متقارب و با از انواع حبس اجزای است و با این

میشود و خوش آن سببی است که از علل آن و مبدون عفت است حادث میشود و علت

آن سخی و در جشم و انتفاخ و تمدد عروق و کربانی و کسل و عظم نفس و سرخی قاروه

عدم تشویه و عدم ناقص و صداع و حرارت و غش و عطش زیاد و از جرمی و می گویند

و بعضی علاج نخست فصد است که اوقات تمام فصد کفایت میکند پس اینکه
این خمی دم است و استخراج آن بدون فصد نشود و گاهی در ابتدای فصد این
بخش خون میگردند که غش میشود و همانوقت بتیغ ایل میکند و اگر بعد فصد قدری
بماند اثر بر او و به مطلقه خون و بند و کولت سرگشته و اضمحلال بر مرد است
تا بعد خمی مطلقه و آن بتیغ است که از عفونت دم در وقت حادث میشود و آن صفی است
و تریب یعنی بر است فوه و دست و سحر خمی زاده باشد و عفونت دم زاده
تحلیل بود و در این صنف بدترین اضمحلال است و دوم متناقص است یعنی تحلیل زاده
و بعضی باشد و این صنف کمترین اضمحلال است و سوم یعنی بعضی است و
تحلیل بود و این بتیغ لازم میباشد علامت آن حرارت وجه و عین و اقلای مرق
و غش و کر و ضیق نفس و حرارت غلظت قاروره و عظم و سرعت و اقلای نفس و عدم
حرارت اندام و صداع و غش بدن و عطش بود و درین قسم برهه میباشد و شد او

بطریق غیبی در حرارت آن مثل حرارت حمام میباشد و عرق نمی آید بکدر در آن
بحران تار و پودم میشود و اذالم نظیر اثر انفجاریه الثالث الرابع لایکون البیض
فی آب و کدالک اذالم نظیر اثر انفجاریه البیض کون علامه طول الرض کون فی
انفجر بالدم خلط فی الاثمن ان یقع البیض فی الرابع و اینست صیانرا و اینست
اشخاصیکه کثیر الالم و اسع العروق باشند بستر عارض میشود و ایام آن اکثر در ریح
و قهقریه است و سبب انفجار بطریق و قهقریه و اینست و اما وجود اینست طبیعت
شدن کمی در اعراض علامه موت است علاج در روز اول با سبب فصد سبب کل
نمانند و انظار ریح کشند لان فی نفثه نفثه و بعد جارم اشربه و ادویه مطفیه خول
استعمل آرد صفت آن عناب وانه ابو بخار وانه بکثرت ستره بخت شرب در وقت
عند شرب آب توده کثرت صبح بدون عناب البیده صفت نموده و یاد آید حال آن
بعد از آن مراد و ده شربت بنور و توله حل کرده باشند و موافق قاعدت

عقودی که الف الذی و کز می شود و بعد از حیدرین داخل فرمایند و اورا سبیل
رند با ضافه فلوک خدایه که در تریندی شیرخت بود تر کنش به کوه
خدا که در شیرت نیلوفر و کوه و کامی بدون حب سده او و به سطره
از قط او و سبیل و بند مضافه ندارد و صبح سبیل که تیر بدو سبیل عقود
و هم سبیل سبیل آردند اما اگر شیرت بدو غن اگر ضعف شد آب غلبه خشک
است و صوبی خارج عروق حیما شد که حادث در اورام اعضا باطلی مثل
انواع در آن متعفن و معده و جگر و کلیه با علات و معالجات اینها در کوششی
عقود و دومی سرد و کونه است کی انکه ماده اندرون رگها متعفن شود و آنرا
باید که گویند خواه خالص شد و خواه غیر خالص شد و دوم انکه ماده خارج عروق
باشد متعفن شود و از آنرا عابره گویند اگر ماده او صفادگی صرف بود و عابره
بود و اگر رگ با نفم باشد یا بطری که جدایی در هر دو محسوس شود عابره خواهد شد

1877

2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841,

31. 10. 15

مجلس ۱۰۰

و چون علامات و علاج هر یک بترتیب شروع تعجب خواهد نمودید که از ارباب و کما
بیشتر واقع نمیشود و تعجب علامته خاصه این است که یک دره بود و یک دره نبض
مگر آنکه و تعجب جمیع شوند از زمان هر روزی آید که قال الفری فی ذلک عینا
نائب کلوم فلا محمد علی النوب الدلاله علی نوع المرض ملک اعتماد بر حکما خطا
و سبب این نبضها که حرکت در خارج عروق متعفن کرده و علامت از
عطل و صاع و سر در کتب نفی و جفاف لبان در راه فم و عینا
فی صفادی و سرعت نبض و ناز به فارورده و الطلاق بطن و شوره و نقص
شدید یعنی در روزه چنان نماید که کوزن در وی تیرند و دست زمان بسیار
و در گرم شدن و چون نبض و آید عرق بسیار آید و اکثر حوادث می شود این
تب و اشتها صیکه از جهات چهار دایره بود و با یک تنگ سابق او دیده و اغذیه
مستحقه خورد و باشند و نبضها علی باشد علیه الرحمه التخریه قصیره من اربع الی تسع

سلامت و بد اکثر دلانجا در لقمه مادتها و سرعت تحللها من انشی عشره
در این علامت خاصه من علامتهاست انکه نه همان بود غلبه خلص نباشد
بعد از یادتی زمان نوبه بر این دوازده است معلوم میشود بعد خلوص آن در
طول ایام منفی شدن خاصه من دوازده باشد سبب انکه بتدکوار از اراض
حاده پس بحال کلی آن چهارده میشود و انما یفقی فی نه اه الا ایام سبعة و اربع
در یازدهم فی بومین که از طبیب بعض خطا شود پس در یازدهمین نوبه اینست
جفت و طاق برود و میشود و اما در روز طاق پس طاهر است و اما در روز جفت
پس این طاق میشود که روز اول و دوم است باید و در سوم جفت و در چهارم
پس نوبه کند و علی نه ایام و اما در روز ششم که بوم سبیل است سبیل بندد بلکه
نوش ششم روز نهم سبیل بندد زیرا که بحال روز نوبه واقع شود میشود و طاهر
که روز بحال سبیل بندد و این مقام فضل و عین است و اما حکم محمد صالح

دوم نیم بود سبیل و او ند چون تدبیر کجا بود و بفضل او تو گشت نه بهمان روزیست

دور شده و باز نباید غسل صحیح فرمودند و دندان اطباء زمانه شکست

علاج جمعی صفادسی حایضه که بطریق نوبه می آید اودیبه در شربه به مبرده و شربه

عفت ال شیره موم که دانه ها را بپوشاند و در وقت غش ب

در بر آورده شربت بنویس و در توره حله کرده خاک به نماند باشد به بنوشند

درودیم بحسب و رسیدم معتمد مار و اسه اضافه نمایند در حد علم

وتم بندها تم حصار من اضافه فرمايد و در بنم حصار من موقوف مقرر نموده

حال در ششم مغرورم بنده از موقوف نعم خدایین بحال و اگر در ششم غرض حاصل

کامیاب و بدین فضایه نذر و پیش از ششم کم کامیاب کنید روز بیستم کم

در نیم فصل و نه معلوس بود شربت بود در بخش بود در بوی

البيده حليمه كلفها قبايل سوله شيخ حاكمه زرعين ما دام ماشا صافه

در از فصل
دوازدهم
که در بیان
است

شربت بنوری معتدل و دوز موافق شش و مده و بعضی اوقات چکیده کمانی

مجلس

اگر حال بود و یا کاسنی مروق اگر حال نشود و یا بنید مروق بعد غلبت و کم نشد
 غدار در تریب شد مایه التبر و در سبب آب فلیه خشک گاهی و رطوبتی گاهی
 و اگر در آن گنجین فیند اگر سر فیه باشد و مایه الی در غلبت و بطریق مایه
 دید **کشد** و اگر خالصیت و بند و فوت هم مستعد نمایند و اگر کاسنی مروق
 با کبدیه باز سبب و بند تا مخفی مغفه حاصل شود و غلب لازم است ان نفس صحت
 در عروق بدن علامت او است که در غلب حاصل گفته شد و اعراض ان زیاده از
 غلب حاصل می باشد و اگر در علاج آن خطا واقع نشود از غلبت روز تجاوز نمی کند
 علاج هر چه در غلبت گفته شد بی تفاوت استعمال نمایند حتی محرقیت صفرا و
 بود که مایه ان در عروق حوایه قلب کسب مقتضی شده باشد و این نیز لازم نیست
 دانسته و غنی می نماید علامت درشتی در ریه و سیاهی زبان و کربشگی و
 کربش دل و صداع و زبان و فرو رفتن چشم با غنی علامت غلبه بود و در

و باید دانست که بحال محرقه لوق مانعی یاید استعمال مایه عا باشد و کسر
در وی کمتر واقع گردد بشرط آنکه خطا در تدریس آن نشود و علاج آن علاج عیب باشد که
خالص بود آنگاه انعام در تدریس مایه گردد و در حقیقت آنکه در تدریس مایه خطا در تدریس
کستند غذا بدستور در جمیع مقام حیات صفراوی و حالت اشتداد و اشتداد حیات و اشتداد
خالی بر ساقهای کشیدن و خطی که در صداع صفراوی در کافیه بگویند و در تدریس
شاخهای مبد و خیار و کدو و هند ماه برود و در خواست مایه در **مقصد که** در حیات و اشتداد
کشدن و با تدریس از چهارم معنی است زیرا که مانع بر عاف خواهد شد بلکه مایه که در تدریس
این صریح بعد از چهارم عمل آرند و اگر بعد از چهارم معلوم شود علامات بر عاف و تدریس
در معلوم شود پس آنچه را بکنند و اعانت بر عاف مایه غلبه غیر حاصل باشد که تا
شش ماه کشند و آن سبب است که حیات میزود از امتزاج صفرا با علم نوعی که اعتبار
مینماید علامتش زیادتی تدریس بود و در دوازده سبب و علامت که در حیات است

یک سیاحت بخت افتراج صفوا با علم علاج اگر بعد الخوص شد بهین علاج باشد
در خیرت نهند که سهل است و اگر بعد الخوص بود و به دفع صفوا و بلغم
نشدن روز اول اصل الوعش باشد سبستان او نه بزرگ زبان باشد
و نیوفرم باشد و نیز مفتی او نه غلبه بر نه جوش سینه باشد نموده کاف
بدان نه شیر و موم که در نه مانده اضافه نموده شربت نیوفرم و دانه چاک باشد
باشد بهوشند بعد آن تخم خیار پس توده در تخم نه مانده و با نه موافق قاعده مذکوره
استعمال نمایند و در ششم که در سهیل است در بین دفع مرکب سارکلی در جوش
ماده اند و موفلو ستر تخم مالیده باشد نموده مخلقه اقلانی به در سهیل حله
روغن بادام داخل کرده بپوشند غذا از قلیه خشک که بر روغن حمی ملخی و ابیره و انار
موافق بهر گویند و آن نمی بود که هر روز آید و ماده آن ملخی بود که در خارج
مقتضی شود و در هر روز بود خصوصا اگر در حریف شش عارض کرد و در زمان باشد

محمّد حسن

4

1

10

سائیده حلزونه خاکش نشانه باشد غده انورمای قلیه باشد بجای روشن روشن
ادام نماید از بند و برشیم که در سبیل است و بین سینه جو شیده که سنا رکی اد بود
بعضی خفگی ترید غیض باشد با و این بهانه بجای بان باشد و عرق با و این
عرق کا و زبان سحر خوانند هرگاه ملت نماید مالیده صا کرده موفولس کلند احاط
از دست این حلزوه روشن با دام باشد افزوده باشند هرگاه ترید و سبیل
داخل کنند سبیل مرد داخل کنند خون مصداق است و صحن سبیل ترید و بند کم گوچه باشد
و عرق با و این با و سحر خوانند ملت که نماید مالیده صا سموده بجای خطی
از دست نکات زبان به و در حلزوه باشند سبیل و هم و هم از و هم به سبیل و هم
در چند و بند و بلیه کالی با خافه نمایند و بعد از سبیل چهارم فرض غایت به هر در شیر
با و این به باشد به سبیل مرد ای حار است حال فرمایند و با حکیده کاسنی و با و این
کاسنی موافق شش و بند فایده و رسا صحن کاسنی حکیده کم کاسنی با و سبیل و سبیل

صافی ازین که هر طرف او را برسان بسته باشند بگذرانند و مالش بر روی شش
اندازند و ایراد بیاله کلان گذارند و صیکه عرق تمام بگذرانند همچون عرق را در صافی
اندازند و عرض از شش تا صافی من عمل کنند و صبح بارها کرده بطریق مار پس بر روی شش
شروع نمایند و اگر ضرورت شود در همین آب گاهی او را میسوزانند و اخلایند و میسوزانند
و صبح میسوزانند که او را در میسوزانند و آب از این آب گاهی فایده در ساختن گاهی
مروق میسوزانند بر گاهی سبز تازه اگر در و غبار پاک کرده بدون سستن کو تخمه
عصاره را بگیرند و در بهار قلعی و اگر بگذرانند و جوش بدهند و صیکه مالش است بسیار دانه
نمود و در نمایند و مارها او را بر این میسوزانند و طریق ساختن سبز در وقت سستن
مدست و بطریق مار و پس میسوزانند و میسوزانند و میسوزانند و میسوزانند و میسوزانند
عروق قطع میسوزانند و علامت آن جمع علامت آن نامی دایره الا این که با این فصوص
تمییزات مکرر و صیکه ماکل فصوص نمایند و شش به میسوزانند و عروق میسوزانند

نفع یعی تبادل غذا قوی می شود و در شبان روز شش ساعت بخور آن بود که
علاج مثل علاج مواطیه است اگر در آب گلابی قرص غایت حل کرده و به نراغ است
بی هیچ دایره بت سوداوی گویند که ماده آن در خارج عروق متوقف شود و این
بت یک روز می آید و در روز نه و زمان احوال ببت و صبر است علامت
است که ایند منافص کند و تکرر شدید در قوی و وجع مفاصل و صلا و صغر و
لغات و بطوان و چون گرم شود حرارت آن زیاده از حرارت مواطیه و کمتر
از غلبه و لالت میکند بر این نسبت کوبت و مزاج باریک و وقت زغیر
به بر مقدم از تبادل عدس و کرب مثل آن و کمر است و احاط می شود زیرا که مرده
بود اکثر از احتراق اخلاط پیدا می شود و اکثر حدوث آن بوجیهات غنی می شود
و سبب احتراق اخلاط و تری آن از استبداد حرارت نازی و تحلیل اجزا لطیفه
اول اخلاط پس اگر همی سوداوی از احتراق سودا و طبعی بود علامت آن همین ^{علامت}

مکتوره بود و اگر از احراق بلغم بود دلالت میکند بر آن حدوث ثبوت بعد از طلوع آفتاب
و بالنسبه لنبض و قوت لب و دیگر علامات بلغم و اگر از احراق دم بود دلالت میکند بر آن
بر آن علامات غلبه دم و حدوث آن بعد از طلوع آفتاب و اگر از احراق صفوا باشد دلالت میکند بر آن
میکند بر آن حدوث آن بعد از صفای صفای و عطش و التباس و لول و درین محلی
میباشد و از این نشانی عدم الفج میباشد و بعد از آن مثلون بون موده و در این
که از آن بود و ابد میشود و در انحطاط او و غلبه میشود و اگر بود از راه اول و غلبه و اما
دفع میشود و این علامات فسخ موده این جمعی است که ناقص و بر کمر کرد و می تواند
خواهد و نقل بر و یا به بعضی معجز و بعضی معجز الحی علاج اگر از احراق دم
بود و علامات دم ظاهر باشد قصد سابق از جانب من نماند و اسهال شود و اما اگر کسبت
و غذا را بر شیر برای شیر بد و در طریقت و مطلق دهند و اگر از احراق بلغم بود و سهل و ممتنع
بلغم دهند و این عمل داخل کرده و اگر از احراق صفوا باشد اخراج آن از او و در

کس
درمانند مثل آن بخار و سبستان و شقی و اصل الحس و شقی و کاسنی و کلبه و

حال آن و کلبه و مارا شیر و بند و اگر از غنوت بود و از طبع بود و منفع و سبیل

درمانند صفت آن و در منفع حمی یعنی اسطوخودوس اضافه نمایند و در سبیل و منفع

و افق قاعده مسطوره اصل کنند سبیل و هم و در از هم همین دهند و در سبیل شتر هم

در جو شنده پوست بلیله کبابی سه شانه پوست بلیله سیاه سه شانه اضافه کنند و گوشت

در کاسنی جکبه و کاسنی بر دق و قرص عاقبت بند بر کاسنی و فایح لاجورد

نول از سبیل است که در وقت ضرورت بکار آید حمی به لازم و آن است که او

است که ماده آن داخل عروق متعفن شود و بانی ناقص و قشریه نمیشد و

استند و در حامی نماید و در بانی زبان فایده میکند و علاج مثل علاج ربع دایره بود

حمی و سبیل و سبیل و در موا و غلیظ متولد شود علاج آن مثل علاج ربع بود حمی و سبیل

شاید که در ظاهر سبیل کم بود و در باطن سبیل و بانی شکی و سبیل است و ماده آن

بست علمی ز حاجی بود علاج منفع و سبب بلغم و نند جمی لغو و بانی باشد که در بطامین

سرد بود و در باطن کرم و بانی بسکی و لبب اضطراب عظم بود و ماد و این بست دوی کرد

بلغمی زنج باشد و کاهی از صفای غلیظ اگر علامات بلغم باشد علاج بلغم مانع است

صفو باشد علاج صفو است و دیر که جمیات مختلطه و ان نیست که اود و ان محظوظ

نمیباشد اگر از نور ته بر غلیل در اهل و شرب و اصلاح تدبیر کنند و یا از احتراق

اخلاط شود علاج دفعی است و غایب نماید و دفعی لطیفه کنند جمی حصه و جدی صفای جمیات

مختلط است و سبب جمی غلیظ و دم و سبب غفوت باشد چنانکه عارض شود غلیظ

و عصاره که بعضی اجزا از بعضی جدا میزند اجزای هوایی طرف بالایی است و کبک

الغاب الطرف خارج شود و نقل ارضی نه نشین میشود و مینماید باقی ازین بر دوشی

نفع متبایه الجود و این غلیظ که در دم حصه سی و حصیه میشود و از دو حال عالی

ماطی است که از حرارت غیری و قوی طبعه عارض میشود و چنانکه طبعه از قوی

انما حصول نظیر اگر پیدا شده اند از لبن دوم طشت دفع منیای سبب است که خون
انما منین قوی گردد و جملکس قط میشوند اسنان که در طفولیت پیدا شده
و حتی آنجا قوی تر از آنها که قادر بر مض و کمر باشند میشوند و ممکن است
در جری کرم و برنجنه شود و از خالی جای که کرده اند بچشد و چون دم بچشد
از آنست که در جلد نورانی نگردد و اگر در دین غیر طبیعی است از اسباب حاجت
است مثل نورانی اخلاط و از این حاره مثلی اردم و کثیر الاستحال از
این و مشرب لحوم و ثمر و اغذیه و او و به جالس بر در منیای سبب است
اخلاط حصه جدیدی و این برود از بیماری و بابت و بر ششیری که ظهور نماید
خلق بسیار در این بیماری گرفتار شود و ماده جدید خونی باشد که مقدار در بطون
مایل شد و از نهایی او گشت جم میشود مثلاً بدس و یا کلان تر از آن و از این
برداشته شود و برود و بی رگم کند و ماده حصه خونی بود قلیل المقدار و مایل طرف

صغیر و دیوبست لهند انشور او کو چک تر باشد مثلاً بارکادوس و ملخص بایدن بعد از آن

و به الاختلاف انما حدث من اختلاف مزاج البدن فی الحرارة و البیوسه و الخاوند

و الرطوبه علامت ان حی مطلقه و در پست خارش لغت مریدین و در خاوند

جلده نقل بدن و حرمت صحر و کرب و سیمان و دوع و صدام و غیره تا غلبه دم و صفیر

النفس معال و در و کل و بوس برگاه اسن انار بدید آید خاضک نیز اگر حصه

بر بنایان باشد حکم باید کرد که حصه یا جدی به بدینو علاج و فصل رس و صنف که

جدی است اگر طفل نهاده از دو سال باشد بر کمال خون از رو گیرند و بعد

باشند اگر دو سال بگذرد برای بر نادن شیر خورند علاج اگر چه است و ان

اند که در او ایل شش از بروز فصد و زو گیرند و تیرید و سفید لاکس معمول است

زیرا که بعد از بروز ثابت نمیشود و گاه باشد که شده باشد و طبع غافل شود و خوب

قتل مریض کرد پس صواب است که ماز در ثابت شود و روق غلبه بخوبی

در قیام که در زبان سرور غنای لایسی شیب بسته صبح حاکمی و دماشته مردارید

سایه باشند پوشیده غدا ثبات بر روز خوشنده و بند صفت آن کوثر نفی

اگرچه غنای لایسی اصل الویس مغشیه باشد و در عرق غلث الشعب بختونه عرق کاوان

بجمله یخوت هرگاه غلث مانند مالیده صفت نموده حاکمی شایسته مردارید

داخل کرده پوشنده و اگر طبیعت نرم باشد جوایس بند صفت آن در عرق بار

بجمله شیرت حب الاسل تمردارید ابرخ شمع حله کرده شاد نمایند و اگر

صفت زیاده بود فقط عقیبات بندند و ادا حاکم دماشته پانی معمول است که شل

از بر در وید از بر وید بندید بد آنکه خوشنده در حاکم و فنی میدهند که هرگاه در بر

گویند و ناام سر را در پس بندد و اگر ایام یف و طفل اعطس سار باشد و دانه

خود بخود بسته باشند سر را در پس و در بنجال اکتفا بر عرق کاوان زبان عرق

حاکمی مردارید و سبکیت و پس اگر طبیعت نرم باشد و ترا خنده باشد و عرق

بهر حال

۱۲۷

میگوید و در کشتن شخصی دیگر انتقال می نماید زیرا که آنچه در دین سیمیه از ابدان
مجموع بر می آید و عوض آن هوایی تازه در او بدین ابتدا داخل می شود و این
نیمه از آن هوایی تازه سیمیه از استیصال دیگر و متبلایه این بر صفت می شود
آن بتی در دوزخ ظاهر شود و باطن کرم و قوای نفس و بدبوی آن در کرب
و عطش و غشی و خروج لغی و برار است و سحر فحش بود و او به نیت بود و در هوا
علامات و باطن هر چه مثل فلت ماران و کثره شب و جرم و کدورت هوا که
در پی غبار و بار بود و روزی بی غبار و هر چه در آن کس مثل موش و غیره
از انواع حیوانات که از آشیانه خود مکرر میزد و فرست می نمود اگر چه در آنجا
بعضی با دیکر به علاج مرد می بدن را از اخلاط مودی پاک کنند بدین نوع
ماده و اگر غلبه دم باشد فصد کنند و خانه را از عطرها پاک و ده و کلاب و کافور و غیره
بسط دارند و قندیل هوایی نمایند که محیط ابدان است و متصل است که را بکشند و بیشتر

او دیده برده که در غلبه خالص و محی محرکه مذکور است بنشیند حیات مرکب بداند که در این وقت
 ترکیب واقع میشود و حیات بر سه قسم است یکی آنکه انداخته بود یعنی یکی زایش و دیگری
 باشد که دیگری آید و دوم مساوی بود یعنی یکی مرود و دیگری همان زمان یکای
 او قیام شود سیومش که بود یعنی زمان اخذ و ترک هر دو ما هم بود و فنون کتب
 آن سیاست آنچه را نام نداشتند شرط علت و عب غیر حاصل بیان آن در سبب
 نموده است سبب اینکه اگر چه مرکب صفوا باشد ما بلغم است لکن سبب است خارجیه
 بمنزله یک خط باشد و شرط علت است باشد مرکب از صفوا و بلغم به این طریق که هر دو
 خلط یا هم متمیز بودند و ترکیب آن هر چند گوشت ما هر دو دایره بود ما هر دو لازم با
 و اگر بلغمی لازم ما بلغمی دایره صفوا و بی لازم و علت آن متمیز بود از علت صفوا و هم
 اگر صفوا غالب باشد علامات آن ظاهر گردد و کند لکن عکس آن دورین حیات
 اعتماد بر دور و گوشت یکدگر اعتماد بر اعراض و علامات نمایند و فرق نمائند که

در نظر علت لوم نوبت صفه اسفین سه باشد و فلق و اضطراب و تشنگی و حرارت
از مافصل و بر دگر شود و در روز نوبت بلغم سرد مافصل شدید باشد و حرارت
تشنگی که بود مع باقی علامات بلغم و در غلبه غیر خالص فرق در میان نوبت هر
توان کرد و نسبت است اتراج هر روز نوبت آید و زمان اخذ از دوا^{عبث} دوا^{عبث}
زیاده بود و اسهال نوبت با بر مانی ماند از معالجه نول نباشد زیرا که صفه^{مستفزع} مستفزع
شود و بلغم فرج مانی ماند علاج غلبه غیر خالصه نمایند بی تفاوت و جمیع^{مستفزع} مستفزع
ان بعل آرند فایده اگر نوبت چهارده روز نبرد و حکم حیات هر که دارد و نوبت^{مستفزع} مستفزع
کنند آنچه ندانند که مافصل موافق ان بعل آرند و ازین نوبت یک نسخه از حیات
جس خالصه^{مستفزع} مستفزع بر حرم که بسیار تو لطف میفرمودند صفت ان تم حیاتین نمکوت^{مستفزع} مستفزع
کشفه افشایی و دود و در کلابت بخت است نصف که نمایند مالیده شده بوشند
اگر چه با سعال بود مضایقه ندارد استعمال آرند که از جمله اکثر است فایده دیگر در سعال

ایام بحران و توفیق بد آنکه نزد اطباء بحران عبارت از توفیق عظیم که حادث میشود و آنرا
در مرض و غوطه و صحت باطل میشود و او را اندر مرض بعد و باغی دیدن را
ببیند و طبیعت السلطان حامی بود بحران امروزه مثال پس اگر درین روز مرض که
عند باغی است غالب شود بر طبیعت که سلطان حامی است بعد که تمام شد هر یک از دیگران را
نصف دیگر محتاج حکم دیگر بود بحران روتی ناقص بود و اگر غالب شود سلطان حامی
بر مرض که عندی باغی است به قسم که او را اخرج نماید و از مملکت بپسزد و با کبر و در
سبح جاقایم مانند بحران چند نام بحران کامل خوانند و این بحران بر دوی خوب
صحت شود و اگر سلطان غالب شود بر باغی که مرض است چنانکه اکلی دفع نماید بلکه
محتاج حکم دیگر شد بحران ناقص میگویند و دلیل طول مرض بود لکن چون حیدر
مرض دور شود و اگر غالب شود حامی بر باغی به قسم که باغی را بعضی اطراف دفع نماید
بحران انفعال نامند و به قسم الف از اف نام بحران نام است زیرا که مرض اول ایل میشود

بحران روی نام گویند و اگر غالب شود باغی بر طبیعت

بنا بر این بجران بعد از آن غلظت نام غیر حاصل می شود و اما در محلی که بکلیت
اسباب لازمه الحاد من و نیک الطرف فی محاربه آخری بحری من الطبیعه الارض
احداث الارض الاول پس اگر ماده از رئیس نفس نقل گشته جدا می شود و اگر عکس
آن بود انتقال روحی خوانند و بجران محدود است که در ابتدا بعد از صبح نام در باجور
واقع شود و بجران بدفع ماده بودند از انتقال و بجران مذکور عکس آن و بجران که
در روز انتقال از طغیان شبه اسباب قتال میباشند و امور خطرناک مثل باده
در دود بخار و جرمای خست اثر و خوف و تحریر می شود و ایضا در روز بجران همان
قسم امور ناله مثل خلی و اصطراط و حال سمار واقع می شود و بجران که بدفع ماده
بود است فی سبب اول عاف و در ادعوی و هر یک اعلامی است اگر بجران
واقع می شود طبعی است که با حجت دفع ماده خواهد شد علامات فی صفت غلظت
نفس نفس مرآتة ثم وجه ثم مده و اصحاب لب و تارکی چشم و خطوط نقل و در علامات

اسبال در دماغ نقل لعل تند و سر اسف طرف نقل لعل و جیست نام مرض

الضیاع بر اثر فقر و عدم علائق می بود علائق رعاقل نقل سمح و دوی و طبع اول و در اکثر

و اشتغال اسل و موع و بنابر نقل سرخ و احمر و وجه و خارش لعل و علائق

ادور نقل منانه و غلط و کثرت بول و عدم علائق میل موده طرف حجت اخیری

علائق عرق نه اوت جلد و موی جبهه و اسفاح شیره و کتبی بول لوم ابل و غلط

روز سابع بود و بجران که بوق یا اورار موده و ضیفه را دمع کند از حجت بجران

ناقص میشود و بجرانیکه لعی و اسبال لود و بار عاف نام میباشد فایده مرض و اعراض

ان تبیب شد می شود و در درکم سبب ظاهر است و بجران که در ابتدا مرض

حادث شود و مملک بود و در وقت تراید ناقص باشد و در اشتباه نام بود و اشتباه

روزیک بجران واقع شود و بعضی را بجران میگویند و بعضی را انروزیک و بعضی را

کندارند که فعل طبعی شیره و نقل صنایع میباشد و اگر در ان روز بجران محال

نمود ایند فاعل مرض کرد و سبب است که فصل صنایع اگر مضاعف و طبیعت باعث نباشد
طبیعت کرد و اگر موافق طبیعت بود باعث زیادتی استغراق شود و روزهای بحران
را که ایام با حور گویند و روزهای استغراعات را که ایام مسهل خوانند آنچه در
کتاب معتبره روزهای اوستاد جناب صاحب قلم شنبه موافق آن راه روند
تا باعث قتل نشوند اوقات سبب عدم وفوف و بحران اکثر اطباء چنان که
دعوی طبابت میکنند و روز بحران مسهل میدهند چنانچه هیچیم معمول اکثر نیست
بحران از دیکه است شروع نمیکند مثلا اگر وقت زوال اخذ می نمایند تا زوال
روز دیگر حس کنند تا خط نشود و اگر مردمان که دعوی طبابت دارند و این
لوش خورده اند و بیمار را بکشت رسانین اند برای فایده ذکر نموده است
بدانکه فسمیکه در تب هرگاه توبه او در وقت اخذ روز توبه را اعتبار میکنند و روز
بحران را اعتبار میکنند پس قسم هرگاه یک روز زیاد شود و دیگر در کم دفع می شود

بجستار و تاجیل روز بخیر و دور امراض حاده سهل و برنج میبند انطرا ششم

مسکند و بحال رسانی احمد بحال است خصوصاً در موی پس اسهال پس
پس اورا پس عرق **سابق** در **موت** و بنور درم زیادتی عطر پی پاسب که سبب
الضبابه فصدیده در اعضا طام شود و حتی که هر کند با الفضل و در در
بدن اندیش پس باید در سن ما بنوعی است از درم که خود تر از آن بود و درم
و آن پس اذن و به آن و بطین است که خفیه اعضا پی پی پی پی پی پی پی
مفعول دل است از به مفعول جگر است و خلفا اذن مفعول و مفعول است هر کلاه در این
اعضا درم حادث شود و از اینجا که اعضا پی پی پی و خود را طرف نهادن میکند
قبول میکند و این مفعول آن مواد و مفعول السبب لحم رخوند و به خود علاج اگر این
مقتبی باشد بنفیه بعضه و اسهال کنند در درم اذن فصدی فال و در درم اذن و این
فصدی مفعول است و درین اورام استحال و اوع اصلا حاکمیت نه و در ایل و نه
و در اواخر که بعد فصدی مفعول حیات کنند مثل کل خطی بیجا باشد با بوز نهی نه کم گمان

اورام

بین

بنحاشه جناری بنحاشه بفت بنحاشه لطل جوت بین کم کتان بالونه اوتور ویر شده
اجت سینه هرگاه علت مانند استعمال آوردن آن مقصد و فقط لطل آب
گرم نیز مقصد و اگر درم نمی باشد پس اگر عظیم بود بخت منصف و سهل ملغم و بند و بولانی
استعمال مرغیات نمایند و و حیکه که ماده به چنین آید مقیحات صفا و فرمایند بخت
ان تم کوجه بنحاشه تم خطمی بنحاشه تم خیاب بنحاشه تم کتان بنحاشه تم حله بنحاشه تم
تم ترندی ماشه خود ای بنحاشه کوفته بنحاشه در شبر کاه یا مثل مریم بنحاشه استعمال آید
خرچام چون گرم است بدون اجتناع اخل نکند و مل شربه برکت گویند و ماده آن دبی باشد
که در آن رطوبت سخته غلیظه آمیخته کرده و در روایه مفهم و کثایر اغذیه مولده دم
بیدار شود علاج اگر ضرر باشد قصد استغراق نمایند و تغذیل غذا و اگر کثرت و حوم خسار
کند و در ابتدا مانند نام اول را در علاج استعمال آید و هرگاه علت با محسن ظاهر شود بخت
استعمال آید و البه و ملغم نشو از مروبات حاله بخت حکمت حسن خالصه و حوم مفهم

و بار بآب تهر آید ایضا مصیبت تمنا و نیرنگا درین کتاب داخل کرده صفت مرهم چشم
 و بوی آن بوده جهت دل و قرصه ام و خصوص جهت حرارت است و من کخیزیم آنرا
 سینید و ریاده اندیشیم نم یابد کافور نیم سیم نه مانده باید که در ظرف قلعی در آب ریخته
 طرف آینه بنشیند و در آن ورق درق درق نموده در روغن انداخته باشد ملایم خوب
 سوزانیده و در کشت بکشد سینید و انداخته از جوش بجزیم حل کنند مگر رنگ مرهم
 آسمانی نشود و بخواهم آید بعد آن فرد و آورده به احتیاط کنند لکن بهتر است که در
 ظرف حاکمی کنند و فستق اینجاست برابری با فستق موافق زخم جسیب شده بر زخم نمینند
 بعد نیست پس بردارند و عوض آن دیگر کنند اگر مرهم سخت برش نرم نموده
 آرد حکیم محمد علی حبیبیه برای بخشن مواد اخراج کتسکین و جع و بر کردن زخم
 و مل صفت آن سرد الی اودام تخم کونجید و اودام تخم کوفته بخته بکند و در کاه
 اینجاست شود بقدر ایند دل آید یکم حکم کرده ضا و نمایند ایضا از مویات ملک جهان که با

کافور و زعفران
 از جوش بجزیم حل کنند
 مگر رنگ مرهم
 آسمانی نشود

نود و هشت

باز یک خدا سر که انور می بخشد تدبیر و کمال نمایند تا همواره سود و بر دانی

در هر یک مذکور داخل کرده خندان بسته بآلند تا یک فن شود بر مارجیه جلیده بر

موضع دل فرخ گذارند حمزه بجای مکه که بغایری سرخ بادا نامزدان در می است

صفه ای که در جلد ظاهر میگردد علامت آن حرف و التماسید و در دم در حیان

دو روز آن دناص الحمره بود و در صبح که باشد در هرگاه بگشت بروی کند از دست

ان دور شود و سفید نماید و چون اکثرت بردارند بارش نرود و در سطح حلقه بر

بود و ایشان اوست که سعی شد و در برین دانهایی سرخ و مویض نوشتند اگر چه

مخطوط با دهم باشد حمزه فاء از علم کبر مصنف کرده و سماعی میباشد و اکثر خاندان میخوانند

نیم رخ اطفال را علاج اگر بخواهید و کمال شود و کمتر دم باشد تحت فصد بکنی نمایند

بعد از آن نوع صفرا بخوراند و صفرا براده عدس خیسیده باشد براده عدس سرخ باشد

شیرین مکتوبی بود عشق ایستاد لب در عرق غلبه لب یاد و بخت شد صبح مالیت

بر او فصلی که دو سار را
نمیخواند و او کسر طرح

نموده شربت ابوقوره حله ده بوشند اگر بر فوضه درم حکم هم شربت ستره نه باشد
داخل فرمایند انداختن اسفنا حله اگر فردا صبح صفا دهند و بعد نفعه او دیر بارده
صفا کنند و اگر شربت از صفا و کمال شود پس اگر بعد اکل سبب بود و لسان کتفین
جسبند و بعد آن سبب خفیف صفا داده و نفوذ کند و در شربت اگر شربت از اکل سبب
باشد در لوم حلیت فقط منفعه و سبب صفا داده و نفوذ سبب استعمال از صفت
ان منفعه صفا و لاسنی و از بزرگ شتره سه شربت یک سبب نه باشد و بخار داده
عین الشیخ حلیت سببستان و از خوش این صفا نموده شربت پیافه باشد حله ده شود
و کل نفوذ داخل تقریباً لکن جوهر ادا و آن مضایقه ندارد و در سبب شربت
ترکین موافق فاعده مذکور استعمال آرند و انداختن مالک شتره می باشد بعضی خود
بعضی کبر سبب سبب سبب بود و اگر امر دفعه پیدا شود و کاه بود که از شتره می رطوبت
کرد و دواش در کربانم است و سبب بخارات حاده که دفعه بر بدن نورانی

بدن حادث گردد و سبب حدوث جرب باد و دم غلبه شد و یا مخاط آن
 صفرا و سودا و یا مختلطه و بطنم یاد بود و مرض مذکور از امراضی است که بدیگری انتقال
 کند و سبب دوم اغذیه و ادویه حاره و چربای ملج و شیرین است و جرب
 بر دو گونه است یکی آنکه خشک بود و دویم آنکه تر باشد و زرد آب سردی آید و گاهی
 دم او در بدن می آید ویرت مختلف الصوریست مثلاً اگر صفرا باشد حاد اگر اس
 سرخ رنگش دیدار و جرب دندیدار که بود اگر سودا غالب بود الاصل قلیله
 الوجه و یا بلغمی بر می آید و اگر بلغم غالب بود سفید رنگ و معتدل آب است و جرب
 یا بلغمی است که بکند غلط و بیست ماده علاج اگر زیاد فی دم بود تحت قصد با کشتن
 و بعد از موافق هر خط مسلسل و بنده ایتمون داخل کرده و اکثر نواد آن زکریاست
 صفت مفع جرب طبع بلغمی تر باشد که از زبان ممانه مادیان بهانه مخرج تر باشد
 همچو دبان هم کاسنی نمک و گویست حکاسنی ممانه غلبه لانتی و از برکت انهره

عالب

بلغمی تر از سودا و صفرا باشد
 و سبب دوم
 بلغمی تر از سودا و صفرا باشد
 و سبب دوم
 بلغمی تر از سودا و صفرا باشد
 و سبب دوم

ذرا

نه باشد علی سبب باشد اسلو خود دس نه باشد مخرم خبر نه باشد در عرق غلب
عرق کما در زبان سبب شد صبح چو نیده صاف نموده کلفه افشایی سوره شده

چشم نه باشد غدا اقلید خنک جبار و منصف داده سبب و سبب در بین
منصف در کوزه رشک نه بود در صفاغ نسفی نه باشد بر سیادشان نه باشد چو

موفوس حیثیت نه بود موافق اجتناب نه خشت صبح مکرر بالیده صاف نموده
کلفه افشایی نه بود نه درون زباده نموده روغن با دوام داخل کرده بودند

و در سبب دویم بر کسار یکی نه باشد بوست بلبله نه بود تم خدین نه باشد

سبب نه بوست بلبله نه باشد نه بوست بلبله کالی نه باشد بوست بلبله سیاه

نه باشد اضافه نمایند و در نجوس اخره منون نه باشد موافق فاعده داخل کنند صبح

جلا خوش بین نه کنوچه همراه معبات نه باشد و بعد بنفیدین اگر انتر جرب نه بود

نه و نه نماید صفت صناد جرب محبات حکیم محمد خان نه بود نه باشد نه ال دام

سیاه باشد شریف باشد روغن زعفران تا سه دام خام در تنال سول کرده اگر گشت
 بالنده تا غلیظ شود و کف هم رساند بعد از آن که آب ده مر موضع خارش مالند و دست
 بخوبی صبر نمایند از آب سرشودند و در آب سول کتری نجاشه کنند که آب را بجای
 نیند بگویند بر آن نجاشه بر فلفل روغن طحله بخورد روغن را از نفت آب شسته آرد
 مخلوط نموده بر بدن درین زمان مالند که همه اینها پاشان شوند در آرد و بخورد
 کبری که بسیار مالند بشویند و با خنثی است که حادث میشود در طاهر حلد و نول
 مال لطیف و دیامتره می باشد و بر روی آن پوستی همچون فلوس می باشد
 حدوت آن از دم حاکه مخلوط با مژه شود اما باشد بود علاج قصد و مار طحلت و بعد
 نقظه طلای روغن حنظل بود دست و طحل کرفن روغن مذکوره پس قسمت که حمله
 آنسی بر منی تند و قدری کنند مرده آن ریزند و سکنی گرم کرده بر روی کنند
 و زور کنند آنچه ازین کنند عرق مانند به اطراف بر آید بکند و استعمال از نه القوم

لیس که در پوست و می خورد
 برای هم در صلب و جرب
 در استخوان ضاهاست

این روغن فواید بسیار
 بی بی فواید بسیار
 کتیکه و کتیکه بسیار
 انورن و کتیکه بسیار
 مقصد

در ماست منفص نمودن و جدا کردن نصیحت ایضا برای داد و برداشت بلیک سپاه
در سر که صلابه نموده برد او استعمال نمایند ایضا منفعت ایضا برای کسی که گنبد
باشد باز در می سینه باشد سبک باشد که گوید و باشد در آب بموی گندی خوب
کبرل نموده جوشان نمایند و وقت حاجت استعمال آرند و آتش درم عادت که
عارضه شود و نیز در اصل اطفا را بدو جمع شد و در میان قوی و تند و کاه بود که
باشد و کاهی سبب و چختن از سر بر می آید سبب حدوث آن انقباض و انقباض
علاج نخست فصد کنند و بعد آن روادع استعمال کنند مثل ریحان و کنوچ و در هر دو
تکرار و نیز روادع است و کله تیج ریحان نصیحت بر رطوبت ناض و نمایند اگر این
قابیل شود و گوشت بر ناخن کنند که بر طرف نشود و فضا را اصل بنند و اگر در دوی
بزرگ و انقباض و ایضون بکمر سوده طلا بیند و اگر تحلیل شود و اضده منفصه نماید و حصه
حدید و آن نور صغیر و کبار روند و گران در حیات مفصل نموده شد بدتر زن

در ماست منفص نمودن و جدا کردن نصیحت ایضا برای داد و برداشت بلیک سپاه
در سر که صلابه نموده برد او استعمال نمایند ایضا منفعت ایضا برای کسی که گنبد
باشد باز در می سینه باشد سبک باشد که گوید و باشد در آب بموی گندی خوب
کبرل نموده جوشان نمایند و وقت حاجت استعمال آرند و آتش درم عادت که
عارضه شود و نیز در اصل اطفا را بدو جمع شد و در میان قوی و تند و کاه بود که
باشد و کاهی سبب و چختن از سر بر می آید سبب حدوث آن انقباض و انقباض
علاج نخست فصد کنند و بعد آن روادع استعمال کنند مثل ریحان و کنوچ و در هر دو
تکرار و نیز روادع است و کله تیج ریحان نصیحت بر رطوبت ناض و نمایند اگر این
قابیل شود و گوشت بر ناخن کنند که بر طرف نشود و فضا را اصل بنند و اگر در دوی
بزرگ و انقباض و ایضون بکمر سوده طلا بیند و اگر تحلیل شود و اضده منفصه نماید و حصه
حدید و آن نور صغیر و کبار روند و گران در حیات مفصل نموده شد بدتر زن

ان سیاه بود و بعد از آن سفید و اگر واحده و بعضی امی الی بعض الضمیر اکثره و بعضی و
سیاه تر از آن ایضا است که بهر آن کمال باشد و قلیل العدد و سیاه تر از آن بود
و غیر کرب جمعی قوی باشد و بعد از آن کثیر العدد که با صفات مذکور باشد و اما سیاه و
مستقر و در هر یک پوسته بود و همین قسم الیه مضاعف یعنی در حفره نیز دیگر بود
بیت و ایضا اگر حفره جدری تابع جمعی بود سیرت از عکس آن و سیرت و سالم
تین علامت در حفره جدی که نفس صورت است باشد و شور و حال و میل مرغدا
و آن رخ و نو و در آن درینا حاصل واقع کرد و علامت روی است و هرگاه طاش
قوی و کرب باشد و نماید و ملین سرد شود و یا جدری و حصیه سیر سیاه شوند
علامات موت است و اگر حادث شود جدی و حصیه بر سرع ملو و بلا و حار و طبع
یس ضرورت که در آن فصل و در آن بلا و از اشیا و حار طبعه خبرهای گرم تر
بنامید گذشت و حق نسبت فی احاطه میباش علامت نیست بود جری و موت

حاصل شود علاج موافق خلط کنند مثلا اگر زیادتی بلغم معلوم شود مسهل بنویسند
و اگر زیادتی صفرا معلوم شود مسهل صفرا دهند و یا سبب نفیض یک است مثلا

هست بعد جریان ضعف حاصل شود علاج تقویت با دویه فقره مساوت با دویه

کشد و یا دویه مره خطایی دهند و بعد از آن زرد و اوقافیا کلسنج مریدن مانند که

برای تقویت هست نماید و اعتدیا قوت میدهد و در تقویت کوشند و در

تقویت بیشتر غذا رزده نم برکت شود با جات کباب حرق اندازند و با

و غیره و اگر علاج حرق غذا اگر نفعات بهم رسانند عید یغیر و بیشتر مداوا

میکند و اگر نفعات نفعات بهم رسانند مره مره

معییت و علاج باقی اقسام در کتاب

مطهر است و در این مطالعه

کشد است و در این مطالعه

الملك الحنفی المومنین
سید محمد قزوینی
در این کتاب
کشد است و در این مطالعه

نورسیدہ

اول ما والحق ان اوله كذا وكذا
ثاني ما والحق ان اوله كذا وكذا
ثالث ما والحق ان اوله كذا وكذا
رابع ما والحق ان اوله كذا وكذا
خامس ما والحق ان اوله كذا وكذا
سادس ما والحق ان اوله كذا وكذا
سابع ما والحق ان اوله كذا وكذا
ثامن ما والحق ان اوله كذا وكذا
تاسع ما والحق ان اوله كذا وكذا
عاشر ما والحق ان اوله كذا وكذا

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

سبحانك يا ذا الجلال والإكرام

الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله

الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

卷之四

This image shows a blank, aged, cream-colored page, possibly an endpaper or flyleaf from an old book. The paper has a textured appearance with visible foxing (small brown spots) and several dark, irregular stains, particularly along the right edge and bottom. The lighting is slightly uneven, with the right side appearing darker.

子

